

KUJAWSKO-POMORSKI
PRZEGŁĄD OŚWIATOWY

UczMy

ISSN 2300-830X

IX - X 2015

Nr 4(11)

DOBRE PRAKTYKI

Program wspomagania szkół w rozwoju

SKUTECZNY NAUCZYCIEL – SKUTECZNA SZKOŁA

Tradycja i nowoczesność w szkole

Celem programu jest podniesienie jakości i efektywności pracy szkoły przez jej wspomaganie w obszarach dydaktycznym i wychowawczym.

W programie proponujemy przejście od diagnozy potrzeb rozwojowych szkoły przez wspólne wypracowanie skutecznych rozwiązań do wdrażania ich w praktyce szkolnej.

Informacja o programie:

- adresat – rady pedagogiczne wszystkich typów szkół
- formy realizacji programu: szkolenia rady pedagogicznej, warsztaty metodyczne, konsultacje
- miejsce realizacji – szkoła
- czas realizacji – rok szkolny/50 godzin

Korzyści z udziału w programie:

- wsparcie ekspertów przedmiotowych w miejscu pracy nauczyciela
- szkolenia zgodne z nowoczesnymi zasadami neurodydaktyki
- doskonalenie kompetencji dydaktycznych i wychowawczych nauczycieli
- umiejętność planowania i przygotowania efektywnych lekcji.

Inspirujemy do autorefleksji.
Zapewniamy przyjazną, życzliwą atmosferę.

Szczegółowych informacji dotyczących programu, organizacji i kosztów szkolenia udziela:
Ewa Ludwikowska, tel. 52 349 31 50, e-mail: ewa.ludwikowska@cen.bydgoszcz.pl

KUJAWSKO-POMORSKIE CENTRUM EDUKACJI NAUCZYCIELI W BYDGOSZCZY

tel. 52 349 31 50, fax 52 349 31 03, tel. kom. 607 886 112, 697 011 842

e-mail: info@cen.bydgoszcz.pl, www.cen.bydgoszcz.pl

Redaktorzy:

Aneta Gabryelczyk
KPCEN we Włocławku

Danuta Potręć
KPCEN w Toruniu

Anna Rupińska
KPCEN w Bydgoszczy

Zespół redakcyjny:

Ewa Kondrat
Małgorzata Kowalczyk-Przybytek
Ilona Zduńczuk
Tadeusz Wański
(projekt okładki)

Korekta:

Anna Rupińska

Opracowanie graficzne i skład:

Hanna Wiśniewska

Wydanie cyfrowe:

Krzysztof Kosiński

Przyjmowanie materiałów:

e-mail: a.gabryelczyk@cen.info.pl
e-mail: Danuta.Potrec@kpcen-torun.edu.pl
e-mail: anna.rupinska@cen.bydgoszcz.pl

Wydawca:

Kujawsko-Pomorskie Centrum
Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy
Kujawsko-Pomorskie Centrum
Edukacji Nauczycieli w Toruniu
Kujawsko-Pomorskie Centrum
Edukacji Nauczycieli we Włocławku

Skład i druk:

Kujawsko-Pomorskie Centrum
Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy
ul. Jagiellońska 9, 85-067 Bydgoszcz

*Redakcja zastrzega sobie prawo
adiustowania i skracania tekstów
oraz niezwracania materiałów*

Zdjęcie na okładce:

Zajęcia w Młodzieżowym Domu Kultury
w Toruniu

Autorka zdjęcia:

Agata Durka

DOBRE PRAKTYKI

Marzenna Wierzbicka	
<i>Za 7 górami, za 5 rzekami... – baśnie i bajki matematyczne</i>	5
Małgorzata Łuksztet, Aleksandra Nejman	
<i>Matematyka sensoryczna w grupie dzieci trzy- czteroletnich</i>	7
Tomasz Strużanowski	
<i>Projekt „Szkoła współpracy” Razem, jednym frontem</i>	8
Mirosława Otlewska	
<i>Po raz piąty w ścisłej czołówce!</i>	10
Sylvia Kamińska, Katarzyna Niedzwiec	
<i>Odnaleźć źródło...</i>	11
Sylvia Czerwińska-Modrzejewska	
<i>Odpowiednie dać rzeczy słowo...</i>	12
Lucyna Mazur, Dominika Warska	
<i>KOMPAS, czyli doradztwo zawodowe i coaching</i>	14
Krzysztof Banasiak	
<i>W poszukiwaniu inspiracji</i>	15
Eliza Ewert, Dorota Lubawy	
<i>Wspomaganie rozwoju dzieci przedszkolnych</i>	17
Beata Dąbrowska, Magdalena Stocka	
<i>Zdrowie jest wartością</i>	19
Urszula Jasińska, Katarzyna Sobiech	
<i>Zdrowie to podstawa – działania prozdrowotne w przedszkolu</i>	21
Dorota Kurant	
<i>Dziecko przyjacielem przyrody</i>	22
Katarzyna Lewandowska, Jolanta Walecka, Dorota Brykner	
<i>Aerobik z rodzicami</i>	24
Katarzyna Uździńska	
<i>Fitness w mojej szkole</i>	25
Adam Szymański	
<i>Zawody o puchar Burmistrza Miasta Brodnica</i>	26

OBLICZA EDUKACJI

Andrzej S. Dyszak	
<i>Autyzm dziecięcy a sprawność werbalna</i>	28
Mariola Pińska, Robert Zaradzki	
<i>Przemoc wobec dzieci</i>	32
Magdalena Łuniewska, Joanna Durlak, Joanna Kołak, Karolina Mieszkowska, Ewa Haman, Zofia Wodniecka	
<i>Cykl artykułów: O dwujęzyczności w szkole i nie tylko</i>	34
Magdalena Zubiel-Kasprowicz	
<i>Zatroszczmy się o nauczycieli</i>	35
Ilona Zduńczuk, Norbert Łysiak	
<i>Festiwal Zdrowego Stylu Życia</i>	37
Katarzyna Zawacka	
<i>Narodowy Dzień Życia - promocja wartości rodziny</i>	38
Małgorzata Koc	
<i>I Kongres Nauczycieli Wychowania Przedszkolnego</i>	39
Iwona Rostankowska, Krystyna Karpińska	
<i>Sztuka Wyboru</i>	40
Aneta Gabryelczyk	
<i>Dziecko jako podmiot edukacji... Refleksje uczestnika wizyty studyjnej do Finlandii</i>	41
Patryk Krzemiński	
<i>Samokształcenie, ale w zespole – z praktyki nauczyciela konsultanta</i>	42
Magdalena Brewczyńska	
<i>Edukacja w cyfrowym wymiarze</i>	44
Robert Preus	
<i>Chmury komputerowe. Wykorzystanie i bezpieczeństwo...</i>	45
Beata Laskowska, Jarosław Przybył	
<i>Jak odkrywamy tajemnice Wszechświata...</i>	50
Milena Morgulec	
<i>Nowy rok szkolny i zmiany w Centrum</i>	52
Jadwiga Nowomiejska-Błaszczak	
<i>Jest taka prywatna szkoła...</i>	53
Dariusz Chrobak	
<i>Jubileusze i talenty uczniów</i>	55
Katarzyna Nicholls	
<i>Spotkanie z angielską szkołą średnią</i>	56
Agnieszka Jankowska	
<i>Nowa biblioteka we Włocławku</i>	59

REGIONALNE OKNO

Danuta Potręć	
<i>Moja rodzina, to cały mój świat – Dni Dialogu 2015</i>	60
Iwona Rostankowska	
<i>Gala Kujawsko-Pomorskiego Festiwalu Gimnazjalnych Projektów Edukacyjnych</i>	61
Ewa Kondrat	
<i>V edycja Kujawsko-Pomorskiego Festiwalu Gimnazjalnych Projektów Edukacyjnych rozstrzygnięta</i>	62

BIBLIOTEKI PEDAGOGICZNE DLA EDUKACJI

Wiesława Budrowska	
<i>Projekt Środy z TIK-iem</i>	66
Grażyna Ruta-Balińska, Joanna Grabowska-Janowiak	
<i>Autorki literatury dziecięcej w Dziecięcej Akademii Czytania Bajek</i>	67
Agnieszka F. Handzel, Małgorzata Tyczyńska	
<i>Przykłady dobrych praktyk</i>	68
Joanna Grabowska, Agata Safian	
<i>Dobra praktyka - zestawienie bibliograficzne</i>	70

Warto uczyć się od siebie!

Jak uczyć, żeby nauczyć? Jak wychowywać, by czynić to skutecznie? Jak wprowadzać działania prozdrowotne w placówkach edukacyjnych? Jak przybliżyć uczniom prawdziwą ideę sportu, który ma kształtować nie tylko ciało, ale wpływać na zachowania i wzmacniać poczucie własnej wartości? Jak wprowadzać doradztwo zawodowe w szkołach? Jak rozwijać talenty? Jak wskazywać na wagę współpracy uczniów w projektach czy innych wspólnych działaniach? ... Każdemu, kto ma związek z edukacją, takie i podobne pytania często przychodzą do głowy. Każdy chciałby pracować ze swoimi wychowankami jak najbardziej mądrze i skutecznie, a przy tym tak, by samym uczniom działania te dawały radość i satysfakcję, a nie były po prostu obowiązkiem do wykonania. Okazuje się, że nauczyciele oprócz pytań mają także wiele pomysłów na odpowiedzi. Pomysły to ciekawe, warte upowszechnienia.

Należy wymieniać się doświadczeniami, chwalić rozwiązaniami, korzystać z rad i podpowiedzi innych, dlatego tematem przewodnim pierwszego w roku szkolnym 2015/2016 numeru „UczMy” są dobre praktyki. Dyrektorzy, nauczyciele, pracownicy wyższych uczelni, bibliotek pedagogicznych, osoby związane z edukacją prezentują nowatorskie metody pracy z uczniami, innowacyjne rozwiązania organizacyjne zastosowane w szkołach, pomysłowe działania rozwijające talenty dzieci i młodzieży. Warto uczyć się od siebie. Zmierzajmy razem w kierunku otwartej szkoły, bliskiej wszystkim jej podmiotom: uczniom, nauczycielom, rodzicom, środowisku lokalnemu.

W nowym roku szkolnym życzymy Państwu ciekawych pomysłów edukacyjnych, realizacji wszystkich zamierzonych celów i prostej, prawdziwej radości z przebywania z tymi, którzy nadają sens codziennej pracy – uczniami.

Aneta Gabryelczyk

Danuta Potręć

Anna Rupińska

**W następnym numerze:
Ocenianie wspierające**

Za 7 górami, za 5 rzekami... – baśnie i bajki matematyczne

Stosunek do matematyki dzieli ludzi na tych, którzy się w niej lubią i na takich, którzy jej nie cierpią, ponieważ nie potrafią zagustować w wędrówkach po jej przestworzach.

S. Lem

Wielu dorosłych uważa, że matematyka jest najważniejszym i często najtrudniejszym po języku polskim przedmiotem szkolnym. Wśród uczniów edukacji wczesnoszkolnej również są tacy, którzy lubią lub nie lubią matematyki. Jednak wszystkie dzieci, albo zdecydowana większość, lubią bajki i baśnie. Czy można je wykorzystać do zainteresowania uczniów matematyką i zapobiec trudnościom, na przykład w rozwiązywaniu zadań tekstowych i problemów matematycznych, które to zwykle sprawiają dzieciom najwięcej kłopotów.

Jestem pewna, że tak. Bajka lub baśń jest narzędziem, które może wspierać nauczycieli w realizacji celów kształcenia ogólnego, wymagań szczegółowych edukacji matematycznej oraz rozwijaniu myślenia matematycznego wpisanych w podstawę programową, a uczniów motywować do wysiłku umysłowego.

Bajki i baśnie dają uczniom konkretne korzyści w sferze, społecznej, emocjonalnej, zachowania oraz intelektualnej: „porządkują wiedzę o świecie, wyjaśniają związki przyczynowo-skutkowe między zdarzeniami, wzbogacają słownictwo, obrazują sposób rozwiązywania problemu, zapoznają w sposób prosty i zrozumiały z trudną sytuacją”¹.

Nauczyciel, wykorzystując publikowane lub napisane przez siebie bajki lub baśnie matematyczne, może zaplanować nawet cały blok tematyczny i realizować różne cele i wymagania szczegółowe z wielu edukacji.

Prezentowane poniżej teksty bajek matematycznych zostały napisane przez uczestniczki kursu „Matematyka nietrudna i nienudna” organizowanego przez KPCEN w Toruniu. Mam nadzieję, że czytelnicy „UczMy” wykorzystają je w swojej pracy z uczniami lub zainspirowani tymi tekstami będą tworzyć własne, a ich uczniowie *zagustują w wędrówkach po jej (matematyki) przestworzach*.

MISJA RATUNKOWA

W poniedziałkowy poranek w ZOO w Central Parku zapanowało wielkie poruszenie. Od kilku dni nikt nie widział króla Juliana. Jego przyjaciele bardzo się o niego martwili. Na próżno wyczekiwali samozwańczego króla. Postanowili działać. Kowalski z Rico, Szeregowym oraz Skipperem zaplanowali misję uratowania króla. Wiedzieli już, że Julian zniknął w minioną środę. Ostatnio był widziany przez Kowalskiego o godz. 8¹⁵, a przez Skippera o godz. 8⁴⁵. Później nikt lemura nie widział. Ekipa ratowników nie mogła przewidzieć, ile dni potrwa misja, dlatego Rico przygotował prowiant: 2 kg sera, 8 kg szynki, 1 kg sardynek, 3 chleby, 10 bułek, 2 litry soku marchwiowego i 3 litry wody mineralnej. Przewidywali, że to będzie trudna misja.

W poniedziałek o godz. 8⁰⁰ ratownicy przystąpili do uwolnienia króla z rąk doktora Bulgota, największego wroga pingwinów. Przyjaciele króla po dokładnym rozpoznaniu terenu obliczyli, że do kryjówki będą skradać się przez 3 kwadranse i 10 minut. Droga powrotna do Central Parku miała zająć im 30 minut.

Akcja przebiegła zgodnie z planem i zakończyła się sukcesem. Król Julian wraz z całą załogą świętowali jego powrót do ZOO. Była to pamiętna data, ostatni dzień stycznia. Od tej pory co roku w Central Parku obchodzone jest przez 4 dni „Święto ZOO”.

Jolanta Telak, Edyta Specjał, Agnieszka Świtajska
Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II
w Małej Nieszawce

PRAGNIENIE BARTKA

Za górami, za lasami, za siedmioma morzami stała sobie chatka z pięcioma oknami. A w tej chatce izb

¹ K. Szeliga „Historia Guziolka, czyli jak tworzyć i wykorzystać bajki i opowiadania w biblioterapii oraz rozwoju aktywności twórczej dziecka w wieku przedszkolnym, Kraków 2005, s. 9.

sześcioro, w których dziś się wszyscy zbiorą. Pierwsza izba kwadratowa, druga kształt trójkąta ma, trzecia cała kolorowa. Pozostałe, któż je zna?

W pewien czwartek, 5 po czwartej przyszedł Bartek. Siadł za stołem i zjadł: 4 kluski z rosółem, a do tego 3 kotlety. Zegar wybił wpół do piątej Bartek westchnął: „Smutno mi samemu jeść, chciałbym gości dziś tu mieć”. Na ten głos z olbrzymiej dziury wyszły nagle 4 szczury i cudowne 2 kocury: jeden czarny, drugi bury.

Szczury przyniosły miseczki, talerzyki i kubeczki. Wzięły też widelców sześć, by nimi kolację jeść. Wszystko pięknie ustawili, nie czekali ani chwili. Koty przyniosły ciasteczka w prostokątnych pudełeczkach. Tych pudełek było sześć.

Powiedziały do Bartusia: „Dla każdego dwa ciasteczka, resztę zostaw w pudełeczkach”.

Bartek bardzo się ucieszył, bo już nie czuł się dziś sam. Każdy z nich życzenie spełnił, by codziennie uśmiech miał. Od tej chwili już za stołem siada Bartek wraz z zespołem i wieczorem wspólnie grają, i wesoło śpiewają. Bartek na perkusji gra, koty w parze na gitarze, a szczury na trąbkach w chmury.

Karwena Pawlak Szkoła Podstawowa
im. Jana Pawła II w Małej Nieszawce
Iwona Płochacka ZS, Szkoła Podstawowa
w Ryńsku

O SMACZNYCH PIERNIKACH

Dawno, dawno temu w pewnym mieście mały chłopczyk już od najmłodszych lat pragnął odkryć sekret wypieku pierników. W tym celu w wieku 7 lat udał się do Torunia – grodu pierników. Pierwszą część swojej wyprawy przebył łodzią, którą przepłynął 28 km. Niestety dalej musiał podróżować pieszo. Długa dwudniowa trasa pozwoliła mu przebyć o 15 km więcej. Szczęśliwym zbiegiem okoliczności napotkał karawanę kupców, z którą przeszedł ostatnie 12 km. Kupcy ci powierzyli go w opiekę starego, mądrego piekarza, który przyjął go na naukę. Wyrwały, pracowity chłopiec przez 5 lat poznawał tajniki wypieku pierników. Jednak zdobycie tajnej receptury zajęło mu kolejnych 10 lat. Wówczas jako doświadczony już piekarz powrócił w rodzinne strony i otworzył piekarnię. Piekarnia ta była czynna przez 6 dni w tygodniu od godz. 6.00 do 15.00. Piekarnia doskonale prosperowała. Codziennie przychodziło coraz więcej klientów. W poniedziałki 3 klientów, we wtorki pięciu, w środy - 8, w czwartki o 2 osoby więcej niż w środę. W piątek przychodziło dwukrotnie więcej klientów niż we wtorek, a w sobotę tyle samo co od poniedziałku

do piątku razem. Największym zainteresowaniem cieszyły się katarzynki w czekoladzie, których codziennie sprzedawał 13 kg. Równie popularne były też serca w glazurze, których sprzedawał jednak o 4 kg mniej. Po wielu latach piekarz, doczekawszy się następcy, powierzył mu recepturę na wyrób swoich pierników. A potrzebne było: 10 kg maki, 12 litrów miodu, 4 kg przypraw korzennych, 40 sztuk jaj, 5 kg masła. Ta słynna receptura przyniosła sławę i bogactwo rodzinie piekarza i całej okolicy. Wszyscy żyli długo i szczęśliwie.

Sylwia Mikulsk Szkoła Podstawowa
w Rzęczkowie

Ewelina Motylewsk Szkoła Podstawowa nr 5
w Toruniu

Magdalena Synik Szkoła Podstawowa
im. Jana Pawła II w Małej Nieszawce

URODZINY KUBUSIA PUCHATKA

Pewnego słonecznego dnia Kubuś Puchatek obudził się o godzinie 8.00. Poszedł umyć zęby, przemył pyszczek, ubrał swoją czerwoną bluzeczkę i poszedł do kuchni. Przygotował sobie na śniadanie 2 pyszne kanapki z miodem, 3 kubeczki mleka oraz dwie połówki jabłka. Zajadając się smakołykami, spostrzegł na kalendarzu, że zbliża się 28 kwietnia, więc za 4 dni będzie obchodził swoje 7. urodziny. O godzinie 10.00 zaczął przygotowywać kolorowe zaproszenia urodzinowe. Kubuś postanowił zaprosić: Krzysia, Prosiaczka, Kłapowszka, Tygrysa, Królika i kilku innych mieszkańców lasu. Po dwóch godzinach wszystkie zaproszenia miał już przygotowane, a było ich 13. W środę Kubuś rozpoczął kulinarne przygotowania, ponieważ do jego urodzin pozostały tylko 2 dni. Nareszcie nadeszły urodziny, które rozpoczęły się o 15.00. Na urodzinach pojawili się wszyscy zaproszeni goście. Jubilat otrzymał: 1 litr miodu od Prosiaczka, 3 litry miodu od Tygrysa, 2 litry od Krzysia, 5 litrów od Kłapowszka oraz 25 kg marchewek, które Królik przywiózł w 5 workach. Zaczęła się fantastyczna zabawa przy wesołej i skocznej muzyce. Impreza urodzinowa skończyła się po 3 godzinach.

Kubuś pożegnał swoich gości, uśmiechnął się do siebie i pomyślał: „To były moje najwspanialsze urodziny”.

Iwona Kuchnicka Szkoła Podstawowa
w Kowalewie Pomorskim

Justyna Talarek Szkoła Podstawowa
w Brąchnówku

Ewelina Walczak Szkoła Podstawowa nr 6
w Inowrocławiu

Matematyka sensoryczna w grupie dzieci trzy- czteroletnich

W naszym przedszkolu cyklicznie odbywają się zajęcia edukacyjne według programu Lwa Wygotskiego „Klucz do uczenia się”. Program składa się z różnych modułów. Jednym z nich jest Matematyka sensoryczna, którą przedszkolaki odkrywają w toku własnej działalności. Zajęcia nie polegają na wygłaszaniu wykładów dla dzieci, ale na umożliwieniu im rozwinięcia umiejętności analizowania świata oraz postrzegania wyglądu przedmiotów (koloru, kształtu i rozmiaru) poprzez wszystkie zmysły. Podczas zajęć dzieci mają możliwość nazywania kolorów, określenia kształtów, rozmiarów, przypisują przedmiotom cechy (np. to jest małe, a to duże, to jest fioletowe, a tamto niebieskie). Moduł rozwija umiejętności uczenia się, poprzez samodzielną pracę, samodzielne wykonywanie zadań (zestaw dla każdego dziecka).

Matematyka sensoryczna doskonali sprawność, umiejętności i wiedzę matematyczną poprzez manipulowanie przedmiotami i doświadczanie. Podczas zajęć nauczyciel jest w stanie zaobserwować rozwój myślenia dzieci i dostosować poziom pracy do możliwości każdego z nich.

Matematyka sensoryczna w sposób atrakcyjny i prosty zarazem daje dziecku możliwości wykazania się umiejętnościami matematycznymi. W trakcie realizacji programu zauważyłam, że zajęcia z zakresu matematyki sensorycznej pozwalają na wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci.

Trudności u dzieci związane z pojęciami matematycznymi pojawiają się w momencie braku zrozumienia podstawowych powiązań. Aby temu zapobiec, należy wdrażać moduł matematyki sensorycznej, który uczy jasnego i kreatywnego myślenia, planowania i realizowania planów oraz komunikowania swojego zrozumienia na różne sposoby.

Zajęcia w grupie dzieci trzy- czteroletnich wspomagają rozwój dzieci, wprowadzają podstawowe pojęcia matematyczne i uczą logicznego myślenia. W sposób ciekawy i przystępny dzieci wprowadzane są w świat matematyki dostosowanej do możliwości wieku przedszkolnego. Podczas wspólnej zabawy dzieci poznają systemy, jakich używamy do organizowania postrzegania. Matematyka sensoryczna może być podstawą sukcesów dzieci w późniejszym uczeniu się matematyki.

Projekt „Szkoła współpracy” Razem, jednym frontem

Uczniowie, rodzice, nauczyciele – oto trzy główne podmioty składające się na rzeczywistość każdej szkoły. Zdrowy rozsądek podpowiada, że wszystkie strony mają wspólny cel do osiągnięcia: jak najlepsze wykształcenie i wychowanie dzieci, na miarę ich zdolności, możliwości i predyspozycji. Jednak to, co w teorii wydaje się oczywiste, nie zawsze okazuje się łatwe w realiach polskiej szkoły. Wśród wielu czynników hamujących negatywną rolę odgrywa też ten ludzki: niekiedy między uczniami, nauczycielami i rodzicami szwankuje komunikacja, brakuje zaangażowania w proces dydaktyczno-wychowawczy, a wolę współpracy zastępują nierealne wzajemne oczekiwania. Pojawia się, tak zabójczy dla dobrego funkcjonowania szkoły, brak zaufania.

W odpowiedzi na te wyzwania w marcu 2013 roku został zapoczątkowany ogólnopolski projekt Ministerstwa Edukacji Narodowej zatytułowany „Szkoła współpracy. Uczniowie i rodzice kapitałem społecznym nowoczesnej szkoły”. Wzięły w nim udział 1034 placówki z całego kraju, w tym jedna toruńska: Szkoła Podstawowa nr 32 im. Armii Krajowej. Każdą z placówek reprezentowała sześcioposobowa ekipa, którą – w równych proporcjach – tworzyli przedstawiciele grona pedagogicznego, rodziców i braci szkolnej. W skład ekipy z toruńskiej Skarpy weszli rodzice: Sylwia Czarnomska (przewodnicząca Rady Rodziców) i Katarzyna Wojnowska, uczennice: Maria Zajączkowska i Nikola Tarnowska oraz nauczyciele: Bożena Rzemieniuk (dyrektor szkoły) i Tomasz Strużanowski (nauczyciel języka angielskiego).

Realizacja projektu rozpoczęła się od udziału w sondażu, który miał pokazać, w jakim stopniu rodzice (np. poprzez udział w pracach Rad Rodziców) i uczniowie (przez zaangażowanie w samorządach uczniowskich) wpływają na życie szkół, na ile korzystają z przysługujących im praw, a także – co trzeba podkreślić – na ile wywiązują się ze spoczywających na nich obowiązków.

NAUCZYCIELE, RODZICE, UCZNIOWIE – WSPÓLNE SZKOLENIA

Obraz, który wyłonił się z tego sondażu, pomógł w opracowaniu planu szkoleń dla uczestników projektu. Reprezentanci szkół wzięli udział w trzech całonocnych spotkaniach, które miały przede wszystkim postać warsztatów. Szczery, spokojny dialog, w którym jako nauczyciele, rodzice i uczniowie uważnie słuchaliśmy swych racji, przedstawialiśmy własny punkt widzenia i zastanawialiśmy się, jak wspólnym wysiłkiem poprawić jakość współpracy w naszej szkole, był bardzo ważnym doświadczeniem. Rozwiązując wspólnie zadania, wyznaczone przez prowadzących szkolenie przekonaliśmy się raz jeszcze, że każda ze stron edukacyjnej układanki może wnieść w życie szkolne swój niezastąpiony wkład. Na zawsze pozostanie w naszej pamięci sytuacja, gdy przy realizacji prostego, praktycznego zadania zespołowego, na najlepsze rozwiązanie wpadł nasz „kolega z drużyny”, a na co dzień szóstoklasista...

Ślubowanie klasy I - sadzenie drzewek. Fot. Beata Skruszewicz

PIERWSZE POMYSŁY

Ważną rolę w projekcie odegrały działania na terenie szkoły. Najpierw odbyły się osobne debaty dla uczniów, rodziców i nauczycieli, prezentujące założenia projektu. W trakcie tych spotkań można było podzielić się uwagami na temat funkcjonowania szkoły,

zgłosić pomysły, których część – już na tym etapie – okazała się możliwa do realizacji. Dzięki temu – na życzenie dziewcząt – w uczniowskich toaletach pojawiły się lustra, w ofercie szkolnego sklepiu – świeże owoce, a tuż obok – stoliki, przy których można usiąść i zjeść śniadanie.

Ostatecznym efektem szkoleń było stworzenie „Szkolnego programu współpracy” – planu działań na lata 2015-2016, które powinny przyczynić się do wzbogacenia życia naszej szkoły o nowe formy współpracy między nauczycielami, uczniami i ich rodzicami.

PLANY – REALNE CZY „POBOŻNE ŻYCZENIA”?

Udział w projekcie sprawił nam sporo satysfakcji. Przekonaliśmy się, że od początku (czyli od 1992 r.) styl funkcjonowania naszej placówki pozwala ją oceniać jako „szkołę współpracy”. Wiele elementów zalecanych w trakcie szkoleń to nasz chleb codzienny. Ale są i takie, które chcielibyśmy udoskonalić. Na pewno zależy nam na większym zaangażowaniu rodziców. Ucieszyłoby nas, gdyby coroczne wrześnie wybory do „trójek klasowych” nie przypominały „łapanek”, wszak nie ma lepszego sposobu na to, by mieć wpływ na sprawy szkoły, do której uczęszcza nasze dziecko, jak udział w pracach rady klasowej czy Rady Rodziców (właśnie to ostatnie gremium uchwala w porozumieniu z radą pedagogiczną program wychowawczy szkoły i program profilaktyki, opiniuje program i harmonogram poprawy efektywności kształcenia lub wychowania, opiniuje projekt planu finansowego składany przez dyrektora szkoły, opiniuje projekt wprowadzenia obowiązku noszenia przez uczniów na terenie szkoły jednolitego stroju). Planujemy organizację pogadanek dla rodziców (np. przy okazji wywiadówek), podczas których podejmowana byłaby tematyka związana z wychowywaniem dzieci. Jest wiele tematów, które warto by było podjąć: codzienny kontakt z dzieckiem, pomoc w odrabianiu lekcji, kontrola postępów w nauce, zwrócenie uwagi na korzyści i zagrożenia płynące z Internetu, stosunek do używek, panowanie nad rodzącą się w dzieciach agresją, sposób korzystania z gier komputerowych, telewizji... Bardzo chcielibyśmy przyciągnąć do szkoły ojców – tych „wielkich nieobecnych” w procesie edukacji ich pociech.

CO CHCIELIBYŚMY ZMIENIĆ?

Udział w projekcie znacząco przybliżył nas do wprowadzenia w szkole dziennika elektronicznego. Jeśli rodzice będą do niego systematycznie zaglądać, powinno to ukrócić problem przykrych niespodzianek, przeżywanych przez nich niekiedy na wywiadówkach, a więc często wówczas, gdy jest już trochę za późno na radykalne programy naprawcze. Jako

stałą praktykę wprowadzamy systematyczne spotkania przedstawicieli grona pedagogicznego z samorządem uczniowskim. Chcemy w ten sposób stworzyć uczniom możliwość otwartego wyrażania swoich oczekiwań, zgłaszania uwag i propozycji zmian. Z doświadczenia wiemy, że mimo niewielkiego – co naturalne – doświadczenia życiowego, uczniowie potrafią bystro dostrzec te ułomności życia szkolnego, których nie dostrzegają nauczyciele. Nadal ważną rolę w integrowaniu społeczności szkolnej będą odgrywały okolicznościowe uroczystości i imprezy. Przykłady? W minionych latach jasełka wystawiali kolejno uczniowie, nauczyciele i rodzice, w tym roku planujemy, że przygotują je wspólnie. W doroczne zawody sportowe z okazji Dnia Dziecka, które dotąd miały postać rywalizacji międzyklasowej uczniów, chcemy włączyć rodziców. Wiele obiecujemy sobie na przykład po meczu piłkarskim ojcowie kontra dzieci. A co ze strony nauczycieli? Zapewne trzeba jeszcze więcej tego, czym i tak do tej pory staramy się służyć naszym podopiecznym i ich rodzicom: doceniania wysiłków podejmowanych przez uczniów, częstego chwalenia ich za osiągnięcia, życzliwości i uśmiechu w codziennych kontaktach, poczucia humoru, dystansu do siebie, uważnego wsłuchiwanie się w to, co mają nam do przekazania, czym żyją... A może również jeszcze staranniejszego przestrzegania szkolnych regulaminów, które dopuszczają tylko dwie prace klasowe tygodniowo?

TEN PROJEKT MA SENS!

Powiedzmy sobie szczerze: polska szkoła jest wprost zalewana różnego rodzaju projektami. Część z nich jest bardzo wartościowa i godna realizacji, inne przypominają typowe „bicie piany”. Projekt „Szkoła współpracy” mieści się – w pewnym sensie – gdzieś pośrodku. Jeśli zostanie potraktowany „po macoszemu”, jako swego rodzaju „zło konieczne”, które trzeba jakoś przetrwać, udokumentować w postaci papierkowej, po czym schować tę makulaturę głęboko w szafie – okaże się stratą czasu. Jeśli jednak zmieni coś na lepsze w zakresie współpracy tych, którzy i tak są na nią skazani, jeśli w praktyczny sposób pokaże nauczycielom, rodzicom i uczniom, że stoją po jednej stronie barykady, to warto go twórczo podjąć. Tu nie chodzi o rzeczy wielkie ani czasochłonne. Wiele wyzwań z zakresu współpracy trzech głównych podmiotów życia szkolnego wymaga nie tyle czasu, co raczej dobrej woli, gotowości do uważnego wzajemnego wsłuchania się w swoje oczekiwania.

Dodajmy jeszcze, że wszystkie szkoły przesłały twórcom projektu przygotowane przez siebie programy współpracy. Zawarte w nich tzw. „dobre praktyki” posłużą – oby! – ministerialnym pracownikom do stworzenia modelu takiej współpracy dla wszystkich polskich placówek edukacyjnych.

Mirosława Otlewska

szkolny koordynator projektów edukacyjnych
Zespół Szkół im. M. Rejewskiego w Ostromecku

Po raz piąty w ścisłej czołówce!

Zespół Szkół im. M. Rejewskiego w Ostromecku corocznie z powodzeniem uczestniczy w Kujawsko-Pomorskim Festiwalu Gimnazjalnych Projektów Edukacyjnych, którego organizatorem jest Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Cele festiwalu to promocja dobrych praktyk w zakresie kształtowania tożsamości regionalnej, promocja małych ojczyzn i regionu, zainteresowanie młodych ludzi spuścizną regionu, tradycjami w małych ojczyznach oraz historią najbliższego otoczenia.

Prace festiwalowe wykonują zespoły uczniowskie, które w grupach, cyklicznie realizują powierzone im zadania pod kierunkiem nauczycieli. Plan i program działania oraz tematykę projektu ustala szkolny koordynator projektu. Na nim właśnie spoczywają główne działania, to on jest inicjatorem wszystkich prac i czuwa nad ich logistyką – telefonami, kontaktami, finansami, wizytami, jest zatem wszędzie i wiele zależy od jego inwestycji twórczej oraz zaangażowania w pracę nad projektem. Natomiast uczniów musi charakteryzować obowiązkowość, odpowiedzialność, a najbardziej pożądaną cechą jest umiejętność pracy zespołowej. Zwieńczeniem wielomiesięcznej pracy jest promocja województwa kujawsko-pomorskiego oraz pogłębienie wiedzy o dorobku kulturowym naszego regionu, ziemi dobrzyńsko-chełmińskiej oraz obszaru Zakola Dolnej Wisły.

Projekty przyjmują różną formę: filmu, prezentacji multimedialnej, gry planszowej. Natomiast działania w ramach projektów to: prelekcje, wystawy, wywiady, wycieczki, konkursy, albumy, przewodniki, makiety, inscenizacje, spotkania z ciekawymi ludźmi. Odwiedzamy miasta i wsie, instytucje państwowe i prywatne, spotykamy się z ludźmi zasłużonymi dla historii regionu i województwa. Wszystkie działania są prezentowane społeczności lokalnej. Włączamy do pracy zaprzyjaźnione instytucje, szkoły, młodzież i społeczność lokalną, władze samorządowe, starostwo powiatowe.

Do tej pory uczestniczyliśmy w pięciu edycjach Kujawsko-Pomorskiego Festiwalu Gimnazjalnych Projektów Edukacyjnych i zawsze uzyskiwaliśmy czołowe lokaty.

• W 2011 roku – IV miejsce. W projekcie „Nasze magiczne Ostromecko” uczniowie podjęli działania,

które zaowocowały poszerzeniem ich wiedzy na temat dawnego i współczesnego Ostromecka oraz jego roli w kształtowaniu tradycji i historii regionu.

Marian Rejewski Kopernik Bydgoszczy. Projekt edukacyjny 2015.

• W 2012 roku – I miejsce. Projekt „Na tropie Menonitów” przyczynił się do pogłębienia wiedzy o kulturze, tradycjach i historii regionu, wzmacniając poczucie tożsamości narodowej i regionalnej. Podążaliśmy śladami Menonitów po ziemi województwa kujawsko-pomorskiego.

• W 2013 roku – I miejsce. Projekt „Wierni tradycjom”. Jego głównym celem było pogłębienie wiedzy o dorobku kulturowym naszego regionu, Ziemi Chełmińskiej z uwzględnieniem tradycji i twórczości, gwary, pieśni i tańca.

• W 2014 roku – II miejsce. Projekt „Zapomniana stacja” dotyczył organizacji imprez kulturalnych związanych z historią komunikacji kolejowej na terenie naszej gminy. Zorganizowaliśmy wycieczkę zabytkowym pociągiem „Piękna Helena”, zbudowaliśmy makietę dworca kolejowego, przygotowaliśmy inscenizację powitania na stacji w Ostromecku cesarza Fryderyka Wilhelma.

• W 2015 roku – III miejsce. Zainteresowała nas postać Mariana Rejewskiego i jego działalność zwią-

zana ze złamaniem szyfrów niemieckich w okresie II wojny światowej. Rok 2015 został ogłoszony rokiem Mariana Rejewskiego, zatem młodzież gminy Dąbrowa Chełmińska chciała uczcić pamięć sławnego matematyka i ocalić od zapomnienia jego dokonania tym bardziej, że Marian Rejewski nadal stanowi „białą plamę” w kalendarzu rocznic. Jesteśmy winni pamięć, temu, który złamał kod Enigmy. Nasze działania: prelekcje, konkursy, wystawy, albumy, bieg na orientację, strona internetowa, wycieczki do Poznania, Bydgoszczy, Warszawy, na cmentarz na Powązki, makieta maszyny szyfrującej, bieg PATRONA, nadanie Zespołowi Szkół w Ostromecku imienia Mariana Rejewskiego, promowanie miejsc związanych z Marianem Rejewskim. W działania włączyliśmy zaprzyjaźnione instytucje, szkoły, młodzież i społeczność lokalną.

Dziękujemy za wsparcie Radzie Gminy Dąbrowa Chełmińska, Lokalnej Grupie Działania i Panu Wójtowi, który wielokrotnie okazał nam wielkie serce i dużą pomoc finansową.

Stopień osiągnięcia zamierzonych celów, zaangażowanie młodzieży w zbieranie i opracowywanie materiału, poziom merytoryczny prac, ich wartości estetyczne, oryginalność, a także bogactwo różnych form działania w trakcie pracy nad projektem pozwala na ogromne zadowolenie. Projekt pozwolił osiągnąć wiedzę i umiejętności, ugruntować poczucie tożsamości regionalnej poprzez czynne zaangażowanie w kulturę regionu bezpośredni kontakt ze środowiskiem lokalnym, literaturą, tradycją, zwyczajami, twórczością ludową, historią.

Sylwia Kamieńska, Katarzyna Niedzwiec

Zespół Szkół nr 33 dla Dzieci i Młodzieży Przewlekłe Chorej w Bydgoszczy

Odnaleźć źródło...

W Polsce uczniowie do 18. roku życia objęci są obowiązkiem nauki. Jednak niektórzy z nich nie potrafią odnaleźć się w sztywnych jego ramach. Na samą myśl o pójściu do szkoły dostają ataku paniki, pojawiają się wymioty bądź biegunka. Lęk przed sytuacjami społecznymi, nauczycielami i rówieśnikami jest przyczyną ich absencji na zajęciach. Wobec takich sytuacji rodzice i nauczyciele są często bezradni. Co robić w podobnych przypadkach?

Na Oddziale Psychiatrii Szpitala Uniwersyteckiego nr 1 im. dr. A. Jurasza w Bydgoszczy działa szkoła przyszpitalna, do której uczęszczają uczniowie z wyżej wymienionymi problemami. Na początku młodzi pacjenci trafiają do Poradni Zdrowia Psychicznego, gdzie lekarze prowadzący decydują o przyjęciu na oddział. To z kolei jest równoznaczne z podjęciem decyzji rozpoczęcia nauki w **Zespole Szkół nr 33 dla Dzieci i Młodzieży Przewlekłe Chorej w Bydgoszczy**. Nasza szkoła umożliwia uczniom, którzy pogubili się w tradycyjnej szkolnej rzeczywistości, powrót na właściwą drogę zarówno w sferze edukacji, jak i wychowania.

Zajęcia dydaktyczne prowadzone są tu w dwóch grupach wiekowych: gimnazjum i liceum, systemem klas łączonych. Grupy liczą około 6 osób. Sprzyja

to indywidualizacji procesu nauczania oraz systematycznemu dostrzeganiu przez nauczyciela nawet najmniejszych problemów edukacyjnych ucznia i natychmiastowemu wyrównywaniu ewentualnych braków. Specjalnie przygotowane karty pracy dla ucznia dostosowywane są do jego indywidualnych potrzeb i możliwości. Na lekcjach stosuje się różnorodne metody i formy nauczania. Wykorzystywana jest bogata baza pomocy i środków dydaktycznych: tablica interaktywna, laptop, programy multimedialne. Wprowadzane są elementy zabawy i wiele aktywnych metod pracy. Realizujemy także projekty edukacyjne z różnych dziedzin nauki. Uczniowie biorą udział w konkursach wiedzy, zarówno wewnątrzszkolnych, jak i zewnętrznych. A wszystko po to, by uwierzyli w siebie, we własne siły, odkryli w sobie nowe możliwości, a często talenty, jakie w nich drzemia. Młodzież ma również możliwość zdawania egzaminów zewnętrznych, zarówno gimnazjalnego, jak i maturalnego, do których w szkołach macierzystych często by nie przystąpiła. Uczniowie gimnazjum mają możliwość realizacji w naszej szkole gimnazjalnego projektu edukacyjnego.

W przerwie pomiędzy zajęciami dydaktycznymi odbywają się terapie. Są to: arteterapia, psychoterapia

pia, choreoterapia, socjoterapia i muzykoterapia. Tu uczniowie mówią o swoich problemach: tych wcześniejszych, jak i bieżących. Uczą się radzić sobie z własnymi lękami, poznają mechanizmy ludzkich zachowań, uczą się rozumieć siebie i innych. Mają możliwość uczestniczenia w relaksacji. Na początku wielu uczniów nie potrafi się zrelaksować i uważa takie zajęcia za niepotrzebne, jednak po pewnym czasie sami zauważają pozytywne strony tej formy pracy nad sobą.

Po lekcjach młodzież uczestniczy w zajęciach wychowawczych, na których przede wszystkim odrabia zadania domowe oraz przygotowuje się do zajęć na kolejny dzień. Pracuje także nad realizacją gimnazjalnych projektów edukacyjnych. To tutaj jest czas na tworzenie ankiet, plakatów, prezentacji multimedialnych, tu powstają prace na różnorodne konkursy plastyczne. Tutaj też młodzież uczy się współdziałania w zespole, wzajemnej pomocy oraz ma możliwość rozwijania swoich zainteresowań.

Na oddziale organizowane są różne przedsięwzięcia i uroczystości: rozmowy z ciekawymi ludźmi, andrzejki, spotkania przy wigilijnym i wielkanocnym stole. Uczniowie bardzo chętnie włączają się w ich organizację: przygotowują dekoracje i występy artystyczne. Naszym podopiecznym organizujemy także różne wyjścia i wycieczki, w których, dzięki wielu sponsorom, instytucjom i ludziom dobrej woli, uczestniczą bezpłatnie. W tradycję szkoły wpisane są wyjścia do kina, teatru, kęgielni, radia i telewizji oraz wycieczki do Torunia, Doliny Dolnej Wisły oraz dwudniowe wyjazdy do Poznania, Warszawy czy Trójmiasta. Są to dla uczniów wyjątkowe przeżycia, a wspólne posiłki, biesiadowanie przy dźwiękach gitary, gry i zabawy na wolnym powietrzu integrują ich jako zespół, wzmacniają poczucie własnej wartości, otwierają na potrzeby innych. Uczniowie zaczynają dostrzegać i cieszyć się

z małych rzeczy. Wiele z nich po raz pierwszy widzi Bałtyk, pierwszy raz je lody w restauracji...

Czas spędzony w naszej szkole, na oddziale szpitalnym, jest szczególnie. Przeżyć uczniów nie da się opisać słowami. Młodzież, która nigdy nie usłyszała dobrego słowa o swoim zachowaniu, nie osiągnęła dobrych wyników w nauce, która ma zaniżone poczucie wartości oraz brak wiary we własne możliwości, stawia u nas pierwsze (często nieśmiało) kroki w kierunku zmiany swojego życia na lepsze. Na pewno sprzyjają temu małe zespoły nauczania, często prawie indywidualna praca i możliwość poświęcenia większej ilości czasu każdej osobie. Nasi uczniowie powoli nabierają pewności siebie, odkrywają, że można żyć inaczej, piękniej, że w życiu istnieją i liczą się wartości, w które warto zainwestować. Gdy zbliża się koniec roku szkolnego, w ich oczach pojawiają się łzy, zarówno szczęścia - bo tak wiele udało im się osiągnąć, jak i smutku - z powodu konieczności opuszczenia murów naszej szkoły. Jednak każdy z nich jest już innym człowiekiem. Jak brzydkie kaczątko, które na początku są zagubione, często wyśmiewane, przez rok przeistaczają się w piękne łabędzie, rozwijają skrzydła, tak nasi uczniowie odkrywają talenty i pasje, odnajdują sens życia, odnajdują siebie - swoje czyste źródło, które powolutku wypływa, by w przyszłości stworzyć silną rzekę, pokonując trudności, jakie staną jej na drodze.

Praca nauczyciela szkoły szpitalnej nie jest pracą łatwą, wymaga wielu poświęceń oraz cierpliwości, jednak uzyskiwane efekty dydaktyczne i wychowawcze dają siłę i motywację do podejmowania wciąż nowych działań. Nauczyciele ustawicznie kształcą się oraz podnoszą swoje kompetencje, by sprostać wyzwaniom wielopoziomowego nauczania, a także pomocy osobom z różnymi problemami i wieloma jednostkami chorobowymi.

Sylwia Czerwińska-Modrzejewska
Zespół Szkół Technicznych we Włocławku

Odpowiednie dać rzeczy słowo...

W Zespole Szkół Technicznych we Włocławku miała miejsce konferencja naukowa dla gimnazjalistów WKREĆ SIĘ W REKLAMĘ.

Kiedy w 1865 roku Norwid napisał: „odpowiednie dać rzeczy słowo”, nie miał oczywiście pojęcia, że

w odległej przyszłości cytat ten stanie się dla kogoś zarzewiem myśli dotyczącej spraw zupełnie innych, niż pierwotnie zakładał. W mojej głowie zdanie to rozbłysło niczym neon i stało się definicją... reklamy. Tak, tak – reklamy właśnie! Bo czyż nie o to w tej branży chodzi? Aby cechy produktu/usługi opisać jak najbar-

dziej trafnie, ale jednak syntetycznie? Mistrzowie w tej dziedzinie potrafią za pomocą jednego wyrazu – zatrzymać potencjalnego nabywcę, przykuć jego uwagę, zauroczyć go, zachwycić i sprzedać mu swój produkt. Reasumując – rzecz odpowiednim słowem wsparta staje się przedmiotem pożądania. (Niekoniecznie „mrocznym” – że znów odwołam się do klasyki).

Odniosłam się do słów Norwida także z innego powodu – należy on bowiem do kultury wysokiej, elitarnej, co miało dla mnie ogromne znaczenie w kontekście tego, czego oczekuję od reklamy i o czym chciałabym napisać. Moim zdaniem to właśnie ta kultura powinna być dla twórców spotów, bannerów, plakatów, źródłem inspiracji. Nie trzeba daleko szukać – wszak autorami najlepszych, najbardziej znanych, wręcz ponadczasowych haseł reklamowych w Polsce byli uznani ludzie pióra – CUKIER KRZEPI to słowa Melchiora Wańkowicza, Agnieszka Osiecka zdołała zaś przekonać rodaków, że COCA COLA TO JEST TO! Idąc dalej tym tropem, pomyślałam, że aby wykształcić dobrego twórcę reklamy, należy wyposażyć go w stosowną wiedzę, oduczyć łatwego i bezrefleksyjnego konsumowania rzeczywistości, podsuwając mu dobrą literaturę i wartościowe wytwory kultury.

Jesteśmy tuż po kolejnej imprezie związanej z TOR-owcami zorganizowaliśmy konferencję dotyczącą szeroko rozumianej reklamy. Zastanawialiśmy się, jak ma wyglądać nauka na tym profilu i co należy zrobić, aby absolwent opuszczający szkołę miał poczucie, że został świetnie przygotowany do zawodu. Nie chcieliśmy jednak kształcić manipulantów, tandeciarzy, którzy będą zabawiać się ludzką podświadomością w celu osiągnięcia zysków. Pragnęliśmy, jak powiedzieliby moi uczniowie, osiągnąć wyższy *level*, czyli inny poziom edukacji. I bynajmniej nie chodzi tu o stopień realizacji programu, którego opanowanie jest rzeczą oczywistą i obowiązkową, lecz o wartość dodaną w postaci poczucia odpowiedzialności za to, co się robi, rozumianą nie tylko w kontekście zawodowego profesjonalizmu, ale też w kontekście etycznym i kulturotwórczym.

Zastanawiając się nad tym, jak osiągnąć zamierzony cel, obserwowaliśmy światowe tendencje w dziedzinie edukacji zawodowej i na tej podstawie stworzyliśmy formułę opartą na trzech filarach. Pierwszy z nich zakładał przeniesienie części zajęć edukacyjnych poza szkołę tak, aby uczniowie mieli z zawodem rzeczywisty kontakt, czyli uczyli się przez doświadczenie. Drugim założeniem było otwarcie młodych umysłów na sztukę – po to, by przyszli pracownicy reklamy szukali inspiracji w świecie kultury i umieli odróżnić sztukę przez duże S od pseudoartystycznego, bezwartościowego chlamu, służyć temu miały spotkania zarówno z twórcami sztuki, jak i mistrzami reklamy. Trzeci element tej układanki stanowiło poznawanie nowoczesnych trendów i technologii oraz tworzenie w oparciu o tę wiedzę własnych projektów i kampanii reklamowych.

W nowocześnie zorganizowanych, dużych agencjach reklamy – czy korporacjach – coraz częściej spotkać można tzw. „Działy Kreatywne”. Poszukiwani specjaliści to nie osoby podążające utartymi ścieżkami, ale ludzie zdolni wytworzyć coś zupełnie nowego, odkrywczego i skutecznego. Takie pomysły mogą zaistnieć tylko w umysłach otwartych oraz wyposażonych w kompleksową wiedzę na temat kultury, sztuki czy literatury.

Wspomniana konferencja dotycząca reklamy skłoniła mnie do refleksji i podsumowania tego, co się do tej pory wydarzyło. Sięgnęłam do wspomnień i... poczułam dumę i radość. Zawdzięczam ją Wam, moja droga klaso, i Wam druga klaso TOR, i Wam, dzisiejsza pierwsza klaso. Patrzę na Was i widzę młodych, ale już dojrzałych ludzi, świadomych wartości zarówno swojej, jak i wartości wykształcenia i kultury, ludzi z polotem, gustem, wyobraźnią. Cieszę się, że mogłam dołożyć swoją cegiełkę do tego, kim dzisiaj jesteście.

Dzięki współpracy z Centrum Sztuki Współczesnej w Toruniu, Narodową Galerią Sztuki ZACHEŃTA w Warszawie, Włocławskim Centrum Kultury BROWAR B i Galerią Sztuki Współczesnej we Włocławku nasi podopieczni brali udział w arcykawkowych wykładach, warsztatach i konkursach dotyczących fotografii cyfrowej, współczesnych trendów w modzie i technik plastycznych. Uczyli się linorytu, suchej igły, portretu sylwetowego, rzeźby, typografii. Tworzyli instalacje artystyczne, uczestniczyli w cyklu wykładów o *performance* i plakacie. Odwiedzali najlepsze włocławskie firmy reklamowe, portale, drukarnie. Odbywali w nich staże i praktyki. Byli także na targach Ecommerce Trends CEE w Warszawie, aby poznać nowoczesne techniki reklamowe i mechanizmy sprzedaży internetowej. Brali udział w warsztatach z animacji poklatkowej, a potem z nauczycielami – Moniką Rębiałkowską i Radosławem Cześniem – własnymi siłami tworzyli filmy animowane. Występowali w spocie reklamowym zrealizowanym dla Miejskiego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej we Włocławku i w teledysku promującym akcję społeczną PRZYSTANEK DOBRO, popularyzującą życie bez używek. Wspólnie zrealizowaliśmy dwa duże projekty Centrum Edukacji Obywatelskiej z Warszawy – „Młodzi i media” oraz „Kulthurra” – w trakcie których nasi uczniowie gościli w studiu Telewizji Polskiej w Warszawie, gdzie samodzielnie realizowali kampanię społeczną oraz nagrywali film dokumentalny o tradycjach funeralnych kultywowanych na Kujawach. W ramach projektu Kulthurra młodzież nagrała również film dla telewizji KUJAWY opowiadający o włocławskim cmentarzu. Włączyliśmy się też do projektu pod nazwą „Patroni naszych ulic”, organizowanego przez Instytut Pamięci Narodowej – roznosiliśmy mieszkańcom ulicy Bulwary Józefa

Piśsudskiego publikacje dotyczące marszałka. Prace TOR-owców były publikowane w gazetach, na portalach internetowych i wystawiane przez galerie sztuki. Młodzi adepci reklamy brali także w udział w akcjach społecznych, przygotowując projekty ulotek i plakatów promujących mediacje jako sposób rozwiązywania konfliktów („MEDIACJE”) i profilaktykę nowotworową („Mam haka na raka”). Nie ograniczają się jednak do reklamy standardowej. Dzięki swojej wiedzy, odwadze i brakowi kompleksów sięgają też po niekonwencjonalne rozwiązania, takie jak: *flash mob*, *happening* czy *performance*. Dzięki świetnie wyposażonej pracowni reklamy mają dostęp do profesjonalnego sprzętu i najnowszych technologii.

Konferencja WKREĆ SIĘ W REKLAMĘ była dla naszych uczniów oraz gimnazjalistów, których na nią zaprosiliśmy, okazją do wymiany doświadczeń

i zdobycia wiedzy, a także pretekstem do dobrej zabawy. W końcu tworzenie reklam to swego rodzaju gra pomiędzy jej twórcą i odbiorcą, gra która może dać wiele radości. Kreacja przekazu reklamowego to suma wiedzy, doświadczeń, badań i swoistego wycucia. Na co dzień wyposażamy naszych uczniów w wiedzę, teraz chcemy aby skorzystali także z doświadczeń praktyków i budowali w sobie wycucie, które jest jednym z kluczy do sukcesów w tej branży. Z tego powodu w trakcie konferencji można było wysłuchać wielu interesujących wykładów, wziąć udział w warsztatach prowadzonych przez specjalistów z branży, uczestniczyć w dyskusjach podczas spotkań world cafe. Można też było zrobić sobie genialną przypinkę, zaprojektować swoją torbę reklamową czy wykonać animację poklatkową. Na kolejną edycję konferencji zapraszamy wiosną 2016.

Lucyna Mazur, Dominika Warska

Zespół Szkół Mechanicznych Elektrycznych i Elektronicznych w Toruniu

KOMPAS, czyli doradztwo zawodowe i coaching

Współczesny świat podlega zmianom, które mają wpływ na wszystkie dziedziny naszego życia. Aby za nimi nadążyć, musimy nauczyć się planować z wyprzedzeniem i przewidywać skutki podejmowanych przez siebie decyzji. Dotyczy to także edukacji i kariery zawodowej. Wiemy z doświadczenia, że szkoła powinna orientować ku przyszłości, wspierać młodzież w procesie zdobywania wiedzy tak, aby każdy mógł odnieść indywidualny sukces.

Pracując w szkole zawodowej, widzimy potrzebę inspirowania uczniów do bycia innowacyjnym, kreatywnym i mobilnym zawodowo. Wielokrotnie zwracamy uwagę na to, co będzie ważne dla naszych uczniów jutro. Jakie mogą podejmować decyzje w kwestii kreowania swojej ścieżki kariery zawodowej, ponieważ wiadomo, że będą pracować w wielu zawodach, również takich, które jeszcze w tej chwili nie istnieją, ale lada moment pojawią się na globalnym rynku pracy.

Nasze doświadczenia związane z doradztwem zawodowym wynikają z uczestnictwa i zarządzania dwoma europejskimi projektami transferu innowa-

cji, realizowanymi w Zespole Szkół Mechanicznych Elektrycznych i Elektronicznych w Toruniu w ramach programu Leonardo da Vinci: CGSE I (2005 N/05/P/PP 165.003) oraz CGSE II (2010-1-NO1-LE005-01967). Ponadto każda z nas wzbogaciła swój warsztat pracy podczas studiów podyplomowych: **Przedsiębiorczość, Doradztwo Zawodowe** (Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa w Bydgoszczy – Lucyna Mazur) oraz **Akademia Coachingu** (Wyższa Szkoła Bankowa w Toruniu – Dominika Warska).

W związku z tym, że Zespół Szkół Mechanicznych Elektrycznych i Elektronicznych w Toruniu jest szkołą zawodową, istnieje realna potrzeba prowadzenia zajęć związanych z doradztwem zawodowym wśród uczniów. Korzystając z możliwości organizacji zajęć pozalekcyjnych, postanowiłyśmy wykorzystać swoją wiedzę i zdobyte doświadczenie, by zaprezentować naszym uczniom, na czym polega świadome planowanie kariery. Tego typu zajęcia prowadzone były przez nas w szkole od kilku lat, jednak w roku szkolnym 2014/2015 postawiłyśmy na innowacyjność i połączyłyśmy doradztwo zawodowe z coachingiem.

Zajęcia pod nazwą KOMPAS miały charakter warsztatów oraz treningu indywidualnego. Uczestniczyli w nich zainteresowani uczniowie z klas czwartych. Za pomocą wybranych elementów doradztwa zawodowego wskazywałyśmy uczniom, w jaki sposób mogą wykorzystać posiadane przez siebie uzdolnienia, talenty oraz warunki psychofizyczne do wykonywania przyszłych zadań zawodowych. Natomiast dzięki coachingowi uczniowie nauczyli się stawiać i osiągać realne cele, wprowadzać w swoje życie zmiany i nimi zarządzać, przy jednoczesnym wykorzystaniu swoich własnych zasobów, umiejętności oraz mocnych stron.

Obok innowacyjności postawiłyśmy na rozwijanie kompetencji kluczowych, czyli połączenia wiedzy, umiejętności i postaw. Było to dla nas istotne, ponieważ wiemy z doświadczenia, że nasi uczniowie potrzebują ich do samorealizacji i rozwoju osobistego, bycia aktywnym na rynku zawodowym. Ponadto włączyłyśmy do zajęć i treningu nowoczesne metody pracy z uczniem, stąd jednym z kluczowych elementów było rozwijanie wśród młodzieży kreatywności, która współcześnie jest umiejętnością niezwykle ce-

nioną zarówno w praktyce życia codziennego, szkolnego, jak i zawodowego. Nasi uczniowie skupili się na autoanalizie własnego potencjału, czyli umiejętnościach, wartościach i postawach.

Z perspektywy czasu uważamy, że było to ważne, ponieważ młodzi ludzie powinni posiadać umiejętność samodzielnego definiowania swoich celów zawodowych, zgodnych z własnymi predyspozycjami, zwiększać swoją świadomość i motywację do poruszania się po współczesnym rynku pracy.

Chciałyśmy także zwrócić uwagę na mobilność zawodową, która w XXI wieku stała się umiejętnością kluczową.

Z informacji zwrotnych uzyskanych podczas ewaluacji zajęć wynika, że:

- uczniowie będą w stanie poradzić sobie z rozpoczęciem kolejnego etapu w swoim życiu, jakim jest praca lub dalsza edukacja
- zwiększył się ich poziom wiedzy o sobie (mocne strony)
- podobała się im zarówno tematyka, jak i sposób prowadzenia warsztatów.

Patrząc z perspektywy czasu, wiemy, że warto jest pogłębiać zagadnienia związane z doradztwem zawodowym oraz włączać elementy coachingu do edukacji. Uczniowie chętnie uczestniczyli w tego typu zajęciach, zwłaszcza, że organizując je, czerpałyśmy inspirację nie tylko z własnego doświadczenia, ale i z praktyki życia codziennego i szkolnego. W ten sposób praca nad stawianiem celów, rozwijaniem kreatywności, odkrywaniem zasobów i mocnych stron młodych ludzi okazała się być przyjemnością i dobrą zabawą.

Z pewnością doradztwo zawodowe i coaching są to obszary, w których dalej będziemy się realizowały, co polecamy też innym nauczycielom.

Krzysztof Banasiak

Publiczne Gimnazjum im. Ziemi Kujawskiej w Osięcinach

W poszukiwaniu inspiracji

Powołanie pomaga człowiekowi wyzwolić się, to pewne, ale trzeba także wyzwolić powołanie

Antoine de Saint-Exupéry

Każdy nastolatek, kończąc naukę w gimnazjum, staje przed ogromnym dylematem związanym z wyborem dalszej drogi kształcenia. Dynamiczna sytuacja na rynku pracy zdaje się być dodatkowym utrudnieniem przy podjęciu tej ważnej decyzji. A przecież praca odgrywa tak istotną rolę w życiu każdego człowieka. Jest

ona nie tylko źródłem dochodu i zaspokajania potrzeb materialnych. Dobrze wykonana może dostarczać satysfakcji i podnosić poczucie własnej wartości. Żeby dana profesja mogła spełniać powyższe kryteria, należy odkryć w sobie powołanie do jej wykonywania. Istotnym staje się zatem wybór właściwej ścieżki rozwoju.

Myśląc o swoich przyszłych absolwentach Publicznego Gimnazjum im. Ziemi Kujawskiej w Osięcinach realizuje od ubiegłego roku szkolnego projekt pt. *W poszukiwaniu inspiracji – spotkania z ciekawymi ludźmi*. Nadrzędnym celem projektu jest pomoc uczniom w dokonaniu decyzji związanej z dalszą edukacją poprzez spotkania z przedstawicielami różnych zawodów. Podjęta przez nas inicjatywa jest odpowiedzią na duże zainteresowanie tą tematyką ze strony uczniów i ich rodziców. W ramach projektu uczniowie biorą udział w cyklu spotkań z ciekawymi ludźmi – naukowcami, lokalnymi przedsiębiorcami, pracownikami fizycznymi oraz naszymi absolwentami, a obecnie słuchaczami ciekawych kierunków studiów.

Spotkania te niosą ze sobą szereg korzyści. Rozwijają zainteresowania uczniów różnymi zawodami. Wpływają na motywację do nauki, z którą niejedno uczęń na trzecim etapie edukacji ma niewątpliwie problem. Wizyty naszych gości mają również na celu ukazanie wartości pracy w życiu każdego człowieka. Wreszcie, pozwalają uczniom zapoznać się z obecnymi potrzebami rynku pracy i ukierunkować ich działania na podjęcie w przyszłości właściwej decyzji związanej z dalszą drogą rozwoju.

Autentyczność to cecha bardzo ceniona przez młodzież gimnazjalną. Zatem spotkania ze studiującymi obecnie absolwentami Publicznego Gimnazjum im. Ziemi Kujawskiej w Osięcinach stają się jeszcze jednym atutem projektu. Pozwalają stwierdzić, że nasza szkoła dobrze przygotowuje do dalszej edukacji.

7 listopada 2014 roku odbyła się inauguracja projektu. Tego dnia nasi trzecioklasiści spotkali się z panią Anną Elert – doktorem chemii, absolwentką Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Pani doktor powiedziała, na czym polega jej praca, kiedy odkryła w sobie powołanie oraz jak wyglądała jej droga do osiągnięcia tytułów naukowych. Uczniowie dowiedzieli się również o licznych podróżach dr Elert, jej pobycie i studiach w Helsinkach, Berlinie oraz o spotkaniach z naukowcami – przedstawicielami różnych kultur i języków. Dzięki temu spotkaniu uczniowie mogli przekonać się, że życie naukowca może być bardzo ciekawe. Wizyta dr Anny Elert cieszyła się wyjątkowym zainteresowaniem ze strony

gimnazjalistów, o czym może świadczyć duża liczba zadawanych przez nich pytań.

W ramach naszego projektu odbyły się także zajęcia z Małgorzatą Kędzierską doradcą zawodowym Młodzieżowego Centrum Kariery w Radziejowie. Zajęcia te miały formę dwugodzinnych warsztatów, podczas których nasi trzecioklasiści mogli określić swoje predyspozycje zawodowe, poznać obecne zapotrzebowania rynku pracy oraz porozmawiać na temat wątpliwości dotyczących dalszej ścieżki edukacji. Rozmowy uczniów z doradcą tuż po odbytych zajęciach świadczyć mogą o zasadności organizowania takich warsztatów.

Na czym polega misja pokojowa w Syrii? Jakie warunki trzeba spełnić, by zostać zawodowym żołnierzem? Tego nasi gimnazjaliści dowiedzieli się podczas kolejnego spotkania z ciekawą osobą. Był to starszy szeregowy Centrum Szkolenia Artylerii i Uzbrojenia w Toruniu, Dawid Rosiński. Uczniowie z wyjątkowym zaciekawieniem wsłuchiwali się w historię półrocznego pobytu naszego żołnierza w Syrii w ramach misji pokojowej NATO. Dodatkową atrakcją były prezentacja munduru oraz pokaz zdjęć z odbytych przez żołnierza misji.

Na nasze zaproszenie odpowiedział również pan Adam Adamski, doktor wydziału Biologii i Ochrony Środowiska Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Tematem tego spotkania była praca na uczelni oraz natura ukazana okiem obiektywu fotograficznego. Nasz gość zaprezentował fascynujące autorskie zdjęcia flory i fauny. Komentarz do prezentowanych materiałów przybliżył uczniom tajniki świata przyrody. Dla naszych gimnazjalistów była to również lekcja fotografii. Pan doktor chętnie podzielił się wiedzą na temat robienia zdjęć w sekwencji time lapse.

Kolejne spotkanie odbyło się poza murami naszej placówki. Tym razem młodzież z osięcińskiego gimnazjum złożyła wizytę w pałacu w Jarantowicach, gdzie odbył się wykład na temat funkcjonowania Ośrodka Hodowli Zarodowej. Uczniowie mieli możliwość poznania podstaw organizacji, nadzorowania i prowadzenia tak dużej firmy. Informacje były przedstawione w bardzo interesujący i przystępny sposób. Gimnazjaliści zobaczyli, na czym polega praca w tej spółce oraz poznali wymagania stawiane przez pracodawców wobec pracowników. Warto nadmienić, iż swój cenny czas poświęcił naszym uczniom Jacek Wyrębski Prezes Ośrodka Hodowli Zarodowej w Osięcinach.

W najbliższym czasie uczniowie spotkają się również z emerytowanym sędzią sądu okręgowego, lokalnym przedsiębiorcą, fryzjerem, kosmetyczką oraz studentami farmacji, technologii gazowych i ratownictwa medycznego.

Podsumowania i ewaluacji projektu dokonaliśmy wraz z końcem roku szkolnego 2014/2015. Rozmowy z uczniami na temat odbytych dotychczas spotkań napawają optymizmem, przekonują o słuszności podjętych działań i są motorem do dalszej pracy nad projektem.

Wspomaganie rozwoju dzieci przedszkolnych

Wspomaganie rozwoju służy wczesnej terapii zaburzeń funkcji poznawczych i percepcyjno-motorycznych oraz wspierania wszechstronnego rozwoju dziecka. W naszym przedszkolu ze wspomagania rozwoju korzystają dzieci w wieku 3-5 lat w normie intelektualnej oraz dzieci z niepełnosprawnością (intelektualną, motoryczną lub sprzężoną).

Zdaniem E. Gruszczyk-Kolczyńskiej: „Wspomaganie rozwoju potrzebne jest wszystkim dzieciom, ponieważ wiele wskazuje na to, że dzieci rodzą się wielce utalentowane, ale są to zadatki, które trzeba umiejętnie rozwijać”.

Wiek przedszkolny jest okresem intensywnego tempa rozwoju, którego prawidłowy przebieg ma decydujące znaczenie dla późniejszego życia, a wiadomości i umiejętności zdobyte przez dziecko w trakcie edukacji przedszkolnej stanowią istotne podłoże do dalszego kształcenia i rozwoju, dlatego wspomaganie rozwoju wychowanków należy do powinności nauczycielek przedszkola. W okresie przedszkolnym wychowanie powinno polegać na stymulowaniu i kształtowaniu, a więc wspomaganiu rozwoju dziecka we wszystkich sferach rozwoju, zarówno w zakresie rozwoju fizycznego, umysłowego, emocjonalnego, społecznego, jak również w zakresie czynności samoobsługowych.

W procesie wspomagania rozwoju dziecka ważna jest także współpraca nauczyciela z rodzicami, która powinna być oparta na wzajemnym zaufaniu, ustalaniu wspólnych działań i uzupełnianiu ich w procesie wychowania domowego. Wspólnym celem pracy zarówno nauczyciela jak i rodziców powinna stać się troska o wszechstronny rozwój każdego dziecka.

To my pedagodzy i specjaliści wspieramy ich swoją wiedzą, doświadczeniem, również pełnimy funkcję doradcą. Wspomagamy rodziców w zakresie rozpoznawania możliwości rozwojowych i podejmowania wczesnej interwencji specjalistycznej. Włączamy rodziców do wspólnego rozwiązywania zaistniałych problemów. Angażujemy ich do udziału w uroczystościach i imprezach organizowanych na terenie przedszkola.

W ramach współpracy z rodzicami w Samorządowym Przedszkolu nr 3 odbył się cykl warsztatów dla rodziców „Bez klapsa. Jak z miłością i szacunkiem wyznaczać dziecku granice”, prowadzonych przez pedagoga Karinę Wesołowską-Straub oraz psychologa Kamilę Kozłowską z Rodzinnego Ośrodka Diagnostyczno-Konsultacyjnego w Szubinie.

Odbyły się także bezpłatne warsztaty dla rodziców dzieci niepełnosprawnych „Wspieranie rozwoju dziecka niepełnosprawnego”, prowadzone przez Ewę Burzyńską psychologa Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Nakle nad Notecią.

W naszym przedszkolu miały też miejsce bezpłatne warsztaty dla rodziców „Co zrobić, by niejadek zjadł obiad?” prowadzone przez Małgorzatę Borkowiak pedagoga Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Szubinie.

W ramach wspomagania rozwoju dziecka w naszym przedszkolu odbywają się także zajęcia, jak: terapia logopedyczna, rehabilitacja ruchowa i gimnastyka korekcyjna, socjoterapia, stymulacja ogólnorozwojowa, zajęcia z tyflopedagogiem, zajęcia dodatkowe.

Terapią logopedyczną objęte są dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych posiadające orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego wydane przez PPP w Szubinie oraz dzieci wyłonione w wyniku diagnozy logopedycznej.

Na zajęciach przedszkolaki uczestniczą w ćwiczeniach ortofonicznych, oddechowych, fonacyjnych, kształcących słuch fonemowy i fonematyczny oraz ćwiczeniach usprawniających motorykę narządów mowy. Korzystają również z programów multimedialnych: „Logopedia” „Przygody Logopedyczne Smoka Szczepana”, „Wspomaganie rozwoju”, „Mówiące obrazki”. Logopeda przeprowadza indywidualne spotkania i konsultacje z rodzicami, na bieżąco informuje o postępach dziecka i jego zachowaniu podczas terapii logopedycznej. Udziela informacji na temat nowych form terapii. Opracowuje dla dzieci specjalistyczne zestawy ćwiczeń do pracy korekcyjnej w domu, wykorzystując fachową literaturę logope-

dyczną oraz własną wiedzę i doświadczenia w tym zakresie. W ramach udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej współpracuję z wychowawcami i specjalistami. Profilaktyczne zajęcia logopedyczne dla dzieci trzy- czteroletnich mają na celu zapobieganie powstawaniu wad wymowy oraz przygotują narządy artykulacyjne dziecka do prawidłowego wypowiedzania wszystkich głosek.

Zajęcia rehabilitacyjne oraz gimnastyka korekcyjna w przedszkolu mają charakter zabawy, prowadzone są w specjalnie przygotowanej sali z bogatym wyposażeniem. Nasze przedszkole wyposażone jest w specjalistyczny sprzęt rehabilitacyjny, między innymi w basen piłkowy, elementy piankowe, balkони, tunele, piłki, drabinki, ściankę wspinaczkową, matę sensoryczną. Zajęcia odbywają się codziennie w małych grupach dwu- trzyosobowych, trwają 15-30 minut. Dzieci z niepełnosprawnością ruchową mają możliwość korzystania również z zabiegu fizykalnego, jakim jest masaż klasyczny, który świetnie rozluźnia mięśnie i przygotowuje do zajęć ruchowych. Fizjoterapeuta stosuje w procesie usprawniania metody kinezyterapii i fizykoterapii.

W ramach wspierania rozwoju dziecka prowadzone są przez fizjoterapeutę zajęcia ze wspomaganie rozwoju z elementami profilaktyki. Ćwiczenia odby-

wają się w każdej grupie raz w tygodniu. Celem prowadzonych zajęć jest wzmocnienie osłabionych mięśni, wdrożenie prawidłowej postawy ciała oraz wspomaganie prawidłowego rozwoju psychoruchowego.

W celu prawidłowego rozwoju dziecka w naszym przedszkolu odbywają się zajęcia socjoterapeutyczne.

Są one skierowane do dzieci z zaburzeniami zachowania, nadpobudliwością i nieśmiałością, zaburzeniami emocjonalnymi. Socjoterapia odbywają się dwa razy w tygodniu w wyznaczone dni tygodnia po 30 minut. Odpowiednio dobrane gry, zabawy i ćwiczenia pomagają dzieciom uświadomić sobie własne trudności i ograniczenia oraz potencjał i możliwości dokonania zmian w zachowaniu. Tworząc w grupie atmosferę bezpieczeństwa, życzliwości, radości, akceptacji, wzajemnego zaufania wzmacniamy, stymulujemy i rozwijamy w dziecku pozytywny obraz samego siebie.

W naszej placówce odbywają się również zajęcia z oligofrenopedagogiem. Mają one na celu wspomaganie rozwoju dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Przeznaczone są dla dzieci, których rozwój jest zaburzony, przebiega nieharmonijnie, z uszkodzeniem ośrodkowego układu nerwowego, o nieprawidłowym rozwoju na tle wad genetycznych, o globalnie opóźnionym rozwoju psychoruchowym, z zaburzeniami dojrzałości szkolnej, z opóźnieniem rozwoju mowy i języka, z autyzmem.

W ramach wspomaganie rozwoju dziecka prowadzone są zajęcia przez tyflop pedagoga z rehabilitacji wzroku. Terapia widzenia polega na ćwiczeniu wzroku, tj. rozwijaniu umiejętności posługiwania się wzrokiem, a tym samym – zwiększeniu skuteczności wykorzystywania widzenia w codziennym funkcjonowaniu osoby słabo widzącej.

W naszym przedszkolu dzieci utalentowane mają możliwość rozwijania swoich zainteresowań poprzez udział w zajęciach dodatkowych: rytmiki, zabaw z językiem angielskim, zajęciach plastycznych, kółku przyrodniczym oraz zajęciach ekologicznych dla dzieci trzy- czteroletnich w ramach projektu „Idę do przedszkola”.

W przedszkolu odbywają się specjalnie skonstruowane zajęcia rytmiczne zawierające ćwiczenia z elementami wyrabiania sprawności fizycznej, uwrażliwienia na zmiany zachodzące w muzyce, osvajania z zagadnieniami muzycznymi, ilustracjami ruchowymi do piosenek, elementami tańca towarzyskiego, tańca grupowego oraz relaksacją przy muzyce i muzykoterapią.

Ćwiczenia muzyczno-ruchowe odbywają się z akompaniamentem instrumentu klawiszowego oraz innych instrumentów muzycznych.

Zabawy z językiem angielskim mają miejsce w naszym przedszkolu dwa razy w tygodniu. Przeznaczone są dla dzieci trzy- pięcioletnich. Celem zajęć jest rozwijanie umiejętności komunikacyjnych oraz osłuchanie się ze słowami w języku angielskim.

W naszej placówce odbywają się też zajęcia plastyczne, których głównym celem jest rozwijanie w dziecku zdolności, kreatywności, zainteresowań plastycznych oraz wyrażanie własnych emocji i przeżyć w działaniach twórczych z zastosowaniem różnorodnych metod plastycznych.

W przedszkolu realizowane jest także koło przyrodnicze. Działa na podstawie programu autorskiego, innowacyjnego „Już od najmłodszych lat z przyrodą za Pan brat”. Zajęcia skierowane są do dzieci trzy- pięcioletnich i odbywają się raz w tygodniu po 30 minut.

Z kolei zajęcia ekologiczne skierowane są do dzieci trzy- czteroletnich odbywają się 2 razy w tygodniu po 30 minut.

Otoczająca nas przyroda jest bezcennym skarbem. Szacunku do niej powinniśmy uczyć już od najmłodszych lat, dlatego ważne jest rozpoczęcie edukacji ekologicznej już w przedszkolu. Dzieci przedszkolne uczą się szybciej i łatwiej, dlatego można wyrobić w nich właściwe postawy ekologiczne. Systematyczna praca z dziećmi zakresu poznawania i ochrony przyrody, rozbudzi zainteresowanie i wyrobi nawyk poszanowania przyrody w każdej okoliczności.

Pamiętajmy, że im wcześniej rozpoczniemy wspomaganie rozwoju dziecka, tym lepiej. Zdaniem E. Gruszczyk-Kolczyńskiej: „Nie można przebyć drogi rozwojowej za dziecko, ono samo musi wspinać się po kolejnych szczeblach swojego rozwoju a zadaniem dorosłego jest sensownie mu w tym pomagać”.

Biografia:

1. E. Gruszczyk-Kolczyńska, E. Zielińska, Wspomaganie rozwoju umysłowego trzylatków i dzieci starszych wolniej rozwijających się, WSiP, Warszawa 2000
2. R. Więckowski, Udział nauczyciela w stymulowaniu rozwoju dziecka, [w:] Życie Szkoły 2001/9
3. E. Gruszczyk-Kolczyńska, E. Zielińska, Wspomaganie rozwoju umysłowego trzylatków i dzieci starszych wolniej rozwijających się. Książka dla rodziców, terapeutów i nauczycieli przedszkola. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2000.

Beata Dąbrowska, Magdalena Stocka
Szkoła Podstawowa nr 14 we Włocławku

Zdrowie jest wartością

*Tylko zdrowy człowiek może być szczęśliwy,
a świat należy do sprawnych*
G.B. Shaw

Jednym z podstawowych zadań szkoły, która dąży do wszechstronnego rozwoju uczniów, jest właściwa ich orientacja na szeroko pojęte zdrowie. W dokumentach WHO zdrowie jest wartością, która warunkuje osiągnięcie lepszej jakości życia: „Zdrowie, to nie tylko brak choroby; to stan dobrego samopoczucia fizycznego, psychicznego i społecznego organizmu”. (WHO)

Dbłość o zdrowie uczniów to jedno z zasadniczych zadań szkoły dążącej do pełnego i wszechstronnego rozwoju swoich wychowanków. Odpowiednio przekazana wiedza, kształtowanie

właściwych postaw i umiejętności jest doskonałą inwestycją w dorosłe życie naszych wychowanków. Dlatego w Szkole Podstawowej nr 14 we Włocławku promocja zdrowia jest jednym z priorytetowych zadań, które są realizowane zgodnie z podstawą podstawową i dokumentami szkoły.

Nadrzędnymi celami naszych działań są:

1. Kształtowanie nowego sposobu myślenia o zdrowiu tak, by stworzyć najlepsze warunki do uzyskania zdrowia fizycznego, psychicznego i społecznego.
2. Ukazanie uczniowi zdrowia jako wartości najwyższej, jaką dysponuje.

3. Uświadomienie odpowiedzialności za zdrowie własne i innych.

4. Zapoznanie ucznia ze sposobami zachowania, umacniania a także poprawy zdrowia.

5. Przekazanie i utrwalenie wiedzy na temat zasad zdrowego stylu życia.

6. Rozwijanie zdolności samokontroli, pielęgnacji zdrowia oraz do wspierania innych osób w tych zachowaniach.

7. Wyrabianie nawyków i przyzwyczajeń związanych z ochroną i doskonaleniem zdrowia fizycznego i psychicznego.

8. Zapoznanie z różnymi rodzajami zagrożeń zdrowia człowieka i sposobami ich eliminowania lub minimalizowania.

9. Wzbogacanie i pogłębianie wiedzy o własnym organizmie.

„Czternastka z formą” to hasło przewodnie naszych działań. Jednym z nich jest poprawa sposobu odżywiania dzieci i młodzieży. Pracę rozpoczęliśmy od zmian w sklepiku szkolnym. Jego asortyment wzbogacony został o warzywa i owoce. Uczniowie dość szybko przekonali się do nowych i zdrowych produktów. Ponadto wszyscy na terenie szkoły mają bezpośredni dostęp do wody pitnej. Przez cały rok trwa akcja „Szklanka mleka”, w której uczestniczą wszyscy chętni uczniowie. Białe mleko dzieci otrzymują bezpłatnie w ramach ogólnopolskiego programu „Mleko w szkole”.

W ramach akcji „Owoce w szkole” uczniowie klas 0-3 otrzymują owoce, warzywa oraz soki. Wspólne spożywanie tych produktów sprzyja powstaniu nowych, zdrowych nawyków żywieniowych oraz integruje społeczność klasową. Ważnym elementem wychowawczym jest fakt, iż nauczyciele edukacji wczesnoszkolnej jedzą drugie śniadania wspólnie z uczniami, tym samym zachęcając ich do spożywania zdrowych produktów.

Jak co roku nasza szkoła i tym razem przyłączyła się do akcji „Śniadanie daje moc”. Uczniowie po obejrzeniu programu słowno-muzycznego dotyczącego zdrowego odżywiania, przystąpili w klasach do wspólnego przygotowania posiłku. Na stołach pojawiły się pyszne, zdrowe kanapki, sałatki i inne smakołyki owocowo-warzywne, które zaczęły znikać z talerzy w błyskawicznym tempie. Taka śniadaniowa uczta nie jest jednorazową akcją, gdyż zagadnienia związane ze zdrowym odżywianiem są realizowane na bieżąco podczas zajęć edukacyjnych.

Kolejnym czynnikiem wpływającym na zdrowy styl życia jest aktywność fizyczna. W klasach młodszych nauczyciele regularnie prowadzą gimnastykę śródlekcyjną. Uczniowie z wadami postawy uczestniczą w zajęciach gimnastyki korekcyjnej. Odbывают się zajęcia karate oraz taneczne. Ponadto istnieją klasy „pływackie”, których uczniowie nabyli

umiejętność pływania i chętnie reprezentują naszą szkołę na zawodach pływackich. Odnoszą sukcesy i jednocześnie rozwijają swoje zainteresowania i uzdolnienia.

Zachęcanie do aktywnego spędzania wolnego czasu odniosło pozytywny skutek. Uczniowie bardzo chętnie uczestniczą wraz z nauczycielami w rajdach rowerowych. Dzięki nim wszyscy aktywnie wypoczywają oraz dokładniej poznają naszą okolicę.

W ramach programu *Czternastka z formą* dla uczniów klas IV-VI organizowane są międzyszkolne konkursy pod hasłem „Żyj zdrowo”, których współorganizatorem jest Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna. Dotychczas odbyły się 3 edycje konkursu, w których uczniowie tworzyli fraszkę o zdrowym stylu życia, hasło, logo i plakat. Uczniowie chętnie uczestniczą w tej formie aktywności, mają świadomość korzyści płynących ze zdrowego stylu życia.

Podsumowaniem całorocznych działań jest *Piknik Rodzinny z Formą*, którego organizatorem jest Rada Rodziców. Rodzice przygotowują stół ze zdrową żywnością oraz zdrowe, domowe wypieki.

W czasie pikniku dzieci poprzez piosenki, wiersze a nawet układy taneczne prezentują zdrowy styl życia. Ponadto uczestniczą w pokazach karate, zabawach ruchowych - na zjeżdżalniach, trampolinie.

Zdrowie to podstawa – działania prozdrowotne w przedszkolu

27 kwietnia 2015 roku w Prywatnym Przedszkolu i Żłobku „Pod Muchomorkiem” odbyła się uroczystość wręczenia raportu z przeprowadzonej ewaluacji zewnętrznej. W spotkaniu uczestniczyli: Anna Łukaszewska Kujawsko-Pomorski Kurator Oświaty, starsi wizytatorzy Danuta Lauks i Zbigniew Jaguszewski, rodzice, dzieci oraz przedstawiciele organizacji i instytucji partnerskich.

Dyrektor placówki Mirosława Rutkowska odebrała z rąk Kujawsko-Pomorskiego Kuratora Oświaty raport końcowy z najwyższymi notami – 3 razy A - spełniania wymagań określonych przez Ministra Edukacji Narodowej. Warto nadmienić, że jest to jedyna spośród wszystkich przedszkoli publicznych i niepublicznych placówka w Toruniu, która w ewaluacji zewnętrznej uzyskała same oceny A.

Wręczenie raportu poprzedziło uzyskanie przez przedszkole Nagrody Jakości im. Ireny Dzierżgowskiej i Certyfikatu „Partnerskie Przedszkole”. Tytuł ten został osiągnięty jako owoc 15 lat wyjątkowej pracy i ogromnego zaangażowania całego personelu w nieustanne podnoszenie jakości pracy.

Wyżej wymienione tytuły i najwyższe oceny są efektem nacisku w pracy wychowawczo-dydaktycznej na wszechstronny i różnorodny rozwój przedszkolaków. Jednym z najważniejszych priorytetów „Pod Muchomorkiem” jest promocja zdrowia. W placówce od wielu lat funkcjonuje wewnętrzny program edukacji prozdrowotnej „Zdrowie na 5 z plusem”, którego głównymi założeniami są:

- zagwarantowanie dziecku prawidłowej opieki pielęgnacyjnej oraz edukacyjnej przez prowadzenie zajęć zabawowych z elementami edukacji, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb dziecka
- uwzględnianie w prowadzonych zajęciach rozwoju psychomotorycznego dziecka
- przełamywanie barier emocjonalnych związanych z zabiegami higienicznymi, zdrowotnymi i odżywianiem
- propagowanie zasad zdrowego stylu życia
- kształtowanie prawidłowych nawyków w codziennym dbaniu o zdrowie i higienę.

Wyżej wymienione cele realizujemy poprzez: spotkania z pracownikami służby zdrowia, wycieczki do przychodni, stomatologa, apteki, udział reprezentantów grup w konkursach międzyprzedszkolnych związanych z ruchem i zdrowiem, opracowywanie tematyki kompleksowej dotyczących zdrowego odżywiania i higieny osobistej, zapraszanie reprezentantów rodziców do aktywnego udziału wraz z dziećmi w komponowaniu kanapek, robieniu sałatek, wyciskaniu soku z owoców, promowanie zdrowego trybu życia, udział w zawodach i zabawach ruchowych organizowanych na placu zabaw i boisku, udział w konkursach i turniejach sportowych.

Aby przybliżyć dzieciom świat sportu i wynikających z tego korzyści, zapraszamy do naszej placówki znanych sportowców m.in. żużlowca Adriana Miedzińskiego, kolarza Michała Kwiatkowskiego, wioślarza Łukasza Pawłowskiego, dziennikarza sportowego Łukasza Benz, hokeisty Przemysława Bomastka, koszykarzy toruńskiej drużyny Twarde Pierniki. Organizujemy również wyjazdy na obiekty sportowe m.in. Monoarenę, Halę Sportowo-Widowiskową, siłownię.

Proponujemy naszym dzieciom ćwiczenia i zabawy ruchowe prowadzone różnymi metodami i formami: metodą pedagogiki zabawy „Klanza”, metodą stacyjną, zadaniową, metodą Kinezylogii edukacyjnej według P. Dennisona, metodą A. M. Kniessów, metodą ruchu rozwijającego W. Sherbone, metodą gimnastyki twórczej R. Labana, metodą twórczego ruchu C. Orffa.

Przedszkole może pochwalić się dużym placem zabaw, który jest oddalony od ulicy, odpowiednio zagospodarowany i zacieniony nawet w upalne dni. Jest wyposażony w różnorodne sprzęty do zabawy, umożliwia też organizację zajęć ruchowych na świeżym powietrzu. Plac zabaw służy również jako miejsce organizacji festynów i innych wydarzeń dla całej społeczności przedszkolnej. Oprócz placu zabaw ulubionym miejscem zabaw ruchowych jest sala gimnastyczna z nowoczesnym sprzętem do prowadzenia ćwiczeń gimnastycznych (drabinki, jeżyki, hulajnogi, zjeżdżalnia itd.).

Od 2013 roku do siatki zajęć dodatkowych oferowanych przez przedszkole w ramach czesnego weszły na stałe zajęcia ogólnorozwojowe w ramach Akademii Piłkarskiej. Przedszkolaki biorą udział w zabawach ogólnorozwojowych z piłką na sali gimnastycznej i placu zabaw, rozgrywają mecze, kształcą umiejętność zdrowej rywalizacji i radzenia sobie z przegraną w zabawach z elementem współzawodnictwa. Za-

angażowanie dzieci w zajęcia Akademii Piłkarskiej zostało uwieńczone powstaniem reprezentacji piłkarskiej przedszkola i możliwością skonfrontowania swoich sił w międzyprzedszkolnym turnieju Juventus Soccer Schools.

Od 2006 roku placówka jest organizatorem Ogólnopolskiego Konkursu Plastycznego „Zdrowy Przedszkolak”, którego cele pokrywają się z głównymi założeniami naszego programu „Zdrowie na 5 z plusem”. Patronat nad konkursem sprawują: Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Dyrektor Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji Nauczycieli w Toruniu oraz czasopismo „UczMy”.

Mocnym punktem w promowaniu higienicznego trybu życia jest współpraca z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną, w ramach której przeprowadzamy w przedszkolu akcję „Czyste powietrze wokół nas” oraz „Mamo, tato nie pal przy mnie”.

Nie poprzestajemy na wyżej wymienionych działaniach i wciąż poszukujemy nowych rozwiązań, metod i form zachęcających do zdrowego trybu życia i odżywiania.

Dorota Kurant

Przedszkole Samorządowe w Piotrkowie Kujawskim

Dziecko przyjacielem przyrody

Jeśli rozumiesz szum lasu, staniesz się jego przyjacielem

Józef Bułatowicz

W naszym przedszkolu edukacja ekologiczna prowadzona była „od zawsze”. Dzieci poprzez działania uczyły się szacunku do otaczającego je świata przyrody. Przedszkolaki jeździły na wycieczki do lasu, spotykały się z leśniczym, zbierały dary jesieni a w czasie mroźnej zimy dokarmiały ptaki w parku. W roku szkolnym 2007-2008 został opracowany i zatwierdzony do użytku program edukacji ekologiczno-przyrodniczej „Dziecko przyjacielem przyrody”. Dzięki temu programowi możliwe stało się usystematyzowanie podejmowanych działań proekologicznych w celu zwiększenia ich atrakcyjności i skuteczności. Założenia programowe przewidywały akcje i konkursy organizowane dla całego przedszkola: „Sprzątanie Świata”, Ekologiczne Powitanie Wiosny (bez palenia i topienia Marzanny), obchody Dni Ziemi (pokaz mody ekologicznej), zimowe dokarmianie ptaków i zwierząt leśnych, konkursy:

plastyczny, recytatorski oraz na najpiękniejszy kącik przyrody, spotkania z ciekawymi ludźmi (ekolog, leśniczy, myśliwy). Takie wspólne działania integrują nauczycieli oraz dzieci, które czują, że biorą udział w czymś wielkim i bardzo ważnym dla nich i całego środowiska. Niezwykle istotnym przedsięwzięciem jest organizowany od siedmiu lat przedszkolny konkurs plastyczny „Las to nasz dom”, w którym licznie biorą udział dzieci z przedszkola, zachęcane nagrodami, jakie otrzymujemy od współpracujących z nami partnerów. Ponadto od czterech lat organizujemy wyżej wymieniony konkurs również o zasięgu ogólnopolskim, który spotyka się z dużym zainteresowaniem środowiska przedszkolnego. W corocznym Przedszkolnym Przeglądzie Teatryków przynajmniej jedna grupa prezentuje przedstawienie o tematyce ekologicznej. Inscenizację mają okazję obejrzeć również rodzice oraz przedstawiciele współpracujących

z nami instytucji i organizacji (np. Nadleśnictwo, Koło Łowieckie). Dużym powodzeniem cieszą się organizowane od wielu lat jesienne wycieczki do lasu w Byczu, Świeszu lub Orlu.

Dzieci z grup Motyle i Biedroneczki podczas spaceru

Wycieczki te uatrakcyjniane są spotkaniami z leśniczymi i myśliwymi. Podczas wypraw przedszkolaki mają okazję poznać okoliczną przyrodę, dowiedzieć się, na czym polega praca leśniczego i pasja myśliwych. Bardzo ważne jest przełamywanie stereotypu, z jakim kojarzy się myśliwy. Kilkakrotnie wyjazdy te zakończone były ogniskiem zorganizowanym w leśniczówce w Orlu, oczywiście w przeznaczonym do tego miejscu. Wycieczki te mogą być organizowane dzięki życzliwości organu prowadzącego, który nieodpłatnie udostępnia nam autokar szkolny. Wycieczki krajoznawcze odbywają się również w inne ciekawe przyrodniczo miejsca, np. do Nadgoplańskiego Parku Tysiąclecia (Kruszwica, gospodarstwa agroturystyczne w Połajewie, Przewozie). Ważnym punktem realizacji programu jest troska o ptaki zimujące w naszym przedszkolnym parku i zwierzęta leśne. Akcje dokarmiania odbywają się z udziałem rodziców, leśniczego, myśliwych i ostatnio pracownika firmy Vitapol z Kobyłarni koło Bydgoszczy, który przekazał nam zapas karmy dla ptaków i wiewiórek. Ponadto dzieci mają możliwość opiekować się zwierzętami - w naszym przedszkolu hodowany jest chomik i rybki. Szczególną rolę w propagowaniu postaw proekologicznych odgrywa współpraca z Nadleśnictwem Kutno oraz z Kołem Łowieckim „Grzywacz 67” z Radziejowa. Dzięki życzliwości pana leśniczego Jana Kowalskiego już od kilkunastu lat, przedszkolaki mogą wzbogacać swoją wiedzę o lesie i przyrodzie. Natomiast współpraca z myśliwymi jest pochodną realizacji programu „Myśliwi – dzieciom, dzieci – zwierzętom”, który funkcjonuje od roku szkolnego 2010-2011 z pełnym udziałem naszej placówki – jako jedynej w województwie kujawsko-pomorskim. Działania prowadzone przez przedszkole i koło łowieckie zostało dwukrotnie docenione przez kapitułę konkursu: w roku 2013 i 2014 otrzymaliśmy wyróż-

nienie, a przedszkole wzbogaciło się o nowy sprzęt elektroniczny (aparat cyfrowy, wieża stereo). Mam nadzieję, że poprzez realizację zagadnień związanych ze środowiskiem przyrodniczym przedszkolaki rozumieją, jak ważne jest dla nich, aby woda, powietrze, gleba, lasy pozostały czyste i nadal były środowiskiem naturalnym dla różnorodnych roślin i zwierząt.

Efekty działań

Realizacja tematyki ekologicznej przynosi naszej placówce wielorakie korzyści, zarówno w sferze organizacyjnej, jak i w dziedzinie szeroko zakrojonej współpracy z lokalnym środowiskiem, rodzicami, instytucjami i innymi placówkami oświatowo-kulturalnymi. Dzięki realizacji programu udało się nam zintegrować zespół wychowanków i uformować u nich właściwe nawyki i postawy. Założono i zrealizowano takie cele, jak:

- Rozwijanie zainteresowań przyrodniczych u dzieci.
- Kształtowanie właściwego opiekuńczego stosunku do roślin i zwierząt.
- Rozwijanie wrażliwości na dobro i zło.
- Odkrywanie piękna w polskiej, kujawskiej przyrodzie.
- Przestrzeganie zasad odpowiedniego zachowania się na łonie natury.
- Wyrabianie szacunku do pracy ludzi w różnych zawodach.
- Wdrażanie do ochrony naturalnego środowiska.

Opracowanie i systematyczna realizacja programu edukacji ekologicznej „Dziecko przyjacielem przyrody” umożliwia dzieciom jeszcze lepsze poznanie otaczającego je świata. Bezpośredni kontakt z przyrodą ożywioną i nieożywioną wywołuje u przedszkolaków silne uczucia, budzi zdziwienie, nasuwa wiele pytań, co stwarza szerokie możliwości doświadczeń wpływających na ich wszechstronny rozwój. Kontakt z naturalnym środowiskiem, opieka nad zwierzątkiem, pielęgnacja roślin budzi uczucia opiekuńcze i rodzi zamiłowanie do dbałości o przyrodę. Wiadomo również, że dziecko kocha to, o co się troszczy, czemu poświęca swój czas, o czym myśli, na rzecz czego działa. Tak więc stosunek dziecka do obiektów przyrodniczych i ekosystemów stanie się bardziej osobisty, jeżeli będzie ono miało swój, choć najmniejszy, udział w trosce o nie. I to do nas dorosłych: rodziców i nauczycieli należy wychowanie nowego pokolenia - pokolenia ludzi mądrych, szanujących środowisko przyrodnicze, oszczędnie gospodarujących dobrami natury, ludzi dla których ważne są słowa z dziecięcej piosenki:

*... bo Ziemia to wyspa, to wyspa zielona,
wśród innych dalekich planet.
To dom jest dla ludzi, dla ludzi i zwierząt,
więc musi być bardzo zadbany (...)*

Katarzyna Lewandowska, Jolanta Wałęcka, Dorota Brykner

Przedszkole Publiczne nr 32 „Jaś i Małgosia” z oddziałami integracyjnymi we Włocławku

Aerobik z rodzicami

Scenariusz zajęć otwartych w grupie integracyjnej „Teletubisie”

Cele ogólne:

- rozwijanie ogólnej sprawności ruchowej; doskonalenie pracy wszystkich grup mięśniowych
- kształtowanie orientacji przestrzennej i autoorientacji
- doskonalenie umiejętności analizy i syntezy wzrokowo-słuchowo-ruchowej.

Cele operacyjne: (w tym są zawarte również cele dla dzieci z niepełnosprawnością)

Dziecko:

- odróżnia prawą i lewą stronę ciała
- współpracuje z rodzicem w zabawie
- wyróżnia głoskę w nagłosie i śródgłosie wyrazu
- posługuje się liczebnikami porządkowymi
- szybko reaguje na sygnał dźwiękowy i wzrokowy
- rytmicznie porusza się w zabawie.

Pomoce:

chusta animacyjna, kartki z głoską do imion dzieci (wielka litera), kartki z krótkimi wyrazami, kartoniki z kropkami (1-8), bębenek, tekst masażu (M. Bogdanowicz „Przytulanki, czyli wierszyki na dziecięce masażyki”), nagranie „Marsza Gładiatorów” na CD, nagranie aerobiku na CD (wyd. Akord – „Aerobik dla dzieci”)

Przebieg zajęć:

1. Powitanie z chustą animacyjną
- Zabawa integracyjna: pod chustą przebiegają wszy-

scy (dzieci i rodzice), których imiona zaczynają się na podaną głoskę.

2. Zabawa ruchowa

Aktywne słuchanie muzyki metodą Batii Strauss – „Marsz Gładiatorów”

Wybrane figury: pary, ołówek, koło, lejek.

Rodzice ustawiają się w pary razem z dziećmi, w rzędzie. Nauczyciel podaje kolejno figury. Wszyscy ustawiają się według podanych haseł.

3. Aerobik na wesoło

Rodzice i dzieci ustawieni w rozsypance. Nauczyciel stoi przed grupą ćwiczących i prowadzi aerobik, podając kolejno hasła do ćwiczeń.

4. Zabawa ruchowa z głoskami (czytanie globalne, analiza i synteza wzrokowo-słuchowa):

Rodzice i dzieci podzieleni na zespoły kilkuosobowe. W różnych punktach sali, przyczepione kartki z krótkimi wyrazami. Każdy zespół kolejno szuka w wyrazie podanej głoski i układa ją z własnych ciał. Zadaniem dzieci jest policzyć, która z kolei głoska będzie wybrana i jak brzmi jej nazwa. Dzieci muszą ponadto odczytać cały wyraz.

5. Zabawa ruchowa z przeliczaniem „Bociany”

Ustawianie się „w tyle bocianów”, ile razy zagra bębenek lub ile wskaże kartonik z liczbą kropek. Zadaniem dzieci jest przeliczanie słuchowe lub wzrokowe.

6. Zabawa wyciszająco-relaksacyjna

Masażyk według M. Bogdanowicz pt. „Idzie pani, wietrzyk wieje”, nawiązujący do marcowej pogody.

Dziecko siada przed rodzicem, odwrócone do niego plecami. Rodzic rysuje na plecach dziecka tekst masażu prezentowanego przez nauczyciela. Następuje zmiana.

7. Ewaluacja w formie ekspresji ruchowej

Jeżeli jesteś zadowolony – podskocz.

Jeżeli jesteś smutny – przykucnij.

8. Zakończenie zajęć.

9. Wspólne śpiewanie piosenki „Zielona wiosna” w formie opowieści ruchowej.

Fitness w mojej szkole

W 2013 roku ukończyłam trzyletnie studia podyplomowe w zakresie Form Gimnastyczno-Tanecznych i Fitness na Akademii Wychowania Fizycznego im. E. Piaseckiego w Poznaniu i już podczas studiów (w roku szkolnym 2012/2013) zaczęłam prowadzić pierwsze w naszej szkole zajęcia fitness dla chętnej młodzieży. Naboru na zajęcia dokonałam na podstawie zainteresowań uczniów gimnastyką w nowej aranżacji. Pierwsze zajęcia polegały na prezentacji podstawowych kroków wykonywanych w prawidłowy sposób do muzyki. Kolejnym ważnym elementem było zwrócenie uwagi na właściwą sylwetkę, odpowiednią postawę ciała podczas wykonywania różnego rodzaju kroków, a także podkreślenie (ważnego w fitnessie) napinania mięśni. Uczniowie już od pierwszych zajęć uczyli się poprawności wykonywania bazowych kroków fitnessowych. Stopniowo wdrażali się do opanowania układów fitnessowych. Zaowocowało to pomysłem zaprezentowania nowo zdobytych umiejętności na forum.

PRZEDĘ WSZYSTKIM DZIAŁAĆ

Podczas pracy z młodzieżą warto pamiętać, aby choreografia fitnessowa była dostosowana do odpowiednio dobranego utworu, a co najważniejsze, do możliwości ruchowych uczniów. Tworzę własne choreografie, które następnie prezentuję uczniom i stopniowo wdrażam na zajęciach. Celem moich zajęć jest zwiększenie świadomości młodzieży gimnazjalnej związanej ze zdrowym stylem życia, na który składa się sprawność fizyczna wynikająca z systematycznych ćwiczeń oraz właściwe odżywianie.

Zaproponowałam uczniom jedną z form aktywności ruchowej, jako alternatywną formę spędzania wolnego czasu, w której każdy może uczestniczyć. Grupa fitnessowa jest grupą otwartą, co oznacza, że uczeń może przyjść i poruszać się w rytmie muzyki, bez względu na posiadane umiejętności słuchowe, ruchowo-taneczne czy pamięć ruchową, oczywiście po przyniesieniu zgody przez rodzica bądź opiekuna prawnego. Zajęcia fitnessowe nie tylko pomagają zadbać o zgrabną sylwetkę czy zrelaksować się przy odpowiednio dobranej muzyce, ale przede wszystkim podkreślają znaczenie ruchu, który pełni dużą rolę w życiu każdego człowieka, a jest szczególnie istotny dla prawidłowego rozwoju młodego człowieka. Są to

zajęcia, które mają pobudzać do aktywności ruchowej nie tylko podczas ich trwania w szkole, ale także poza nią, by zmniejszyć ryzyko chorób układu krążenia, chorób serca, nadwagi, nadciśnienia, cukrzycy i innych niebezpiecznych schorzeń wynikających z braku ruchu. Coraz więcej młodych ludzi ma problemy z wyżej wymienionymi dolegliwościami. Uważam, że aby temu zapobiec, nie wystarczy mówić i przekonywać, ale przede wszystkim działać. Fitness to właśnie okazja do regularnych ćwiczeń ruchowych, które nie tylko poprawiają naszą kondycję fizyczną, ale mają także znaczący wpływ na nasze zdrowie. Ukończenie formy kształcenia, o której pisałam na wstępie, wiąże się z moimi zainteresowaniami, a jednocześnie jest sposobem na odstresowanie się i odreagowanie napięć. Prowadzenie zajęć fitness jest dla mnie połączeniem pasji z wychowaniem prozdrowotnym młodzieży.

ZAPREZENTOWAĆ SIĘ I PRZEŁAMAĆ LĘK

Zajęcia fitnessowe stały się też okazją (dla chętnych uczniów) do pokazania swoich umiejętności ruchowych podczas różnego rodzaju imprez szkolnych. Pierwszy występ uczniowie zaprezentowali podczas „Drzwi otwartych”, które odbyły się w dniu 9 kwietnia 2013 roku w naszej szkole. Dziewięcioosobowa grupa zaprezentowała swoje umiejętności w auli szkolnej dla zaproszonych szóstoklasistów. Przygotować grupę dziewięciu osób o różnym stopniu umiejętności tanecznych, ruchowych, słuchowych to duże wyzwanie dla nauczyciela prowadzącego zajęcia fitnessowe. By to przeprowadzić, na początku ustalam dzień i godzinę zajęć. Przed występami zwiększam grupie liczbę zajęć, by niemalże perfekcyjnie wyćwiczyć układ fitnessowy w celu osiągnięcia jak najlepszego efektu końcowego. Stopniowo wprowadzam elementy trudniejsze, zwracając uwagę na indywidualne postępy członków grupy. Na początku zajęć powinna być rozgrzewka, potem część główna - układ fitnessowy, a na końcu zajęć stretching, czyli rozciąganie.

Efekt końcowy naszej wspólnej pracy nad układem prezentowanym podczas „Drzwi otwartych” był nagrodą za ciężką pracę. Jestem dumna z uczniów, którzy tak pięknie zaprezentowali swoje umiejętności. Kolejny występ odbył się na początku roku 2014 podczas szkolnego pokazu tańca towarzyskiego i nowocze-

snego „LIVE DANCE” w auli naszej szkoły, podczas którego uczniowie przystąpili do konkursu pod nazwą „Radosne chwile”. Do udziału w konkursie zaangażowałam wszystkie chętne osoby. Uczniowie bardzo stresowali się zarówno przed, jak i podczas występu. Byli dobrze przygotowani do szkolnego konkursu, jednak nie zajęli miejsca na podium. Mimo to jestem dumna z podopiecznych. Dodam, że część ćwiczących fitness to młodzież, która uczęszczała na zajęcia socjoterapeutyczne z powodu zaniżonej samooceny i braku wiary we własne możliwości. Dla tych uczniów wystąpienie publiczne to ogromny sukces. Wystąpili przed społecznością szkolną, reprezentując swoją klasę, która nie angażuje się w życie szkoły. 7 marca 2014 roku grupa fitnessowa ponownie wystąpiła w auli naszej szkoły, tym razem podczas koncertu charytatywnego dla byłego dyrektora szkoły Jerzego Siennickiego. Po raz kolejny uczniowie zaprezentowali zdobyte umiejętności i przyczynili się do uświetnienia tak szczytnego przedsięwzięcia.

Adam Szymański

Szkoła Podstawowa nr 2 w Brodnicy

Zawody o puchar Burmistrza Miasta Brodnica

Kilka lat po rozpoczęciu pracy zawodowej w charakterze nauczyciela wychowania fizycznego w Szkole Podstawowej nr 2 w Brodnicy zaobserwowałem, że choć oferta miejskich zawodów dla dzieci i młodzieży jest bogata, posiada lukę w postaci mało zagospodarowanego okresu zimowego. Był rok 1996, uczyłem wówczas, co prawda, nieco starsze roczniki, jednak postanowiłem zorganizować zawody „od podstaw” - w każdym tego słowa rozumieniu. Zdecydowałem, że adresatem mojego przedsięwzięcia nie będą czwartoklasiści, a najmłodsi - uczniowie klas I-III. Pomyślałem, że warto zrobić coś od początku, od pierwszej klasy szkoły podstawowej zachęcać dzieci do zdrowego stylu spędzania czasu, do posiadania pasji, do większej sprawności fizycznej. Zacząłem od stworzenia zarysu organizacyjnego imprezy, który w miarę upływu czasu i kolejnych rozmów z kolegami, rodzicami pierwszoklasistów, dyrektora, wreszcie przedstawicielami władz nabrał ostatecznego kształtu. I choć moje pierwsze za-

Ponadto w roku szkolnym 2014/2015 chętni uczniowie zaprezentowali swoje umiejętności ruchowe podczas realizacji projektu *Bądź „FIT” – FITNESS - zdrowy styl życia*, który przygotowała grupa dziewcząt z klasy III gimnazjum dla dyrekcji, zaproszonych nauczycieli i uczniów z wybranych klas.

Wartość występów młodzieży jest nieoceniona, ponieważ daje jej poczucie zadowolenia z siebie, satysfakcję, zwiększa pewność siebie, uczy przełamywania lęku, a także daje możliwość oswojenia się z wystąpieniami publicznymi.

Młodzież z naszej szkoły interesuje się zajęciami fitnessowymi i mam nadzieję, że co roku liczba ćwiczących gimnastykę będzie się zwiększała, gdyż tego typu zajęcia pozwalają nie tylko się odstresować, czyli zadbać o samopoczucie psychiczne, ale także wzmocnić kondycję fizyczną. Ponadto jest to aktywny sposób spędzenia wolnego czasu i odpowiednie jego wykorzystanie. Ruch i właściwe odżywianie to zdrowie, a przecież nie ma nic cenniejszego od dobrego samopoczucia.

wody sportowe O puchar Burmistrza Miasta Brodnica miały miejsce w styczniu 1996, z pewnością nigdy ich nie zapomnę. Dostarczyły mnie - a ufam, że także uczestnikom, opiekunom, rodzicom - mnóstwa emocji, a odbiór środowiska okazał się tak pozytywny, że postanowiłem do nich wrócić za rok.

W styczniu bieżącego roku zorganizowałem jubileuszową, bo 20 edycję tych zawodów. I proszę mi wierzyć - nie ma w nich miejsca na rutynę, na nudę, zniechęcenie. Bo praca z najmłodszymi naprawdę daje frajdę. I poczucie, że warto.

Szczegółowy opis działania

I. Planowanie i przygotowanie zawodów sportowych „O puchar Burmistrza Miasta Brodnica”

1. Opracowanie scenariusza i założeń organizacyjnych zawodów sportowych dla uczniów klas I-III miejskich szkół podstawowych.
2. Pozyskanie akceptacji dyrektora szkoły i Rady Miejskiej dla pomysłu przeprowadzenia zawodów

sportowych dla uczniów klas I-III.

3. Pozyskiwanie sponsorów: rozmowy z władzami miasta, przedstawicielami zakładów pracy, indywidualnymi sponsorami.
4. Zorganizowanie spotkania nauczycieli wychowania fizycznego oraz wychowawców klas I-III w celu ustalenia regulaminu i poznania opinii środowiska.
5. Pozyskanie pomocy medycznej na okres zawodów.
6. Nawiązanie współpracy z Nauczycielskim Towarzystwem Sportowym w celu obsługi sędziowskiej zawodów.
7. Propagowanie idei zawodów wśród uczniów, nauczycieli, środowiska lokalnego.
8. Opracowanie szczegółowej dokumentacji zawodów sportowych: scenariusza, regulaminu, zaproszeń, kart wyników jury, dyplomów oraz podziękowań.
9. Pozyskanie do pomocy w przeprowadzeniu zawodów uczniów klas VI, przeszkolenie, czuwanie nad wykonywaniem zadań.
10. Pozyskanie do współpracy nauczycieli plastyki i muzyki w celu zadbania o odpowiednią oprawę – dekorację sali oraz przerwiny muzyczne.
11. Wyłonienie komisji - jury.

II. Realizacja przedsięwzięcia

We wrześniu rozsyłałam zaproszenia do udziału w kolejnej edycji zawodów sportowych O puchar Burmistrza Miasta Brodnica do dyrektorów wszystkich brodnickich szkół. Również w tym miesiącu organizuję spotkanie z przedstawicielami szkół w celu zapoznania z regulaminem oraz obowiązującymi w danym roku szkolnym konkurencjami sportowymi. Spotkanie to pozwala na swobodną wymianę sugestii i doświadczeń, co uważam za szczególnie cenne. W październiku rozpoczynam pozyskiwanie sponsorów zawodów, co jest zadaniem wymagającym rzetelnego przygotowania, gdyż ideą jest to, aby każde z uczestniczących dzieci otrzymało nagrodę rzeczową jako pamiątkę i symbol osiągnięć. Zabezpieczam także opiekę medyczną na czas zawodów, ponieważ bezpieczeństwo dzieci jest moim priorytetem. Nawiązuję kontakt z nauczycielami zrzeszonymi w Nauczycielskim Towarzystwie Sportowym, aby poprosić o bezpłatną obsługę sędziowską zawodów. W szkole i poza nią staram się rozreklamować moją imprezę: są to ogłoszenia, plakaty, a także rozmowy, które prowadzę z uczniami, ich rodzicami oraz nauczycielami. Wówczas także opracowuję ostateczne wersje niezbędnej dla przeprowadzenia imprezy dokumentacji. W grudniu spośród uczniów klas najstarszych w mojej szkole wybieram chętnych, którzy chcą pomagać w przebiegu zawodów. Dla moich uczniów wybór na pomocnika ma prestiżowy, nobilitujący charakter, zabiegają o niego i zawsze wzorowo wywiązują się z powierzonych im obowiązków. Taka rola kształtuje w nich nie tylko sportowego ducha, ale – przede wszystkim – rozwija umiejętności organizacyjne, poczucie odpowiedzial-

ności i wiarę w swoje możliwości. Także w grudniu rozsyłałam zaproszenia do gości, sponsorów, mediów – dla każdego rodzica zobaczenie pociechy w lokalnej telewizji jest ogromnym przeżyciem. W styczniu „dopinam” imprezę na ostatni guzik: przygotowuję protokoły zawodów, pomagam w dekorowaniu hali sportowej, dbam o sprzęt niezbędny do nagłośnienia imprezy i zapewnienia miłych, muzycznych przerw. Dbam także o zaplecze socjalne zawodów, dokładając starań, aby każdy uczestnik otrzymał mały poczęstunek.

III. Przykładowy przebieg zawodów

1. Odprawa opiekunów.
2. Uroczyste otwarcie zawodów.
3. Wprowadzenie zawodników - ceremoniał olimpijski.
4. Przemówienie dyrektora Szkoły Podstawowej nr 2 w Brodnicy, przedstawiciela Rady Miejskiej.
5. Powitanie zawodników, opiekunów, rodziców, gości.
6. Przeprowadzenie konkurencji sportowych:
 - Klasa I
 - bieg z pałeczka sztafetową
 - bieg z przenoszeniem piłki siatkowej od słupka do słupka
 - skoki do słupka na piłce uszatce
 - rzuty piłek do skrzyni
 - Klasa II
 - bieg z pałeczką sztafetową
 - bieg na czworakach do szarfy
 - bieg z pałeczką sztafetową do słupka
 - wrzuty piłek do skrzyni na czas
 - Klasa III
 - bieg z pałeczką sztafetową slalomem do słupka
 - bieg z przechodzeniem pod płotkiem lekkoatletycznym
 - kozłowanie piłki slalomem do słupka.
7. Przerwywnik artystyczny.
8. Posiłek.
9. Ogłoszenie wyników klasyfikacji.
10. Wręczenie nagród i dyplomów.
11. Uroczyste zakończenie zawodów.

IV. Efekty działań

1. Kształtowanie tężyzny fizycznej wśród uczniów klas I-III szkół podstawowych.
2. Upowszechnianie kultury fizycznej i zasad zdrowej rywalizacji.
3. Budzenie zainteresowania sportem wśród najmłodszych.
4. Umożliwienie najmłodszym prezentacji swoich sportowych uzdolnień i talentów.
5. Cykliczne organizowanie imprezy sportowej dla najmłodszych w okresie zimowym.
6. Otrzymywanie informacji zwrotnej na temat podejmowanych działań.
7. Integracja środowiska nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej i nauczycieli wychowania fizycznego.
8. Aktywne włączanie rodziców w edukację dzieci.
9. Promowanie działań szkoły w środowisku lokalnym.
10. Współpraca z osobami i instytucjami.

Andrzej S. Dyszak
prof. zwyczajny
UKW w Bydgoszczy

Autyzm dziecięcy a sprawność werbalna (na tle typów zaburzeń komunikacji językowej)¹

W 1943 r. psychiatra Leo Kanner zauważył u niektórych dzieci niezdolność do nawiązywania emocjonalnego kontaktu z innymi osobami i towarzyszące temu zaburzenia rozwoju mowy oraz rutynowe i stereotypowe zachowania. W ten sposób rozpoznany został system zaburzeń psychicznych nazwany autyzmem wczesnodziecięcym.

Autyzm należy do najpoważniejszych zaburzeń rozwoju dziecka, ponieważ obejmuje trzy wzajemnie powiązane ze sobą obszary. Pierwszy z nich dotyczy przebiegu rozwoju społecznego (chodzi o rozumienie relacji społecznych i emocjonalnych; dzieci autystyczne np. nie potrafią bawić się w tzw. zabawy udawane), drugi to obszar komunikacji z otoczeniem (chodzi zarówno o komunikację werbalną, jak i pozawerbalną; dzieci autystyczne mają trudności w porozumiewaniu się z innymi osobami i na odwrót), a trzeci obszar jest związany z ogólnie rozumianą aktywnością i wzorcami zachowań oraz zainteresowaniami (dzieci autystyczne charakteryzują się zachowaniami powtarzalnymi).

Zaburzenia we wszystkich wymienionych obszarach występują łącznie przed ukończeniem przez dziecko trzeciego roku życia, choć sposób ich ujawniania się może być różny, co zależy od poziomu zdolności intelektualnych dziecka oraz jego wieku.

Porozumiewanie się ludzi za pomocą języka jest podstawową formą komunikacji i bezsprzecznie ma wpływ i na rozwój społeczny człowieka, i na jego aktywność oraz możliwość realizacji własnych zainteresowań, dlatego też zaburzenia w komunikowaniu się z otoczeniem, przede wszystkim w sferze komunikacji werbalnej (obniżony jej poziom lub całkowity brak porozumiewania się za pomocą języka), można uznać za główną cechę syndromu autystycznego. Zaburzenia te często przybierają formę opóźnienia w procesie akwizycji (przyswajania) języka (co ma wpływ na dorosłe życie osoby autystycznej, gdyż może spowodować

całkowity brak sprawności językowych) lub akwizycja języka jest nietypowa, gdyż dzieci autystyczne, w przeciwieństwie do tych normalnie rozwijających się, nie przyswajają języka na zasadzie immersji (zanurzania w języku), ale potrzebują one intensywnej terapii językowej, aby zaczęły mówić.

Aby móc uczestniczyć w komunikacji językowej, człowiek musi dysponować pewnymi kompetencjami i sprawnościami (kompetencje to wiedza, a sprawności to umiejętności). Kompetencje nie mogą pojawić się w umyśle ludzkim bez określonych sprawności. Można wyróżnić trzy podstawowe rodzaje kompetencji: kompetencję językową, kompetencję komunikacyjną i kompetencję kulturową. Kompetencja językowa (leksykalno-gramatyczna) to nieświadomiona wiedza na temat zasad budowania zdań gramatycznie poprawnych. Kompetencja komunikacyjna to wiedza na temat zasad użycia języka w grupie społecznej. Kompetencja kulturowa to wiedza na temat zjawisk otaczającej rzeczywistości.

Wśród sprawności wyróżnia dwa typy: sprawności percepcyjne (słuch fizyczny, fonematyczny, muzyczny), które pozwalają na opanowanie kompetencji, oraz sprawności realizacyjne, za pomocą których w procesie poznawania rzeczywistości i komunikacji wykorzystuje się zdobyte kompetencje. Do sprawności realizacyjnych należą: sprawności systemowe (fonologiczne, morfologiczne, leksykalne, składniowe), czyli umiejętności budowania sensownych zdań, oraz sprawności komunikacyjne (społeczne, sytuacyjne, pragmatyczne), tj. umiejętności realizowania ról społecznych i budowania zdań adekwatnych do sytuacji.

W procesie komunikacji werbalnej mogą pojawiać się różnego rodzaju zaburzenia. Ze względu na ich przyczyny Irena Styczek wyróżniła zaburzenia zewnątrzpochodne (egzogenne), kiedy nie stwierdza się defektów anatomicznych, które mogłyby stanowić ich przyczynę, oraz zaburzenia mowy wewnątrzpochodne (endogenne), do których zalicza się następujące zjawiska:

- dysglosja – zniekształcenie dźwięków mowy lub niemożność ich wytwarzania na skutek nieprawidłowej budowy narządów mowy lub obniżenia słyszalności;

¹ Poniższy tekst jest zmienioną wersją referatu wygłoszonego przeze mnie na I Konferencji Naukowej z okazji Dnia Świadomości Autyzmu (Inowrocław 18–19 kwietnia 2015 r.), zorganizowanej przez Niepubliczne Przedszkole Smyk i Niepubliczną Szkołę Podstawową z Oddziałami Integracyjnymi w Inowrocławiu.

- anartria (dyszartria) – zniekształcenie dźwięków mowy lub niemożność ich wytwarzania na skutek uszkodzenia ośrodków i dróg unerwiających narządy mowne;

- alalia (dyslalia) – opóźnienie w przyswajaniu sobie języka na skutek opóźnionego wykształcenia się funkcji pewnych struktur mózgowych;

- afazja (dysfazja) – utrata częściowa lub całkowita czynności mowy na skutek uszkodzenia pewnych struktur mózgowych;

- oligofazja – ubogie słownictwo, agramatyzmy (naruszenia formy gramatycznej), wadliwa artykulacja, trudność w budowaniu zdań, echolalia (niepotrzebne powtarzanie słów lub zwrotów wypowiedzianych przez inne osoby) na skutek upośledzenia umysłowego;

- schizofazja – wypowiedzane słowa nie układają się w logiczny ciąg i są chaotycznie przemieszane na skutek choroby psychicznej;

- nerwice mowy (logoneurozy) u osób cierpiących na skutek zaburzeń nerwowych, do których należą: mutyzm – brak kontaktu werbalnego, afonia (bezgłos) – utrata dźwięczności głosu, jąkanie – zaburzenie płynności mowy (rytmu i tempa).

Inna klasyfikację zaproponował Stanisław Grabias, wskazując na zaburzenia mowy związane z niewykształconymi sprawnościami percepcyjnymi (jak głuchota czy niedosłuch), np. alalia, dyslalia, oligofazja; zaburzenia mowy związane z brakiem lub niedowładem sprawności realizacyjnych (przy zdobytych kompetencjach), np. dysglosja, jąkanie, gielkot, mowa bezkrtaniowa, anartria i dyszartria; zaburzenia mowy związane z rozpadem systemu komunikacyjnego, np. afazja, schizofazja.

Z kolei ze względu na objawy Leon Kaczmarek wyróżnił: 1) zaburzenia treści (tego, co mówimy), które objawiają się m.in. brakiem logiki w budowanych tekstach, zakłóceniami w procesie uogólniania i abstrakcji, niespójnością występującą w zbudowanych tekstach; 2) zaburzenia formy (tego, jak mówimy), które objawiają się niedokształceniem mowy lub jej brakiem; 3) zaburzenia substancji fonicznej (tego, za pomocą czego mówimy), np. jąkanie się.

Szczegółową klasyfikację zaburzeń na poziomie fonetycznym przedstawił Józef Tadeusz Kania, dzieląc je na 1) zaburzenia suprasegmentalne (zniesienie lub zniekształcenie cech prozodycznych wypowiedzi), do których należą: hiperprozodia (nasilenie cech prozodycznych w wypowiedzi, np. nadakcent, nadmiar iloczasu sylab, nadmiar intonacji, nadmierny przydech), hipoprozodia (osłabienie cech prozodycznych w wypowiedzi, zmniejszona zdolność zmiany natężenia, wysokości i rytmu mówienia), aprozodia (brak cech prozodycznych wypowiedzi), dysprozodia (zaburzenie cech prozodycznych wypowiedzi), 2) zaburzenia segmentalne (dotyczą wadliwej wymowy poszczególnych dźwięków), jak:

- elizja (mogilalia) – brak realizacji jakiegoś fonemu (najczęściej spółgłoskowego);

- substytucja (paralalia) – zmiana jednych głosek na inne, np. koza - kosa;

- deformacja – niewłaściwa realizacja jakiegoś fonemu (najczęściej deformacjom ulegają fonemy spółgłoskowe); np. pojawianie się głosek półdźwięcznych (z dźwięczną fazą początkową i bezdźwięczną końcową);

- metateza – zmiana uporządkowania głosek w wyrazie, np. granuszek zamiast garnuszek;

- epenteza – dodanie jakiej głoski w wyrazie, np. Hendryk zamiast Henryk;

- redukcja – opuszczenie jakiejś głoski w wyrazie, np. kua zamiast kura;

- antycypacja – przedwczesne użycie jakiejś głoski, który występuje dopiero w dalszym ciągu wyrazu, np. irrojonalny zamiast irracjonalny;

- perseweracja – użyciu jakiejś głoski, która pojawiła się już wcześniej, np. irracjonalny zamiast irracjonalny.

Istnieje hipoteza, że zaburzenia mowy u dzieci autystycznych są związane z nieprawidłową integracją mechanizmów zawiadujących funkcją mowy, czego przyczyną może być uszkodzenie struktur podkorowych. Proces kodowania języka wówczas jest znacznie zaburzony lub w ogóle nie zachodzi. Jednym z dowodów na potwierdzenie tej hipotezy są obserwacje kliniczne, z których wynika, że dzieci autystyczne nie przechodzą przez fazę emocjonalnej intonacji przekazywanych sygnałów językowych. Zdaniem wielu badaczy przyczyną rozpoznawalnych zaburzeń komunikacyjnych u dzieci autystycznych są zaburzenia percepcji słuchowej i brak rozumienia ograniczające rozwój mowy. Na skutek utrudnionego procesu analizy i syntezy słuchowej oraz przetwarzania bodźców słuchowych mowa ludzka odbierana jest przez nie jako słabo zróżnicowany szum lub potok foniczny, który nie zawiera w sobie żadnego ładunku informacyjnego. Dziecko autystyczne nie jest w stanie uporządkować napływających informacji i wykorzystać do tworzenia własnej kompetencji językowej. Inni znawcy problemu przyczyn upośledzenia upatrują w nieumiejętności społecznego używania mowy i gestów. Składa się na to brak świadomości perspektywy słuchacza komunikatu oraz zdolności do adaptacji i zmiany przebiegu dialogu do otrzymywanych informacji zwrotnych. Problem zaburzeń mowy może zatem leżeć nie w przyswajaniu języka, ale w jego odtwarzaniu, tzn. że dziecko może mieć problemy w wykorzystaniu posiadanych umiejętności w procesie komunikowania się. Obecnie też przypuszcza się, że niesprawności komunikacyjne u osób autystycznych nie mają żadnego uzasadnienia w istnieniu wad narządu artykulacyjnego.

W autyzmie wczesnodziecięcym można wskazać następujące cechy mowy:

- dziecko nie używa własnego głosu, kiedy chce zwrócić na siebie uwagę, i nie reaguje na głos matki bądź reakcja ta jest wyjątkowo mała (brak lub ograniczenie mówienia przy zachowaniu rozumienia mowy i możliwości porozumiewania się za pomocą pisma nosi nazwę *mutyzmu*);

- dziecko nie stosuje odpowiedniej intonacji (jest podobna do zdań pytających), prawidłowej modulacji głosu (mowa jest „płaska”), rytmiki wypowiedzi, a jego mowę cechują monotoność, brak płynności, przerwy i skandowanie, nieprawidłowe natężenie i tempo (mowa może być przesadnie szybka i głośna);

- dziecko mówi w sposób stereotypowy (słowa lub zdania – samorzutne lub w odpowiedzi na pytania – są wypowiadane zawsze w sposób niemal identyczny, jakby zautomatyzowany);

- dzieci autystyczne mają trudności w poprawnym budowaniu zdań i dłuższych wypowiedzi, w prawidłowym posługiwaniu się formami czasowników, a opanowanie struktur gramatycznych następuje zwykle dopiero po ukończeniu 10 roku życia,

- dziecko wykorzystuje w rozmowie neologizmy, czyli samodzielnie nowe słowa i konfiguracje słowne nie występujące w danym języku.

Początek rozwoju autyzmu wiąże się z szybko postępującym regresem mowy. Dzieci autystyczne zaczynają mówić – uczą się powiedzieć: *mama, tata*, ale nagle tracą nabyte umiejętności i nie następuje dalszy ich rozwój (ta utrata języka następuje najczęściej pomiędzy 18 a 30 miesiącem życia) albo w późniejszym okresie dziecko przestaje formułować zdania, jego ekspresja słowna sprowadza się do komunikatów w formie pojedynczych słów. Mowa przestaje służyć dziecku do komunikowania się (równolegle obserwuje się zanik form komunikacji niewerbalnej). Pojawia się echolalia. Zaburzenie to polega na powtarzaniu przez dziecko pojedynczych wyrazów lub wyrażen złożonych jak echo: albo zaraz po ich usłyszeniu (echolalia bezpośrednia) lub jakiś czas później (echolalia pośrednia/odroczone/odwleczona). Echolalia odwleczona objawia się tym, że po kilku dniach, tygodniach czy miesiącach dziecko przytacza zasłyszane zdania, a nawet długi tekst. Czyni to często w sposób perfekcyjny, z tą samą intonacją lub akcentem, z jakim zostały wypowiedziane przez rozmówcę, jednak bez związku z kontekstem.

U małego dziecka, w prawidłowo przebiegającym procesie akwizycji języka, także pojawia się echolalia na etapie gaworzenia (od 2 do 9 miesiąca życia), pełniąc funkcję naśladowczą. W takiej sytuacji echolalia jest typowym etapem rozwoju mowy, w którym dziecko poprzez obserwację i naśladowanie najbliższego otoczenia nabywa umiejętności odtwarzania ruchów mownych oraz fraz. Okres mowy echolalicznej powinien jednak skończyć się około 3 roku życia.

U dzieci dotkniętych autyzmem utrzymuje się ona jednak często dłużej, przeradzając się w zjawisko patologiczne. W mowie dziecka autystycznego echolalię okre-

śla się jako przechowywanie elementów słuchowych z otoczenia. Wypowiedzi echolaliczne mogą być swoiście zarejestrowanymi przez dziecko doświadczeniami nabytymi podczas wydawania przez dorosłego poleceń podniesionym głosem. Dziecko, które w takiej sytuacji może wydawać się bierne i obojętne, zapisuje te silne doświadczenia w swojej świadomości, co umożliwia mu później odtwarzanie zapamiętanych fraz. Mowa echolaliczna u dzieci z autyzmem jest przedłużeniem kształtowania się etapów rozwoju mowy lub wiąże się z trudnościami wynikającymi z braku przekształcenia umiejętności werbalnych na wyższy poziom.

Zjawiskiem typowym w mowie dzieci autystycznych jest też mówienie o sobie w formach drugiej lub trzeciej osoby (dzieci autystyczne nie używają zaimka *ja*) bądź za pomocą imienia (jednakże zjawisko to może być objawem także innych niż autystyczne zaburzeń rozwojowych i wiąże się z ogólnym zahamowaniem rozwoju).

Specyficzną cechą mowy w autyzmie jest wielokrotne powtarzanie tych samych pytań. Dziecko sprawia wrażenie, jakby nie słyszało lub nie rozumiało udzielanych mu odpowiedzi. Często jest też tendencja do powtarzania rzadziej występujących, obco brzmiących słów, mimo braku rozumienia ich znaczenia.

Zaburzenia w komunikowaniu się u dzieci autystycznych mogą się realizować w kilku wariantach. Pierwszy wariant to używanie przez dziecko z autyzmem języka charakterystycznego tylko dla niego (tu m.in. wypowiedzi stereotypowe, echolalie, błędne używanie zaimków) lub mowy ograniczonej (na zasadzie bodziec – reakcja). W drugim wariancie u dzieci występuje brak umiejętności inicjowania i kontynuowania rozmowy mimo dobrze rozwiniętej mowy werbalnej. Może się to objawiać brakiem udzielania odpowiedzi na pytanie, monologowaniem na ulubione tematy lub ciągłym stawianiem pytań na interesujące dziecko tematy, pomimo braku zainteresowania ze strony otoczenia. Trzeci wariant dotyczy zaburzeń w rozwoju mowy, które mogą polegać na opóźnionym rozwoju mowy, postępującym regresie mowy lub całkowitym brak rozwoju mowy z jednoczesnym brakiem prób alternatywnego komunikowania się poprzez mimikę, gest, wskazywanie, pozycje ciała lub uśmiech.

Opóźnienie w rozwoju mowy może być nasilone w różnym stopniu, może się więc wahać od kilku-miesięcznego lub długotrwałego/wieloletniego opóźnienia w przyswajaniu słów aż do całkowitej niezdolności do ich produkowania (70% autystów wykazuje albo znaczne opóźnienia w nabywaniu funkcji mowy, albo też poważne zaburzenia językowe, 30% osób autystycznych w ogóle nie mówi). Faza przejścia od pierwszych kombinacji słownych do pierwszego pełnego zdania wydaje się być bardzo trudna dla dzieci autystycznych i postępuje bardzo wolno.

Paula Menyuk z Uniwersytetu w Bostonie podzieliła dzieci autystyczne ze względu na rozwój językowy

na trzy grupy: 1) dzieci, które w ogóle nie przyswoiły sobie języka ustnego; 2) dzieci z echolalią oraz posługujące się językiem metaforycznym i neologizmami; 3) dzieci, które są w stanie dojść do pewnych uogólnień oraz potrafią przypomnieć sobie pewne struktury językowe, lecz u których zaawansowane umiejętności tylko częściowo odpowiadają wymaganiom poprawnego użycia języka (u około 50% dzieci autystycznych nigdy nie rozwija się mowa funkcjonalna, a u tych, u których się rozwija, jest to mowa jakościowo różna od mowy dzieci normalnych lub dzieci z innymi jej zaburzeniami).

Z kolei Hanna Jaklewicz, biorąc pod uwagę dynamikę nieprawidłowości mowy w autyzmie, wyodrębniła dwie grupy dzieci autystycznych: 1) dzieci z wczesnym rozwojem autyzmu (do dwunastego miesiąca życia), 2) dzieci z późnym rozwojem autyzmu (po dwunastym miesiącu życia).

U dzieci z wczesnym rozwojem autyzmu nieprawidłowości ujawniają się już w okresie noworodkowym, kiedy dziecko nie reaguje na głos matki, nie używa swojego głosu w celu zwrócenia na siebie uwagi, nawiązania kontaktu społecznego i wyrażania emocji, ani też nie podejmuje prób komunikacji niewerbalnej. Część z tych dzieci nie mówi do końca życia. Wokalizacja odruchowa i gaworzenie są u nich słabo wyrażone lub nie występują. Rzadko pojawia się echolalia bezpośrednia i dotyczy powtarzania zazwyczaj pierwszych lub ostatnich sylab wyrazu. Rozumienie mowy jest lepsze niż mowa czynna, która pozostaje na etapie wokalizacji odruchowej, w miarę dorastania pojawiają się proste formy przekazu niewerbalnego, około piątego roku życia mogą pojawić się pierwsze słowa, które nie służą komunikacji interpersonalnej.

Dzieci z późnym rozwojem autyzmu początkowo przechodzą przez kolejne fizjologiczne okresy rozwoju mowy. Mogą więc budować proste słowna, a mowa służy im do komunikacji interpersonalnej. Jednak wraz z początkiem rozwoju autyzmu następuje szybki regres mowy. Dziecko przestaje formułować proste zdania, zastępując je pojedynczymi słowami, które w coraz mniejszym stopniu służą komunikacji społecznej. Pojawia się echolalia odwleczone i bezpośrednia a równolegle obserwuje się zanik komunikacji pozawerbalnej.

Specyficzną cechą dzieci autystycznych są także duże problemy w rozumieniu informacji przekazywanych im za pomocą gestów, ekspresji twarzy oraz intonacji głosu (najprawdopodobniej na skutek nieumiejętności budowania normalnych, opartych na empatii więzi z innymi ludźmi) oraz w wyrażaniu komunikatów niewerbalnych (jak gaworzenie w okresie niemowlęcym, a później mimika i gesty). Zdaniem Elżbiety Minczakiewicz u dzieci autystycznych wzmacnianie komunikatu werbalnego różnymi środkami niewerbalnymi (mimiką, gestami, balansowanie ciałem) ma często charakter wyłącznie autostymulacyjny, pozbawiony intencjonalnej komunikacji.

Spśród osób autystycznych, które nie mówią, znaczna część z nich nie używa przy tym gestów ani mimiki w celu zrekompensowania braku tej funkcji. Zwraca się również uwagę na zaburzenia ekspresji emocji w autyzmie, przy czym obecnie dominuje przekonanie, iż to uczucia przeżywane przez dzieci autystyczne są wielokrotnie nieadekwatne do sytuacji, a nie, że nieprawidłowa jest ich ekspresja.

Brak rozwoju zdolności mówienia u dzieci autystycznych stanowi dotkliwy problem dla rodziców. Umiejętność ta bowiem normalnie służy komunikacji międzypersonalnej, w rodzinie dziecka z autyzmem stanowi natomiast barierę w nawiązywaniu kontaktu. Dzieci autystyczne często nie rozumieją celu i znaczenia języka, dlatego też nie potrafią posługiwać się nim jako narzędziem komunikacji. Zatem istotną sprawą jest umożliwienie tym osobom takiego sposobu komunikowania się, jakiego potrzebują. Mowa jest najlepszym narzędziem osiągnięcia tego celu, o ile tylko można jej nauczyć. Równie istotnym, o ile nie ważniejszym, jest próba nauczania rozumienia komunikatu, co zwykle leży u podstaw nabywania umiejętności językowych. S. Grabias wskazał trzy typy procedur logopedycznych w pracy nad zaburzeniami mowy osób autystycznych: 1) budowanie wszelkich rodzajów kompetencji, a następnie ich usprawnianie; 2) usprawnianie realizacji różnych poziomów systemu komunikacyjnego; 3) odbudowywanie wszystkich typów kompetencji i usprawnianie ich realizacji. Postuluje się jak najwcześniejsze rozpoczynanie terapii (przed ukończeniem przez dziecko piątego roku życia). W przypadku najmłodszych dzieci jej celem jest przede wszystkim rozwijanie zdolności komunikowania się, traktowanej jako wyjściowy warunek rozwoju dziecka, a także rozwijanie zdolności do podejmowania aktywności wspólnej z innymi osobami.

Bibliografia:

1. J. Bleszyński, *Mowa i język dzieci z autyzmem*. Wybrane zagadnienia, Słupsk 1998.
2. T. Gałkowski, *Autyzm*, [w:] T. Gałkowski, T. Tarkowski, T. Zaleski, *Diagnoza i terapia zaburzeń mowy*, Lublin 1993.
3. S. Grabias, *Logopedyczna klasyfikacja zaburzeń mowy*, „Audiofonologia” VI, 1994.
4. S. Grabias, *Typologie zaburzeń mowy. Nanastanie refleksji logopedycznej*, „Logopedia” 23, 1996.
5. H. Jaklewicz, *Autyzm wczesnodziecięcy. Diagnoza, przebieg, leczenie*, Gdańsk 1993.
6. L. Kaczmarek, *Korelacyjna klasyfikacja zaburzeń słownego i pisemnego porozumiewania się*, „Logopedia” 12, 1975.
7. J.T. Kania, *Podstawy językoznawczej klasyfikacji zaburzeń mowy*, [w:] J.T. Kania, *Szkice logopedyczne*, Warszawa 1982.
8. M.M. Konstantareas, E.B. Blackstock, C.D. Webster, *Autyzm*, Warszawa 1992.
9. K. Markiewicz, *Możliwości komunikacyjne dzieci autystycznych*, Lublin 2004.
10. I. Styczek, *Logopedia*, Warszawa 1979.
11. E. Minczakiewicz, *Rozwój umiejętności komunikacyjnych dzieci autystycznych*, „Szkoła Specjalna” 2, 1998.
12. E. Minczakiewicz, *Z badań nad rozwojem mowy dzieci autystycznych*, [w:] *Wokół diagnozowania autyzmu. Wybór tekstów wygłoszonych na I seminarium polsko-francuskim na temat autyzmu dziecięcego*, red. A. Gardziel, Kraków 1994.
13. D. Wolska, *Terapia i edukacja dziecka autystycznego*, [w:] *Usprawiedliwienie, wychowanie i nauczanie osób z głębszym upośledzeniem umysłowym*, red. J. Pilecki, Kraków 2002.

Przemoc wobec dzieci

Przemoc wobec dzieci to zjawisko społeczno-psychologiczne mające wielorakie uwarunkowania związane z siłami tkwiącymi w jednostce, w rodzinie, a także w środowisku i kulturze, w które uwikłane są zarówno jednostka, jak i rodzina.

Głęboko zakorzenione jest przekonanie, że dziecko karze się biciem dla jego dobra. Wiele osób uważa, że zjawisko to jest marginalne i że występuje tylko w rodzinach patologicznych, a w porządnym domu zdarza się rzadko... Okazuje się jednak, że biją wszyscy.

Statystyki są zatrważające!

Polacy pytani, jaki odsetek dzieci doświadcza kar fizycznych: „bicia za karę”, szacują, że około 60% dzieci w Polsce doświadcza łagodnych kar (klapsy), a blisko jedna czwarta surowych kar fizycznych (bicie pasem).

O znacznie większej skali problemu mówią badani nauczyciele. Oceniają, że w Polsce karcenia

klapsem doświadcza ponad 70% dzieci, a surowych kar fizycznych (pozostawiających sińce, urazy), aż 26,3% dzieci. (FDN)

Najczęściej doświadczaną przez Polaków formą przemocy jest **przemoc psychiczna**, której przynajmniej raz doświadczyło 31% badanych.

Przemocy fizycznej doświadczyło mniej, bo 17% respondentów. 8% przyznaje, że zdarzyło im się być ofiarą **przemocy ekonomicznej**, zaś 3% deklaruje bycie ofiarą **przemocy seksualnej**. (TNS/OBOP)

Istnieje umowny podział przemocy ze względu na rodzaj stosowanego działania. I tak wyróżnia się:

I. Zaniedbanie dziecka, które jest uważane czasem za najłagodniejszą formę przemocy, choć to niezaspokajanie potrzeb dziecka niezbędnych dla jego prawidłowego rozwoju obejmuje zarówno jego sferę psychiczną, jak i fizyczną.

Na co zwrócić uwagę?

Dziecko:	Rodzic lub opiekun:
często jest nieobecne w szkole lub w przedszkolu	nie interesuje się sprawami dziecka
kradnie jedzenie bądź pieniądze kolegom, żebrze	jest bezradny życiowo lub pogrążony w depresji
nie otrzymuje koniecznej opieki medycznej: szczepień, okularów	często nie dociera na umówione spotkania
jest często brudne, nieprzyjemnie pachnie	nadużywa alkoholu lub zażywa narkotyki
często jest ubrane nieodpowiednio do pogody, pije alkohol lub zażywa narkotyki, mówi że w domu nie ma osoby, która mogłaby się nim zająć	całymi dniami przebywa poza domem, pozostawiając dziecko bez opieki
popelnia czyny niezgodnie z prawem, np. akty wandalizmu	

II. Przemoc fizyczna - nazywamy nią takie zachowanie wobec dziecka, które wywołuje u niego znaczny ból fizyczny, bez względu na to, czy na jego ciele pozostaną ślady, czy też nie. Zazwyczaj jednak

zostają - u maltretowanych dzieci są widoczne uszkodzenia skóry spowodowane kopnięciami, uderzeniami pięścią, pasami, drągami.

Na co zwrócić uwagę?

Dziecko:	Rodzic lub opiekun:
ma widoczne obrażenia ciała (poparzenia, ślady po ugryzieniu, siniaki, złamania kości), których pochodzenie trudno jest wyjaśnić	podaje sprzeczne lub nieprzekonujące wyjaśnienia dotyczące obrażeń dziecka bądź w ogóle odmawia wyjaśnień
boi się rodzica lub opiekuna	stosuje surową dyscyplinę wobec dziecka, w tym kary fizyczne
podawane przez nie wyjaśnienia dotyczące ran i siniaków nie są spójne z charakterem obrażeń	nadużywa alkoholu lub narkotyków
	ciągle obwinia i krytykuje dziecko

III. Psychiczna (emocjonalna), czyli rozmyślne niszczenie lub znaczące obniżanie możliwości prawidłowego rozwoju dziecka, od wyzwick poczynając,

przez emocjonalne odrzucenie, po nadmierne wymagania i nieliczenie się z możliwościami rozwojowymi dziecka.

Na co zwrócić uwagę?

Dziecko:	Rodzie lub opiekun:
zachowuje się w sposób nieadekwatny do wieku	ciągle obwinia, poniża, strofuje dziecko
wykazuje zaburzenia jedzenia	nie interesuje się problemami dziecka, otwarcie odrzuca dziecko
jest opóźnione w rozwoju fizycznym bądź emocjonalnym	faworyzuje jedno z rodzeństwa
moczy się bądź zanieczyszcza kałem	w oczekiwaniach i wymaganiach wobec dziecka nie bierze pod uwagę jego możliwości
samookalecza się	nadużywa alkoholu lub narkotyków
ma problemy ze snem	

IV. Przemoc seksualna - według Józefy Brągiel jest to wciąganie dziecka w sferę aktywności seksualnej nieadekwatnej do jego etapu rozwojowego,

w sferę działań, których dziecko nie rozumie i nie jest w stanie zaakceptować, i które naruszają jednocześnie normy prawne i społeczne.

Na co zwrócić uwagę?

Dziecko:	Rodzie lub opiekun:
przejawia dziwne bądź niezwykle dla swojego wieku zachowania seksualne	przekracza dopuszczalne granice w kontakcie fizycznym z dzieckiem
jest wycofane, depresyjne, infantylnie się zachowuje, ma trudności w relacjach z rówieśnikami	nadużywa alkoholu lub narkotyków
odmawia przebijania się w towarzystwie innych	nie utrzymuje relacji z osobami spoza najbliższej rodziny
nadużywa alkoholu lub narkotyków	przejawia nadopiekuńczość w stosunku do dziecka, ogranicza jego kontakty z rówieśnikami
pogorszyło się w nauce	
ma trudności z chodzeniem lub siadaniem	
jest w ciąży lub jest chore wenerycznie	
ucieka z domu	
chwali się nagłym przybyciem gotówki lub prezentów	

Przemoc wobec dzieci ze strony rodziców lub opiekunów jest zatem problemem, który wymaga zdecydowanego i jednocześnie wyważonego działania wszystkich osób, które dowiedziały się o niej lub podejrzewają jej występowanie. Ważne jest, by było ono **oparte na profesjonalnej wiedzy i umiejętnościach poszczególnych osób w placówce, zespołowe, skoordynowane, by bazowało na przyjętych w szkole, zgodnych z prawem, zasadach i procedurach**, a także wykorzystywało **wiedzę i kompetencje** innych służb odpowiedzialnych za pomoc. Do współpracy między sobą, w tym także ze szkołą, zobowiązują je przepisy prawa.

Połączenie kompetencji szkoły, poradni specjalistycznej, służby zdrowia, ośrodka pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, organizacji pozarządowych, policji, prokuratury, sądu podnosi skuteczność udzielanej pomocy.

W szczególności daje możliwość kompleksowej oceny sytuacji dziecka i jego rodziny, szybszego i adekwatnego do potrzeb zareagowania oraz dalej – mo-

nitorowania i ewaluowania skuteczności podjętych działań tak, by zapewnić dziecku i jego rodzinie odpowiednią pomoc oraz stworzyć warunki do dalszego prawidłowego rozwoju.

W odniesieniu do profesjonalistów – poszerza ich doświadczenie, pomaga radzić sobie z trudnymi emocjami i nieść odpowiedzialność pomocy dziecku krzywdzonemu, chroni ich przed wypaleniem zawodowym.

Bibliografia:

1. Lipowska-Teutsch A. (1998). Wychować, wyleczyć, wyzwolić. Warszawa: PARPA.
2. Lipowska-Teutsch A. (1992). Rodzina a przemoc. Kraków: Ośrodek Pomocy i Interwencji Psychologicznej.
3. Lipowska-Teutsch A., Rodzina a przemoc, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Warszawa 1993.
4. Michałek D. Z. (2001). Dziecko wykorzystywane psychicznie, fizycznie, seksualnie. Program edukacyjno-terapeutyczny dla uczniów szkół podstawowych. Kraków: Wydawnictwo ARC-EN-CIEL.
5. Milewska E., Szymanowska A. (2000). Rodzice i dzieci, psychologiczny obraz sytuacji problemowych. Warszawa: CMPPP MEN.
6. Miller A. (1999). Zniewolone dzieciństwo: ukryte źródła tyranii. Poznań: Media Rodzina.
7. Muszyńska E. (1998). Swoboda, przymus, przemoc w relacjach dziecko – dorosły. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.

8. „Niebieska Linia” - dwumiesięcznik poświęcony problematyce przemocy, wydawca: Instytut Psychologii Zdrowia PTP.
9. Pacewicz A. (1996). Przemoc wobec dzieci. Warszawa: PARPA.
10. Piekarska A. (1991). Przemoc w rodzinie: agresja rodziców wobec dzieci, przejawy i psychologiczne uwarunkowania. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych.
11. Poradnik dla gmin i organizacji pozarządowych, jak organizować lokalny system pomocy dzieciom krzywdzonym. (1998). Warszawa: FDN.
12. Poradnik dla ofiar przemocy w rodzinie. Powiem Ci co zrobić.... (1995). Warszawa: PARPA.
13. Poraj G., Rostowski J. (2003). Zagrożenia życia rodzinnego. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
14. Pospiszyl I. (1998). Przemoc w rodzinie. Warszawa: WSiP.
15. Pospiszyl I. (1999). Razem przeciw przemocy. Warszawa: Żak.
16. Rosiano A. (2002). Przemoc wobec dzieci. Kraków: eSPe.
17. Sabler P. R., Taliaferro M. D. (1998). O przemocy domowej. Poradnik dla lekarza pierwszego kontaktu. Jak stawiać pytania, by rozpoznać problem i ocalić czyjeś życie. Warszawa: PARPA.
18. Sajkowska M. (1994). Co o nich wiemy? Lekarze i pedagodzy o dzieciach krzywdzonych. Warszawa: Fundacja Dzieci Niczyje.
19. Wojcieszek K. A. (1997). Nigdy dzieciom. Chrońmy młodość, kampania profilaktyczna. Warszawa: PARPA.
20. Zmarzlik J., Piwnik E. (1999). Dziecko pod parasolem prawa. Poradnik dla osób pomagających dzieciom. Warszawa: Fundacja Dzieci Niczyje.

Magdalena Łuniewska, Uniwersytet Warszawski

Joanna Durlik, Uniwersytet Jagielloński

Joanna Kołak, Uniwersytet Jagielloński

Karolina Mieszkowska, Uniwersytet Warszawski

Ewa Haman, Uniwersytet Warszawski

Zofia Wodniecka, Uniwersytet Jagielloński

Cykl artykułów: O dwujęzyczności w szkole i nie tylko

Chociaż dwujęzyczność jest na świecie powszechna, jeszcze nie tak dawno w polskiej szkole niełatwo było trafić na ucznia posługującego się dwoma językami. W ostatnich latach jednak liczba dzieci dwujęzycznych w Polsce wzrosła - czy to ze względu na zwiększoną imigrację, czy ze względu na coraz liczniejsze powroty polskich rodzin zza granicy - i dziś nawet w dotychczas jednojęzycznych regionach pojawiają się dzieci, dla których polski nie jest jedynym językiem. Praca z takimi dziećmi dla wielu nauczycieli i pedagogów stanowi novum, w naszym cyklu artykułów postaramy się dostarczyć najważniejszych informacji dotyczących dwujęzyczności i edukacji dwujęzycznych dzieci.

W pierwszej odsłonie cyklu przedstawimy naszą dotychczasową działalność naukową oraz popularyzatorską. W kolejnych tekstach poświęcimy uwagę meritum, czyli poznawczym i rozwojowym korzyściom płynącym z dwujęzyczności, trudnościom, jakie towarzyszą dzieciom polskich emigrantów powracających do kraju, sytuacji prawnej tych dzieci oraz problematyce diagnozy psychologicznej dzieci dwujęzycznych, opiszemy także to, jak z edukacją dzieci dwujęzycznych radzą sobie szkoły poza granicami Polski. Mamy nadzieję, że cykl tekstów pozwoli

nauczycielom, pedagogom i psychologom szkolnym poznać zagadnienie dwujęzyczności i lepiej zrozumieć sytuację dwujęzycznych podopiecznych.

Nasze projekty związane z dwujęzycznością

Bi-SLI Polska [<http://psych.uw.edu.pl/bi-sli-pl/>]

Celem projektu Bi-SLI-PL było opisanie typowego rozwoju dwujęzycznego dzieci polsko-angielskich oraz wskazanie szans i zagrożeń wynikających z ich dwujęzyczności. W badaniach prowadzonych w ramach projektu wzięło udział 180 dzieci polskich emigrantów mieszkających w Wielkiej Brytanii oraz ich rówieśnicy - przedszkolaki - w Polsce. Dzieci wykonywały szereg zadań związanych ze znajomością obydwu języków - znajomością słów i gramatyki, a także uwagą i pamięcią. Obecnie badania są już zakończone, a zespół naukowców analizuje ich wyniki.

W Bi-SLI-PL staraliśmy się także wypracować podstawy narzędzi, które pozwolą psychologom i terapeutom diagnozować zaburzenia rozwoju językowego polskich dzieci dwujęzycznych. Jest to o tyle ważne, że rozwój językowy dzieci dwujęzycznych przebiega inaczej niż u ich jednojęzycznych rówieśników, i pew-

ne naturalne opóźnienia w przyswajaniu języka często są - niesłusznie - traktowane jako nieprawidłowości. Bi-SLI-PL działało we współpracy z europejskim programem współpracy COST IS0804, który za cel obrał opracowanie standardów diagnozy rozwoju językowego u dzieci dwujęzycznych w Europie.

Portal *dwujęzyczność.info*

Portal *dwujęzyczność.info* to miejsce, gdzie osoby mające pytania i wątpliwości związane z dwujęzycznością czy dwujęzycznym wychowaniem mogą znaleźć przydatne dla siebie informacje i zamiary na rzetelne źródła wiedzy. Portal powstał, aby zachęcić Polaków mieszkających za granicą do podtrzymywania znajomości języka polskiego i uczenia dzieci mówienia po polsku. Staramy się pokazać rodzicom, że warto, aby ich dzieci znały więcej niż jeden język – czyli ten używany w kraju ich zamieszkania, a argumentów szukamy w badaniach naukowych.

Serwis *Wszystko o dwujęzyczności*

Serwis informacyjny „Wszystko o dwujęzyczności” ma na celu wsparcie wybranych mediów polonijnych poprzez dostarczanie im gotowych do publikacji pakietów informacji nt. języka i dwujęzyczności. Dzięki temu serwis umożliwia popularyzację najnowszych zdobyczy nauki.

Materiały te mają za zadanie pomóc Polakom na obczyźnie w podjęciu decyzji o przekazaniu języka dziedzictwa poprzez dwujęzyczne wychowanie swo-

ich dzieci, a także dostarczyć im wiedzy pomocnej w tym zadaniu oraz „wzorców dobrych praktyk”. Serwis publikowany jest na amerykańskim portalu Dobra Polska Szkoła (<http://www.dobrapolskaszkoła.com>), francuskim portalu Strefa PL (<http://strefapl.com/PL>) oraz w internetowych wydaniach dwóch magazynów brytyjskich: Emigrant (<http://www.magazynemigrant.pl>) oraz Opinia (<http://www.opinia.co.uk>), a projekt finansuje polski MSZ.

(Nie)łatwe powroty do domu? Badanie funkcjonowania dzieci i młodzieży powracających z emigracji

Dla nauczycieli i pedagogów interesujący będzie z pewnością jeszcze jeden realizowany obecnie projekt, dotyczący tematyki szerszej niż sam język i dwujęzyczność: powrotów dzieci i młodzieży, które przez mieszkały na emigracji, a obecnie wracają do Polski. Projekt ten jest prowadzony przez Centrum im. Bronisława Geremka we współpracy z zespołem psychologów z Uniwersytetu Jagiellońskiego i SWPS, pod kierunkiem prof. dr hab. Haliny Grzymała-Moszczyńskiej. Celem badań jest zebranie informacji na temat przebiegu procesu adaptacji dzieci i młodzieży powracających do Polski oraz przygotowanie rekomendacji dla rodziców dzieci i młodzieży, którzy już powrócili lub dopiero planują powrót do Polski; nauczycieli oraz poradni psychologiczno-pedagogicznych pracujących z powracającymi uczniami.

Więcej na temat projektu przeczytać można na stronie: <https://nielatwepowroty.wordpress.com>

dr Magdalena Zubiel-Kasprowicz

WSB w Bydgoszczy, Katedra Nauk Społecznych

Zatroszczmy się o nauczycieli

Idea powszechnej edukacji ma swoje źródła w początkach epoki industrialnej. W tamtym czasie głównym zadaniem szkoły było przygotowanie pracowników linii produkcyjnych. Dlatego w placówkach edukacyjnych uczono przede wszystkim podstaw wiedzy i wykonywania prostych powtarzalnych czynności. Tylko kadra kierownicza, inżynierska czy intelektualni musieli poznać określony zasób wiedzy i przy tym udowodnić, że potrafią zastosować ją w prakty-

ce. Od tamtego czasu wiele się zmieniło, jeśli chodzi o oczekiwania społeczno-gospodarcze w stosunku do młodego pokolenia. Podejście do procesu edukacyjnego pozostało jednak niezmiennie. Dzisiejsza szkoła czerpie z modelu, który powstał w XIX wieku na potrzeby świata, którego już nie ma. Od tamtego czasu radykalnie zmienił się kontekst kulturowy oraz wymagania rynku pracy. Obecne uwarunkowania narzucają konieczność wprowadzenia dalekosiężnych

zmian, których ukoronowaniem byłby model edukacyjny na miarę XXI wieku będący stale zmieniającym się systemem wymuszającym ciągle dopasowywanie go do nowych potrzeb.

Nauczyciele, którzy pracują z młodym pokoleniem we współczesnych szkołach, zostali wykształceni w starym, archaicznym paradygmacie i nikt nie przygotował pedagogów do zmian, które zachodzą w społeczeństwie. Ogranicza ich dodatkowo podstawa programowa i nakaz trenowania uczniów w jak najefektywniejszym rozwiązywaniu testów. Dobra szkoła to taka, do której uczniowie lubią chodzić, w której się nie nudzą, rozwijają swoje talenty i w której nie tracą motywacji do nauki. Jednak dla wielu osób zadaniem szkoły pozostaje przygotowanie do zdawania testów.

Poza ograniczeniami formalnymi w szkołach panuje często surowa hierarchizacja środowiska, która wpływa negatywnie na kontakty międzyludzkie i komunikację interpersonalną. Młodzi, ambitni i jeszcze nieopierzeni nauczyciele napotykają na swojej drodze wiele kamieni o ostrych krawędziach, o które łatwo się potykają.

Kolejnym frustrującym elementem systemu bywają rodzice. Nauczyciele często mówią o nich, że są roszczeniowi, nachalni i rzadko odporni na krytykę syna czy córki. Zapominają jednak, że rodzice podobnie jak dzieci również odbiegają od modelu rodziców ery industrialnej. Szkoła ma do czynienia ze współczesnymi rodzicami lojalnymi wobec własnych dzieci, którzy nie podporządkowują się bezkrytycznie decyzjom szkoły tak jak kiedyś. Interakcje ze współczesnymi rodzicami czy opiekunami często mają nieprzyjemny wydźwięk. Nauczyciel czuje się w takich relacjach niepewnie. Nauczycielom brakuje dzisiaj pewności siebie, brakuje kompetencji komunikacyjnych, dlatego już od początku czują się atakowani, obrażają się albo wycofują na pozycje obronne. Wielu z nich po prostu nie potrafi budować partnerskich relacji, ponieważ nikt ich tego dotąd nie nauczył.

Nauczyciele narzekają na brak autorytetu. Nie rozumieją jednak, że budowanie autorytetu tylko i wyłącznie na funkcji, którą pełnią, za pomocą kar i gróźb, to pieśń przeszłości. Dzisiejsze dzieci rzeczywiście nie mają szacunku dla takiego rodzaju autorytetu. Będą go za to mieć dla kogoś, kto ma autorytet osobisty.

Świetnych nauczycieli, rozumiejących potrzeby uczniów, jest naprawdę wielu. Niestety w prawie każdej szkole są również tacy, którzy nie lubią dzieci i nie mają dla ich potrzeb i trudności zrozumienia, którzy do klasy wchodzi bez uśmiechu na twarzy i bez zapалу do pracy. Motywacja uczniów najszybciej znika na lekcjach prowadzonych przez pozbawionych motywacji nauczycieli. Można uczyć z pasją, ale można też w biurokratyczny i pozbawiony zaangażowania sposób realizować podstawę programową. Najlepsi nauczyciele są zafascynowani swoim przedmiotem,

lubią uczniów i emanują pozytywną energią. Od takich właśnie osób chętnie się uczymy.

Jak pomóc współczesnej szkole i nauczycielom? Przede wszystkim poprzez zagwarantowanie im adekwatnego wykształcenia, wsparcie i szkolenia. Wielu młodych nauczycieli po kilku latach przeprowadzonych w szkole odczuwa wypalenie zawodowe. I chociaż mają często olbrzymią chęć zmiany, to po zetknięciu się z tak sztywną strukturą przegrywają. Brakuje im narzędzi, wiedzy i umiejętności. To właśnie ta grupa zawodowa potrzebuje przede wszystkim rozwijania kompetencji w budowaniu relacji, kształcenia się w dialogu z rodzicami, dziećmi i innymi nauczycielami. Idealnym rozwiązaniem byłaby szkolna codzienność zakładająca pracę w zespołach. Nauczyciele powinni spotykać się cyklicznie w gronie sześciu, siedmiu osób, żeby omówić swoje kłopoty dydaktyczne czy personalne. Ważne jest, żeby odbywało się to w życzliwej, konstruktywnej atmosferze, a nie w aurze krytyki czy oceniania się.

Nadrzędną rolę odgrywa w szkole kadra kierownicza z dyrektorem na czele. To właśnie on powinien być profesjonalistą, a nie biurokratą. Powinien posiadać kompetencje kierownicze, mediacyjne, umieć zarządzać zespołem, ale przede wszystkim powinien wykazywać się kompetencjami przywódczymi oraz wizją. Powinien kierować placówką edukacyjną w taki sposób, aby ta elastycznie reagowała na zmiany w przestrzeni społeczno-gospodarczej. Lider w oświacie wie, że jego działaniom musi przyświecać motywacja łączenia, integrowania, a nie dzielenia i wykluczania.

Ostatnia debata wokół fenomenu neurodydaktyki pokazała, jak głodni nowości, zmian i wiedzy są współcześni nauczyciele. Pokazała przede wszystkim, że szkoła chce się zmienić. Głośno i odważnie mówi się o tym, że nasze mózgi pracują inaczej, niż wymaga tego obecny system edukacyjny. Naturalnie przy okazji tak ważnego tematu pojawiły się odosobnione głosy krytyki, które przyczyniły się w efekcie końcowym do rozpowszechnienia tematyki.

Potrzeba nam mądrych pedagogów z misją i przekonaniem o wyjątkowości wykonywanej pracy. Drogi Nauczycielu, to Ty kreujesz jakość życia kolejnych pokoleń, to na Tobie spoczywa wielka odpowiedzialność. Dlatego należy Cię wspierać, zatroszczyć się o narzędzia, jakimi dysponujesz, umiejętności, które możesz wzbogacić i poszerzać. To dlatego należy budować świadomość wśród rodziców, dyrektorów i samych nauczycieli, którzy wspólnie powinni zmieniać system i szukać nowych rozwiązań. Tylko powolny ruch oddolny, aktywność jednostek, którym nie jest obcy los przyszłych pokoleń, może wnieść zmiany do polityki edukacyjnej tego kraju. Nie nawołuję do rewolucji. Namawiam do ewolucji, do powolnej, ale trwałej zmiany z nauczycielami i dla nauczycieli.

Festiwal Zdrowego Stylu Życia

Malejąca aktywność fizyczna dzieci i młodzieży, nagminność zwolnień z zajęć wychowania fizycznego w szkołach oraz nadmierne przesiadywanie przed komputerem i telewizorem wzbudzają niepokój. Obserwujemy pośpiech w życiu rodzin, co skutkuje nieregularnym trybem odżywiania, popularnością niezdrowych fast foodów.

Mała aktywność fizyczna i złe nawyki żywieniowe prowadzą do otyłości, anoreksji, pogorszenia zdrowia, problemów natury psychicznej. Dlatego też chcemy o tym mówić i wskazywać przykłady zdrowego stylu życia.

Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy, Unia Europejskich Federalistów w Łodzi i Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy inicjują cykliczne działania pod nazwą Festiwal Zdrowego Stylu Życia.

Festiwal ma na celu:

- popularyzowanie aktywnego trybu życia poprzez zajęcia sportowe oraz promowanie właściwego sposobu odżywiania poprzez szerzenie wiedzy o zdrowej żywności i dobrych nawykach żywieniowych
- zwrócenie uwagi nauczycieli i rodziców na potrzebę motywowania dzieci i młodzieży do aktywności fizycznej i właściwych wyborów żywieniowych.

Patronat nad Festiwalem Zdrowego Stylu Życia objęli: Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Prezydent Miasta Bydgoszczy i Kujawsko-Pomorski Kurator Oświaty.

Sponsorem przedsięwzięcia jest Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej.

Festiwal Zdrowego Stylu Życia odbędzie się w Bydgoszczy:

- 28-30 września 2015 roku - spotkania w bydgoskich szkołach
- 30 września i 1 października 2015 roku - Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy:
 - 30.09.2015 roku - targi i imprezy sportowe
 - 1.10.2015 roku - międzynarodowa konferencja.

W czasie spotkań w szkołach prelegenci przybliżą młodym ludziom zasady zdrowego stylu życia. Do działań aktywnie włączą się także organizacje pozarządowe, Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna, Straż Miejska oraz nauczyciele i uczniowie Zespołu Szkół Gastronomicznych w Bydgoszczy. Odbędą się także zajęcia związane z Nordic Wal-

king, lekkoatletyki i sztuk walki. Warsztaty kulinarne wskażą na atrakcyjność zdrowej żywności. Zajęcia z psychologami uświadomią, jaki może być wpływ psychiki młodzieży na stan zdrowia, otyłość, anoreksję i zachowania społeczne.

W dniach 30 września i 1 października 2015 roku w kampusie w Wyższej Szkole Gospodarki w Bydgoszczy będą miały miejsce targi i imprezy sportowe oraz międzynarodowa konferencja. Wydarzenia te staną okazją do wymiany doświadczeń dotyczących aktywizowania dzieci i młodzieży do ruchu, walki z otyłością, anoreksją i depresją.

Pierwszego dnia w gościnnych progach WSG w Bydgoszczy odbędą się targi sportu, podczas których dzieci i młodzież poznają ofertę wielu klubów oraz szkół sportowych. Tego dnia uczestnicy będą mieli okazję porozmawiać z Mistrzami Świata i Olimpijczykami. Prezentacja pokazów tanecznych, akrobatycznych oraz sztuk walki uświadomi młodym ludziom, ile można osiągać, mając pasję sportową. Niewątpliwą atrakcją dla uczestników będzie popłynięcie w smoczej łodzi i obejrzenie nowoczesnego sprzętu sportowego. Młodzież, ich rodzice oraz nauczyciele zostaną zaproszeni na warsztaty, pokazy, zawody sportowe oraz minitargi sportowe i gastronomiczne.

Organizatorzy festiwalu przygotowali również szereg konkursów, w których uczniowie będą mogli sprawdzić swoje siły w koszykówce, siatkówce i kolarstwie (symulator tras kolarskich). Interesująco zapowiada się także wystawa prac przygotowanych na konkurs plastyczny i fotograficzny.

Drugiego dnia podczas konferencji zostanie przedstawiona Strategia Rozwoju Edukacji Miasta Bydgoszczy na lata 2013-2020 i dobre praktyki bydgoskich szkół dotyczące promowania zdrowego stylu życia.

Wykład prof. dr hab. Jan Gawęckiego wskaże na wagę problematyki żywienia dzieci i młodzieży w wieku szkolnym. Dr Dorota Mroczkowska i dr Beata Ziółkowska w formie wykładu i warsztatów przybliżą fakty i mity na temat diet i zaburzeń odżywiania. Dr hab. Anna Kołajtis-Dołowy omówi kierunki zmian w przepisach dotyczących sklepików szkolnych.

Zapraszamy do udziału w Festiwalu Zdrowego Stylu Życia.

Na uwagę zasługuje fakt, że jest to przedsięwzięcie bezpłatne. Szczegółowe informacje na stronie WWW KPCEN w Bydgoszczy.

Narodowy Dzień Życia - promocja wartości rodziny

Życie rodziców jest księgą, którą czytują dzieci.

św. Augustyn

Narodowy Dzień Życia został ustanowiony przez Sejm RP w 2004 roku, aby stać się „okazją do narodowej refleksji nad odpowiedzialnością władz państwowych, społeczeństwa i opinii publicznej za ochronę i budowanie szacunku dla życia ludzkiego, szczególnie ludzi najmniejszych, najsłabszych i zdanych na pomoc innym”, a także stać się motywem „solidarności społecznej, zachętą dla wszelkich działań służących wsparciu i ochronie życia”.

Od jedenastu już lat Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli we Włocławku wraz z Wydziałem Duszpasterstwa Ogólnego Kurii Diecezjalnej Włocławskiej - Referatem Duszpasterstwa Rodzin i Katolickim Stowarzyszeniem „Civitas Christiana”, Oddział we Włocławku organizuje obchody Narodowego Dnia Życia we Włocławku.

W ramach obchodów organizatorzy każdego roku ogłaszają dla nauczycieli i uczniów wszystkich etapów edukacyjnych szereg konkursów literackich i plastycznych, o tematyce promującej rodzinę, jej naturalne funkcje oraz życie ludzkie od poczęcia aż do naturalnej śmierci. Zwieńczeniem działań związanych z obchodami Narodowego Dnia Życia jest konferencja regionalna, która odbywa się w auli Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku, podczas której uczestnicy: młodzież, nauczyciele, wychowawcy, katecheci i doradcy życia rodzinnego mają okazję wziąć udział w wykładach i lekcjach interaktywnych, poświęconych miłości, małżeństwu, dzieciom i rodzinie. Spotkania te są również okazją do wysłuchania wykładów, obejrzenia przedstawień, a także udziału w lekcjach interaktywnych dotyczących wartości życia ludzkiego, małżeństwa i promocji rodziny, ponieważ wpajane przez rodziców wartości w największej mierze decydują o tym, jacy będziemy w przyszłości. To właśnie w domu młodzi ludzie dowiadują się, jak zachowywać się w poznawanym przez nich świecie, uczą się obcowania z innymi, by później móc funkcjonować w otaczającej ich rzeczywistości. W czasie konferencji uczestnicy mają również możliwość do spotkań z osobami, które swoim życiem i postępowaniem dają świadectwa miłości rodzinnej ponad wszystko.

Od kilku już lat patronat honorowy nad przedsięwzięciem przyjmują: Biskup Włocławski Wiesław Alojzy Mering oraz Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego Piotr Całbecki. Podczas konferencji wręczane są również nagrody laureatom wspomnianych już konkursów, na które co roku do KPCEN we Włocławku wpływa około 500 prac. Zwykle największym powodzeniem cieszą się konkursy plastyczne, które zwłaszcza dla najmłodszych uczestników są najlepszą i najprostszą formą przekazu wartości małżeństwa rodziny i życia.

Główną ideą przedsięwzięcia jest promocja wartości rodziny i jej wspieranie w pełnieniu naturalnych funkcji. Rodzina jest bowiem najlepszym miejscem do zrównoważonego i harmonijnego rozwoju osób ją tworzących. Silna rodzina posiada potencjał do tego, aby wpływać na najbliższe otoczenie i zmieniać otaczającą rzeczywistość na lepszą. Promując rodzinę jako miejsce budowania dobrych relacji, dajemy praktyczny przykład oddziaływań społecznych rodziny na sferę publiczną, bowiem to ludzie są najważniejszym zasobem nowoczesnego społeczeństwa. Działania podejmowane podczas obchodów mają na celu przygotowanie nauczycieli do podejmowania zadań wychowawczych i edukacyjnych związanych z wspieraniem rodziny w jej funkcjonowaniu zarówno w wymiarze społecznym, jak i ekonomicznym. Obchody Narodowego Dnia Życia we Włocławku co roku cieszą się dużym zainteresowaniem zarówno uczniów, jak i nauczycieli, którzy aktywnie włączają się w ich realizację.

I Kongres Nauczycieli Wychowania Przedszkolnego

Nauczyciele z toruńskich przedszkoli i szkół podstawowych oraz żłobków, a także z wielu placówek i szkół naszego rejonu mieli możliwość spotkania się podczas **I Kongresu Nauczycieli Wychowania Przedszkolnego**, który odbył się 23 maja 2015 roku w Centrum Kształcenia Ustawicznego w Toruniu. Temat wiodącym kongresu była praca z dzieckiem zdolnym.

Inicjatorem tego przedsięwzięcia było działające od 2002 roku w Toruniu Stowarzyszenie Edukacji Przedszkolnej „Inicjatywa i Twórczość”, natomiast współorganizatorem Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy Delegatura w Toruniu i Wydział Edukacji Urzędu Miasta Torunia. Honorowy patronat nad Kongresem objęła Anna Łukaszewska Kujawsko-Pomorski Kurator Oświaty.

Głównymi celami spotkania były:

- prezentacja metod wspierających aktywność twórczą i rozwój dziecka
- podkreślenie wpływu przedszkola na rozwój zdolności, talentów i możliwości oraz twórczych działań dzieci
- promowanie przykładów dobrych praktyk
- wymiana doświadczeń między podmiotami organizującymi edukację przedszkolną

W kongresie wzięli liczny udział nauczyciele z Torunia oraz z wielu szkół i placówek naszego rejonu.

Spotkanie zaszczytli swą obecnością: Anna Łukaszewska Kujawsko-Pomorski Kurator Oświaty, Zbigniew Fiderewicz Zastępca Prezydenta Miasta Torunia, Da-

nuta Brzózka-Ciechanowska p.o. Dyrektora Toruńskiej Delegatury Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy, Katarzyna Nowicka-Skuza p.o. Dyrektora Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Torunia wraz ze współpracownikami, Tadeusz Kierel z Departamentu Kultury i Edukacji Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu, reprezentujący Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego, przedstawiciele Toruńskiego Stowarzyszenia Pomocy Szkole: Roch Kiełpiński, Janusz Ślot i Ryszard Tuliszewski, pracownicy naukowcy Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy oraz Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej we Włocławku.

Kongres rozpoczął występ dzieci z Prywatnego Przedszkola „Pod Muchomorkiem” i z Przedszkola Miejskiego nr 12 im. Władysława Szafera w Toruniu.

Na program konferencji złożyły się prezentacje, filmiki, zabawy i działania z dziećmi. Cały kongres prowadzony był w formie aktywnej konferencji, podczas której zaprezentowane zostały przez nauczycieli z toruńskich przedszkoli skuteczne metody pracy z dzieckiem. Wykład inauguracyjny wygłosiła prof. dr hab. Wiesława Limont z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Przedszkole Miejskie nr 14 im. Janusza Korczaka pokazało „Jak rozwijać talenty muzyczne?” poprzez grę na dzwonkach diatonicznych i chromatycznych. Przedszkole Miejskie nr 12 im. Władysława Szafera pochwaliło się fłażoletową orkiestrą dziecięcą i po-

dzieliło się swoim doświadczeniem w zakresie pracy systemem edukacji przez ruch. Przedszkole Miejskie nr 13 im. Mikołaja Kopernika prezentowało temat „Edukacja teatralna, czyli jak rozwijać mowę dziecka.”. Przedszkole Niepubliczne „Kangurek” zademonstrowało jogę w przedszkolu, ukazując wartość ćwiczeń relaksacji i medytacji dla dzieci. Praktyczne wykorzystanie plastikowych butelek w niezwykle pięknych dekoracjach pokazało Przedszkole Miejskie nr 4. Każdy uczestnik kongresu został także zaproszony przez prowadzące na zajęcia praktyczne, podczas których mógł wykonać elegancką bransoletkę. Przedszkole Niepubliczne „Bim Bam Bino” omówiło pomysł wdrażania dzieci do samodzielności poprzez organizowanie „Nocy w przedszkolu”, a Przedszkole Miejskie nr 17 im. Fryderyka Chopina podzieliło się swoim bogatym doświadczeniem w zakresie rozwijania zdolności dzieci. Przedszkole Miejskie nr 3 podjęło temat związany

z nowatorskimi rozwiązaniami pod wspólnym tytułem „Kolorowe dni”. Kongres zakończyło Przedszkole Miejskie nr 10, dostarczając wrażeń związanych ze swoją pracą z teatrem dziecięcym.

Przedszkola przygotowały także piękne prezentacje pomysłów plastycznych, wystawiając swoje dzieła na przygotowanych stoiskach. W te ciekawe, pomysły i bardzo kolorowe inspiracje zaangażowały się takie placówki, jak: Szkoła Podstawowa nr 35 w Toruniu, toruńskie Przedszkola Miejskie nr 4,12,15,16, Przedszkole Niepubliczne „Krasnal” i Prywatne Przedszkole „Pod Muchomorkiem”.

Podczas kongresu obecne były także wydawnictwa, których stoiska zebrani chętnie odwiedzali. Kongres spotkał się z dużym uznaniem nauczycieli, które zachęciło organizatorów do kontynuowania działania w przyszłym roku.

Autorka zdjęć: Iwona Danielczyk

Iwona Rostankowska, Krystyna Karpińska
KPCEN w Bydgoszczy

Sztuka Wyboru

Przestępczość wśród nieletnich wciąż stanowi poważny problem. Skutkuje to zmniejszeniem poczucia bezpieczeństwa przez przeciętnych obywateli. Charakterystyczną cechą przestępczości nieletnich jest niejednokrotnie jawność, a wręcz chęć zmanifestowania swojej brawury, *odwagi* czy zuchwałości przed grupą rówieśniczą, bądź też szerzej – lokalną społecznością. Przestępczość nieletnich nacechowana jest zarówno agresją fizyczną, jak i psychiczną. Co zatem robić, aby dać młodym ludziom inną, ciekawszą propozycję zaistnienia w grupie rówieśniczej? Może zaprosić przedstawicieli pokolenia millenijnego do współtworzenia interesujących rozwiązań, alternatywnych form aktywności. Z pewnością interesująca jest propozycja Komendy Wojewódzkiej Policji w Bydgoszczy.

Sztuka Wyboru to program o charakterze prewencyjnym organizowany przez Komendę Wojewódzką Policji w Bydgoszczy, Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu i Fundację Tumult. Partnerem projektu jest Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy. Sztuka Wyboru realizowana jest cyklicznie od 2011 roku. Adresatem są uczniowie

gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych. Ideą projektu jest zwrócenie uwagi młodzieży na różnorakie problemy i zagrożenia czyhające na młodych ludzi, a będące wielokrotnie podłożem przestępstw. Cel wieloaspektowych działań koncentruje się wokół zwiększenia świadomości, a co za tym idzie przeciwdziałania przestępstwom lub wykroczeniom. Co roku tematyka dotyczy jednego problemu.

2011 – Kręcimy filmy, a nie jointy!

2013 – Kręcimy filmy, a nie zadymy!

2014 – Nie kliknij w przestępstwo!

2015 – Kręcę na trzeźwo!

Uczniowie razem z nauczycielami przygotowują krótki materiał filmowy (spot, film) dotyczący problematyki tematu przewodniego. Odbывается też konkurs graficzny na projekt koszulki. Wszyscy uczestnicy przygotowują scenariusz zajęć edukacyjno-profilaktycznych, podczas których wykorzystany zostanie materiał filmowy nakręcony przez uczniów. Nauczyciele konsultanci Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy od 2011 roku wspierają działania Komendy Wojewódzkiej Policji przy realizacji tego projektu. Krystyna

Karpińska i Iwona Rostankowska prowadzą zajęcia dydaktyczne na temat przygotowania projektu scenariusza zajęć. Uczniowie wraz ze swoimi opiekunami analizują strukturę lekcji, wskazują jej mocne i słabe strony, planują swoje zajęcia tak, by umieścić w nich film. Opracowane lekcje z filmem są publikowane i upowszechniane w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Ponadto nauczyciele konsultanci uczestniczą w pracach jury konkursu. Oceniają filmy

i projekty graficzne. Uroczyste wręczenie nagród odbywa się podczas Festiwalu CAMERIMAGE.

Tegoroczna edycja zatytułowana *Kręć na trzeźwo* odbyła się w czerwcu. Do dwóch tur warsztatów w ramach *Sztuki wyboru* zakwalifikowały się 24 szkoły z województwa kujawsko-pomorskiego. Kwestią niezmiernie ważną i wciąż aktualną jest problem nadużywania przez młodzież środków psychoaktywnych. Ta sprawa zdominowała tegoroczne warsztaty.

Aneta Gabryelczyk
KPCEN we Włocławku

Dziecko jako podmiot edukacji... Refleksje uczestnika wizyty studyjnej do Finlandii

W dniach od 21 do 27 kwietnia 2015 roku nauczyciele gimnazjów województwa kujawsko-pomorskiego uczestniczyli w wizycie studyjnej *System fińskiego szkolnictwa przykładem efektywnej edukacji w Finlandii*.

W drodze do Finlandii uczestnicy wyjazdu studyjnego przemierzali Litwę, Łotwę oraz Estonię. W Tallinie ogromną atrakcją była możliwość zwiedzenia XIII-wiecznej Starówki. Następnego dnia odbyła się przeprawa promowa przez Morze Bałtyckie do stolicy Finlandii Helsinek, które uczestnicy wyjazdu zwiedzili późnym popołudniem.

Wizyta edukacyjna

Pierwsza wizyta edukacyjna miała miejsce w Szkole Podstawowej w Riihimäki. **Sirkka Ojaniemi** dyrektor szkoły, pokazała polskim nauczycielom swoją placówkę, szczegółowo omówiła pierwszy etap fińskiego systemu szkolnictwa – nauczanie początkowe w klasach 1-5. Duży nacisk kładzie się w tych oddziałach na usamodzielnienie uczniów, stąd doskonale wyposażone sale zajęć praktycznych: warsztaty stolarskie, sale do nauki szycia, pracownie muzyczne i inne.

Następnego dnia odbyły się dwa kolejne spotkania. Nauczyciele z Polski zwiedzili szkołę w miejscowości Palokka. Spotkanie pt. *Efektywny system szkolnictwa na poziomie szkoły podstawowej w Finlandii z uwzględnieniem klas 7-9* poprowadziła pani dyrektor **Annukka Talja**, tłumaczył zaś z fińskiego pan **Kimmo Rahunen** - nauczyciel muzyki, który pracował w Polsce. O swoich przemyśleniach na temat systemu szkolnictwa w Republice Finlandii oraz różnic między szkolnictwem polskim a fińskim opowiedział on podczas popołudniowego spotkania w hotelu Alba. W kolejnym dniu wizyty studyjnej w Jyväskylä odbyło się spotkanie z panem **Risto Hietala** - przedstawicielem **Fińskiego Centrum Edukacyjnego FINEEC**, który omówił zagadnienia związane z nadzorem Fińskiego Centrum Edukacyjnego nad pracą nauczycieli w Finlandii w kontekście efektywności nauczania.

W czwartek 26 marca miały miejsce dwie ostatnie wizyty edukacyjne. Najpierw odbyło się spotkanie z dyrektorem Szkoły Podstawowej w Petäjävési **Timo Holmem**, który przedstawił system szkolnictwa na poziomie szkoły podstawowej w Finlandii. Ciekawą propozycją był udział nauczycieli w zajęciach prowadzonych w poszczególnych oddziałach. W tej samej miejscowości nauczyciele zostali zaproszeni do liceum. Dyrektor szkoły – pani Heljä Nummela – przedstawiła szczegółowo, jak wygląda system szkolnictwa na poziomie liceum w Finlandii, jakie egzaminy zdają fińscy uczniowie i jaka jest efektywność systemu nauczania. Także w tej szkole nauczyciele mogli uczestniczyć w zajęciach.

Fiński system edukacji należy do najbardziej efektywnych w Europie. Biorący udział w wyjeździe studyjnym mieli możliwość, by przekonać się, co leży u podstaw tego sukcesu. Wszyscy spotkani przedstawiciele fińskiego systemu edukacji podkreślali, że praca nauczyciela w Finlandii wiąże się z ogromnym prestiżem. Aby

uczyć w szkole, trzeba posiadać tytuł co najmniej magistra. Nauczyciel to obok lekarza drugi cieszący się zaufaniem społecznym zawód w Finlandii. Uczelnie pedagogiczne kształcą na najwyższym poziomie i niezwykle trudno się na nie dostać, na jedno miejsce przypada tu minimum ośmiu kandydatów. Podczas studiów przyszli nauczyciele odbywają praktyki w szkołach. Natomiast to, co z pewnością zachwycało nauczycieli z Polski, to system wspomagania uczniów z trudnościami w nauce. Duże wrażenie zrobiły zajęcia prowadzone z uczniami mającymi problemy z opanowaniem materiału, które odbywały się równolegle do lekcji z całą klasą. To świetny sposób, by od razu nadrobić zaległości i zindywidualizować zajęcia. Ciekawym pomysłem były też lekcje w zespołach uczniów, którzy nie mieli motywacji do nauki. Zadaniowe plany tygodniowe, atmosfera wsparcia i włączanie uczniów w zagospodarowanie przestrzeni to pomysł na zaktywizowanie młodzieży.

Wyjazd do Finlandii z pewnością stanie się inspiracją do pracy dla wszystkich uczestników wizyty.

Patryk Krzemiński
KPCEN we Włocławku

Samokształcenie, ale w zespole – z praktyki nauczyciela konsultanta

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 października 2012 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli jednym z obowiązkowych zadań publicznych placówek doskonalenia prowadzonych przez samorząd województwa, powiat lub gminę jest organizowanie i prowadzenie sieci współpracy i samokształcenia dla nauczycieli oraz dyrektorów szkół i placówek, którzy w zorganizowany sposób współpracują ze sobą w celu doskonalenia swojej pracy, w szczególności poprzez wymianę doświadczeń. Sieci współpracy i samokształcenia stanowią jeden z elementów zmodernizowanego systemu doskonalenia i wspomagania szkół, który będzie funkcjonował obowiązkowo od 1 stycznia 2016 roku. Sieci powstają również w ramach projektów wdrożeniowych w powiatach, a ich adresatami są nauczyciele, pedagodzy, psychologowie szkolni oraz dyrektorzy szkół.

A czym tak naprawdę jest sieć współpracy i samokształcenia? Sieć to międzyszkolny zespół nauczycieli lub dyrektorów współpracujących ze sobą w ramach wybranego zagadnienia. Celem jej funkcjonowania jest wspólne rozwiązywanie problemów, dzielenie się pomysłami, spostrzeżeniami i propozycjami – zarówno za pośrednictwem internetowej platformy traktowanej jako forum wymiany doświadczeń, jak i spotkań osobistych. Członkowie sieci korzystają z własnych doświadczeń, ale mogą również sięgać po pomoc zewnętrznych ekspertów.¹ Ich pracą kieruje koordynator, którym może zostać nauczyciel, psycholog szkolny, pedagog szkolny, dyrektor szkoły lub przedszkola, doradca metodyczny, pracownik

¹ M. Kocurek, I. Sołtysińska, M. Świeży, I. Wachna-Sosin, Przewodnik metodyczny dla koordynatorów sieci współpracy i samokształcenia, Kraków 2012, s. 4.

merytoryczny placówki doskonalenia nauczycieli, biblioteki pedagogicznej lub poradni psychologiczno-pedagogicznej. Sieć może przyjmować charakter sieci problemowej lub przedmiotowej.

Od roku szkolnego 2013/2014 w Kujawsko-Pomorskim Centrum Edukacji Nauczycieli we Włocławku koordynuję pracę członków dwóch sieci przedmiotowych: jedna z nich skierowana jest bezpośrednio do nauczycieli języków obcych, druga zaś do nauczycieli wiedzy o społeczeństwie, a ich aktualne nazwy brzmią: „Akademia nauczycieli języków obcych” oraz „Jak efektywnie uczyć wiedzy o społeczeństwie?”. Funkcjonowanie wyżej wymienionych sieci w placówce służy dzieleniu się wiedzą i doświadczeniem zawodowym uczestników oraz zorganizowanemu nawiązywaniu kontaktów i współpracy pomiędzy nauczycielami, analizie dobrych praktyk z zakresu danego przedmiotu nauczania, wspólnemu tworzeniu nowych rozwiązań a zarazem poszerzaniu kompetencji zawodowych nauczycieli, a wszystko to - wspomaganiu jakościowego rozwoju ich pracy.

Z czym wiąże się uczestnictwo nauczyciela w sieci współpracy i samokształcenia? Obok kontaktów zawodowych na platformie internetowej i/lub kontaktów mailowych odbywają się 3-4 obowiązkowe spotkania stacjonarne członków sieci w ciągu danego roku szkolnego. Przystąpienie nauczyciela do sieci jest dobrowolne. W dowolnym momencie może on zrezygnować z udziału w sieci współpracy i samokształcenia, jednak do tej pory nie miałem do czynienia z taką sytuacją, przeciwnie - obie sieci wciąż poszerzają się o nowych członków. Podczas pierwszego spotkania zapoznaję uczestników z zasadami funkcjonowania sieci, zawieram z nimi kontrakt określający zasady współpracy i przeprowadzam diagnozę potrzeb członków sieci. Na tej podstawie wybierany jest obszar do pracy na dany rok szkolny i wspólnie planujemy zadania zgodnie z potrzebami nauczycieli, co przyjmuje następnie formę rocznego planu pracy sieci. Na tym spotkaniu proponuję również terminy wszystkich kolejnych spotkań i konsultuję je z grupą. Kolejne spotkania sieci poświęcone są generowaniu przez członków sieci nowych pomysłów związanych z wybranym obszarem pracy i wspólnym opracowywaniu materiałów dydaktycznych pomocnych im w codziennej pracy. Efektem pracy sieci nauczycieli języków obcych w bieżącym roku szkolnym jest opracowanie katalogu najbardziej skutecznych metod nauczania języków obcych i zastosowanie ich w praktyce szkolnej, natomiast członkowie sieci nauczycieli wiedzy o społeczeństwie wypracowali katalog „Metody i techniki pracy w zakresie realizacji edukacji prawnej na lekcjach wiedzy o społeczeństwie”. Fundamentami w budowaniu efektywnej współpracy pomiędzy członkami sieci są:

- potrzeba wiedzy o tych, z którymi będziemy współpracować

- potrzeba zrozumienia sytuacji tych, na rzecz których będziemy współpracować
- potrzeba wzajemnego szacunku i zaufania
- potrzeba dobrej komunikacji
- potrzeba elastyczności i zgody na zmiany
- potrzeba gotowości do dawania i przyjmowania wsparcia
- potrzeba gotowości do dzielenia się własnymi zasobami.²

Ostatnie w roku szkolnym spotkanie sieci ma charakter podsumowujący i jest okazją do dzielenia się przez nauczycieli dobrymi praktykami w zakresie wykorzystania zasobów edukacyjnych w praktyce i ich upowszechnienia. Po podsumowaniu pracy sieci w danym roku szkolnym jej członkowie wybierają obszar tematyczny do pracy na kolejny rok szkolny, który może wpływać na zmianę nazwy tej sieci.

Inną nietypową formę doskonalenia warsztatu pracy nauczycieli stanowi Włocławskie Koło Germanistów, które prowadzi od 2 lat w Kujawsko-Pomorskim Centrum Edukacji Nauczycieli we Włocławku. Nadrzędnym celem tego forum wymiany doświadczeń jest umożliwianie nauczycielom języka niemieckiego wszystkich etapów edukacyjnych z Włocławka i powiatów: aleksandrowskiego, lipnowskiego, radziejowskiego, rypińskiego i włocławskiego wymiany doświadczeń zawodowych i podniesienie jakości ich pracy. Spotkania dla nauczycieli germanistów odbywają się cyklicznie dwa razy w roku szkolnym. Podczas nich są oni zapoznawani z aktualnymi tendencjami w nauczaniu języka niemieckiego, omawiają sposoby efektywnego przygotowania ucznia do egzaminów zewnętrznych z języka niemieckiego i pokonywania niepowodzeń edukacyjnych, otrzymują interesujące materiały i pomysły na lekcje języka niemieckiego oraz korzystają z przykładów dobrych praktyk edukatorów z krajów niemieckojęzycznych.

Sieci współpracy i samokształcenia mają charakter otwarty i wzbogacają się wciąż o nowych członków. Z informacji zwrotnej otrzymanej od członków koordynowanych przez mnie sieci wnioskuję, iż taka forma samokształcenia w grupie złożonej z nauczycieli tego samego przedmiotu stanowi dla nich metodyczne wsparcie warsztatu pracy i możliwość konfrontacji wiedzy i umiejętności zawodowych. Mam nadzieję, iż niniejszy artykuł przekonał do uczestnictwa w sieci tych nauczycieli oraz dyrektorów szkół i placówek, którzy wcześniej byli sceptyczni.

Bibliografia:

1. M. Kocurek, I. Sołtysińska, M. Świeży, I. Wachna-Sosin, *Przewodnik metodyczny dla koordynatorów sieci współpracy i samokształcenia*, Kraków 2012.
2. K. Leśniewska, *Rola sieci współpracy i samokształcenia w systemie edukacji*, ORE, Warszawa 2014.

² - K. Leśniewska, *Rola sieci współpracy i samokształcenia w systemie edukacji*, ORE, Warszawa 2014.

Edukacja w cyfrowym wymiarze

28 kwietnia 2015 roku odbyła się czwarta edycja konferencji „Edukacja w cyfrowym wymiarze” organizowana przez Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli we Włocławku.

Honorowym patronatem konferencję objęli: Joanna Kluzik-Rostkowska Minister Edukacji Narodowej, Andrzej Halicki Minister Administracji i Cyfryzacji, Domicela Kopaczewska poseł na Sejm RP oraz Piotr Całbecki Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Jak ważne jest upowszechnianie wiedzy o możliwościach stosowania nowoczesnych technologii w procesie kształcenia dzieci i młodzieży, podkreślali w swoich wystąpieniach goście konferencji: Domicela Kopaczewska poseł na Sejm RP, zastępca przewodniczącego Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży, Sławomir Kopyść członek zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz Anna Łukaszewska Kujawsko-Pomorski Kurator Oświaty.

Wyniki badań opinii światowych autorytetów, doświadczenia rozwiniętych krajów są jednoznaczne – nowoczesne technologie, umiejętnie zastosowane, rewolucjonizują proces edukacji. Zajęcia z wykorzystaniem multimedialnych programów edukacyjnych i nowoczesnych elektronicznych narzędzi pomiarowych rozwijają w uczniach kreatywność, ciekawość, wyobraźnię, umiejętność logicznego myślenia i pracy w zespole. Znalazło to odzwierciedlenie w wystąpieniach prelegentów.

O rosnącej roli zaawansowanych kompetencji cyfrowych podczas konferencji mówił Tomasz Napiórkowski reprezentujący Departament Społeczeństwa Informacyjnego w Ministerstwie Administracji i Cyfryzacji. Podkreślił m.in. znaczenie umiejętności cyfrowych dzieci i młodzieży w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju.

Założenia tzw. ustawy podręcznikowej oraz zagadnienia związane z wprowadzaniem e-podręczników omówił Janusz Krupa Naczelnik Wydziału Podręczników i Nowych Technologii w Edukacji w Ministerstwie Edukacji Narodowej.

Rozwój kompetencji cyfrowych poprzez naukę kodowania w swoim interaktywnym wykładzie przedstawiła koordynatorka Projektu Mistrzowie Kodowania Iwona Brzózka-Złotnicka. Dzięki nauce programowania dzieci nabywają kluczowe umiejętności cyfrowe, ale co równie ważne, uczą się pracy w grupie, nawiązywania relacji z innymi ludźmi, wyciągania wniosków z popełnianych błędów. Nauczyciele natomiast zdobywają nowe kwalifikacje, które mogą wykorzystać na własnych zajęciach.

E-projekty realizowane w województwie kujawsko-pomorskim jako szansę na rozwój innowacyjnej edukacji w naszym regionie zaprezentował Ryszard Rumiński Dyrektor Departamentu Informatyzacji Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu.

Tablica interaktywna jako środek dydaktyczny to temat wystąpienia Arkadiusza Stefana, konsultanta edukacyjnego SMART IRS. O nowoczesnym nauczaniu przedmiotów przyrodniczych z wykorzystaniem cyfrowego laboratorium mówił Łukasz Barski, specjalista PASCO.

W drugiej części konferencji uczestnicy mieli możliwość eksperymentowania na przygotowanych stanowiskach, gdzie teoria stała się praktyką. Zainteresowani pracowali z czujnikami pomiarowymi, wybierali się w podróż na Marsa i Wenus podczas pracy z tablicą interaktywną. W mobilnej bibliotece pedagogicznej tworzone były multimedialne materiały dydaktyczne. Istniała także możliwość zapisania się do tej nowoczesnej księgarni i uzyskania dostępu do jej bogatych zbiorów. W strefie Mistrzów Kodowania uczestnicy konferencji mieli okazję zapoznać się ze stosowanymi w programie innowacyjnymi rozwiązaniami dydaktycznymi oraz wspólnie poszukiwać nieszablonowych rozwiązań.

Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli we Włocławku aktywnie uczestniczy w procesie cyfryzacji edukacji. Jest akredytowaną wojewódzką placówką doskonalenia nauczycieli, gdzie prowadzone są zajęcia dla nauczycieli i uczniów, które cieszą się dużym zainteresowaniem.

**Nowoczesne technologie,
umiejętnie zastosowane,
rewolucjonizują proces edukacji**

Chmury komputerowe. Wykorzystanie i bezpieczeństwo...¹

Od kilku lat oszałamiającą karierę robi pojęcie **chmury komputerowej** (ang. cloud computing), często nazywanej też **chmurą obliczeniową**. Pojęcie stało się tak popularne, że dzisiaj już prawie nikt w publikacjach nie używa cudzysłowu przy wyrazie chmura. Oznacza to, że jeśli mówimy, że *pracujemy w chmurze*, to na pewno jest to chmura komputerowa.

Mimo dużej popularności, tytułowe zagadnienie ma ciągle przed sobą ogromną przyszłość zarówno w edukacji, jak i w biznesie. Rozwiązania chmurowe nieustannie się rozwijają i udoskonalają. Można śmiało powiedzieć, że przyszłością sieci jest chmura².

Czym jest chmura komputerowa i w jaki sposób możemy w niej pracować? O tym będą nasze dalsze rozważania. Zanim jednak powiemy więcej o rozwiązaniach chmurowych, zastanówmy się przez chwilę, w jaki sposób każdy z nas pracuje z nowoczesnymi technologiami.

Okazuje się, że większość ludzi (szczególnie średniego i starszego pokolenia) pracuje jeszcze w sposób „tradycyjny”, posługując się komputerem i aplikacjami (najczęściej biurowymi), które są na nim zainstalowane. Takie rozwiązania mają bardzo wiele wad i narażają nas na spore trudności na przykład z synchronizacją danych.

Jak to wygląda w praktyce szkolnej?

Często zdarza się, że materiał, który opracujemy w domu, chcemy zaprezentować w szkole, szerszej publiczności (np. nauczycielom, uczniom). Tym samym zmuszeni jesteśmy, aby utworzone treści przenieść w inne miejsce. Do kopiowania danych

wykorzystujemy dostępne na rynku nośniki: pendrive, CD/DVD, dysk zewnętrzny i inne. Całość możemy też przesłać pocztą elektroniczną pod warunkiem, że materiał nie jest zbyt duży. W pracy nasze treści przenosimy, tym razem na komputer, z którego będą wyświetlane. Niezależnie którą z metod przyjmujemy (kopiowania z pendrive'a czy przesyłania pocztą), może się zdarzyć, że jeszcze przed zaprezentowaniem całości albo (co gorsza) w jego trakcie zauważymy drobne błędy, nieścisłości albo po prostu literówki, które zapewne będziemy chcieli poprawić. Wówczas trzeba będzie to zrobić co najmniej w trzech miejscach:

- na komputerze, z którego chcemy prezentować treści
- na nośniku, z którego został skopiowany materiał
- na komputerze, na którym został opracowany.

Źródło: opracowanie własne

Przyznacie Państwo, że synchronizacja takiego materiału przy wykorzystaniu tradycyjnych rozwiązań jest dość czasochłonna i wymaga nie lada czujności.

To jednak nie wszystkie kłopoty, które możemy napotkać. Z doświadczenia wiem, że nośniki są zawodne. Jeśli zostanie uszkodzony ten, na którym chcieliśmy przenieść treści, to całe nasze wystąpienie może okazać się katastrofą. A co jeśli – mimo naszych starań i dobrego nośnika – nie skopiowały się dane? Albo zabraliśmy – po wielu poprawkach – złą wersję pliku? A jeśli zapomnimy zabrać pendrive'a z materiałami?

Rozważmy jeszcze jedną sytuację. Przyjeżdżamy do miejsca, w którym chcemy zaprezentować materiał

¹ Rozwiązania, o których będę pisał są bezpłatne, pozbawione reklam i wielokrotnie testowałem je na zajęciach edukacyjnych z nauczycielami i uczniami.

² IDC przeprowadziło, na zlecenie firmy EMC, badanie na grupie ponad 680 decydentów IT z dużych przedsiębiorstw. Badanie miało na celu przesłedzenie rozwoju rozwiązań zbudowanych w oparciu o chmurę w dużych organizacjach (...) na całym świecie. Blisko 93% przedsiębiorstw rozważa lub jest w trakcie wdrażania różnych typów rozwiązań chmurowych. (*Chmura hybrydowa przyszłością IT – raport IDC*, <http://transformation.emc2.pl/articles/chmura-hybrydowa-przyszloscia-it-raport-idc/>)

z własnym komputerem. Tak przecież często się zdarza. Wszystko w trosce o bezpieczeństwo opracowanych treści. I nagle okazuje się, że system, który do tej pory działał niezawodnie, właśnie teraz nie chce się uruchomić i wyświetla tzw. blue screen³. Katastrofa!

Takie sytuacje można wymieniać bez końca. Sądzę, że każdy z nas spotkał się z podobnymi trudnościami. Antidotum na nasze kłopoty jest praca w chmurze. To nie jest rozwiązanie doskonałe, ale znacznie ułatwiające pracę i eliminujące większość z zaprezentowanych tutaj trudności.

Ponieważ w poprzednim artykule⁴ wspominałem ogólnie co to jest chmura komputerowa, dlatego teraz ograniczę się jedynie do zalet, wad i bezpieczeństwa tych rozwiązań ze szczególnym uwzględnieniem edukacji.

ZALETY PRACY W CHMURZE

W moim przekonaniu zdecydowanie najważniejszą zaletą pracy w chmurze jest dysk udostępniony nam bezpłatnie. Wielkość dysku jest różna i zależy od polityki firmy, która go oferuje. W chmurach spotykamy dyski od 2GB do przestrzeni niemal nieograniczonej⁵. Łączymy się z nimi poprzez przeglądarkę internetową.

Współczesne serwerownie: <https://cudainzynierii.wordpress.com>

W chmurach (na dyskach) możemy **przechowywać dowolne pliki** na przykład muzykę, filmy, zdjęcia, dokumenty i foldery. Możemy je usuwać, zmieniać im nazwę, kopiować, wklejać czy budo-

wać skomplikowaną strukturę. Do tego mamy nieograniczony dostęp przez 24 godziny, 7 dni w tygodniu przez cały rok. I to niezależnie od miejsca, w którym jesteśmy oraz urządzenia. Może być to smartfon, tablet, netbook, notebook czy stary wysłużony PC.

Drugą istotną zaletą jest możliwość **tworzenia w chmurze dokumentów**. I nie chodzi tu tylko o dokumenty tekstowe, ale również arkusze kalkulacyjne, prezentacje multimedialne oraz inne. Do ciekawych rozwiązań takich chmur należy automatyczne zapisywanie prac. Aplikacje chmurowe z pakietami biurowymi **nie mają przycisku Zapisz**, którym posługujemy się w programach komputerach. Śledzą one każdy znak, który wpisujemy i natychmiast zapisują w tle naszą pracę. W chmurach możemy edytować również zdjęcia i montować filmy. Wszystko zależy od szybkości łącza, przepustowości sieci i serwera, z którym się łączymy.

Cenną zaletą takiej pracy jest synchronizacja danych. To, co zrobimy w chmurze przy użyciu komputera, jest natychmiast widoczne na innych urządzeniach. Tym samym pracę możemy kontynuować na dowolnym smartfonie, tablecie czy netbooku. Zawsze będzie aktualna.

W chmurach **nie ma konieczności posiadania licencji** i jej aktualizacji. Dotyczy to zarówno programów użytkowych, jak i innych (np. antywirusowych). W tradycyjnych rozwiązaniach wiele razy musieliśmy martwić się o kolejną wersję oprogramowania i w związku z tym ponosiliśmy znaczne koszty. Teraz wszystko spoczywa po stronie twórców chmury, którzy rozpieszczają nas i dosłownie prześcigają się w pomysłach ułatwiających pracę.

W chmurze pracujemy **niezależnie od systemu operacyjnego**. Cieszą się z tego użytkownicy Windowsa, Androida, Mac OS X czy Linuxa. Każdy system wyposażony w przeglądarkę i dostęp do Internetu pozwala na swobodną pracę w cyfrowych obłokach. Tu nie ma konfliktów, a bariery systemowe zostały skutecznie zlikwidowane.

Największą zaletą pracy w chmurze jest **współdzielenie plików i folderów**. Już samo udostępnianie było nie lada wyzwaniem. Do tego jeszcze doszła możliwość wspólnego edytowania dokumentów. Niezwykle cenną okazała się przy tym praca zespołowa. Kilka osób może edytować jeden materiał, opracowywać projekt, tworzyć prezentację. Użytkownicy chmury mogą to robić w różnym czasie lub online. Każda zmiana jest natychmiast widoczna dla innych. Wówczas w edytowanym dokumencie pojawiają się zapisy w kolorze odpowiadającym innemu użytkownikowi. Wszyscy widzą modyfikacje, mogą sugerować swoje, komentować i edytować je.

³ Żargonowe określenie dla poważnego błędu systemu operacyjnego Microsoft Windows.

⁴ Zob. W kierunku nowoczesnej edukacji..., UczMy 2015 Tu pisałem też o wykorzystaniu chmury w edukacji i podałem kilka przykładów takich rozwiązań.

⁵ W sierpniu 2014 r. chińska firma Qihoo 360 Yunpan udostępniła dla każdego użytkownika, który założy konto na ich serwerze 36 TB bezpłatnej przestrzeni dyskowej (<http://yunpan.360.cn/>). To tyle, ile posiada 65 osób, w komputerach wyposażonych w dyski, każdy po około 500 GB. Dzisiaj współczesne duże serwerownie to ogromne budynki, których często łączna powierzchnia zajmuje 6,5h. Wewnątrz pracują tysiące komputerów, które zasilane są małą elektrownią. (zob. <https://cudainzynierii.wordpress.com/2014/04/13/komputery-dane-megawaty-czyli-najwieksze-serwerownie/>)

PODSUMOWANIE ZALET

• Bezpłatny, zewnętrzny dysk: • przechowywanie plików i folderów • swobodna praca na plikach i folderach • stały dostęp do swoich zasobów. • Opracowywanie dokumentów (nie tylko w popularnych aplikacjach biurowych). • Automatyczne zapisywanie pracy.	• Synchronizacja danych na wielu urządzeniach. • Brak konieczności posiadania licencji. • Praca niezależna od systemu operacyjnego. • Współdzielenie plików i folderów.

WADY PRACY W CHMURZE

Nic nie jest doskonałe, także chmury komputerowe mają wady. **Pierwsza**, jaka mi się nasuwa, to ograniczone możliwości programów, które udostępniają. Szczególnie chodzi o aplikacje biurowe, z których korzystamy najczęściej, ale z innymi programami (np. do edycji zdjęć czy filmów) będziemy mieli podobne problemy. I nie jest to kwestia braku możliwości czy nieumiejętności programistów, a tym bardziej ograniczeń technologicznych. Bezpłatne rozwiązania chmurowe mają nas zachęcić do ich płatnych krewnych. Mamy się w nich rozsmakować, by – po jakimś czasie – kupić lepsze rozwiązania. Na mnie to na razie nie działa, ale jestem pewien, że na wielu innych użytkowników tak.

Drugą wadą jest Internet. Oponenti twierdzą, że jego brak uniemożliwia dostęp do zasobów umieszczonych w chmurach. To wada tylko połowiczna, ponieważ twórcy chmur, szukając rozwiązania tego problemu zaoferowali użytkownikom instalację specjalnego oprogramowania na komputerze lokalnym. Umożliwia ono synchronizowanie zasobów między tym, co jest w komputerze a chmurą. Słowem materiały są klonowane, a w przypadku braku Internetu nie musimy łączyć się z naszymi zasobami zdalnymi, bo wszystko znajduje się również na naszym dysku.

Trzecia wada wydaje mi się mało poważna. Niektórzy boją się, że twórcy chmur zmienią zasady oferowanych usług z bezpłatnych na płatne. Istnieje takie prawdopodobieństwo, ale bardzo nikłe. Uważam, że duże i znane korporacje nie mogłyby sobie na to pozwolić. Raczej – a widać to z tendencji panującej na rynku informatycznym – usługi tego typu będą rozwijane, a nie ograniczane.

Ostatnia wada wydaje mi się najpoważniejsza. Aplikacje zainstalowane w chmurze działają wolniej od tych tradycyjnie instalowanych na komputerze lokalnym. To zrozumiałe. Wszystko zależy od wydolności serwera, z którym mamy do czynienia

oraz połączenia internetowego i przepustowości sieci. Często nie przebiega to tak płynnie jak podczas pracy z aplikacjami na komputerze lokalnym. Trzeba jeszcze dopowiedzieć, że spotkamy się – wprawdzie rzadko - z nietypowymi błędami, z którymi do tej pory nie mieliśmy do czynienia⁶. Pamiętajmy jednak, że w aplikacjach instalowanych na komputerach też zdarzają się błędy.

Mimo problemów, jakie mogą wystąpić, jestem zwolennikiem pracy w chmurze. Widzę w niej zdecydowanie więcej zalet niż wad.

PODSUMOWANIE WAD

• Udostępnianie przez usługodawców programów o ograniczonych możliwościach (w rozwiązaniach bezpłatnych). • Internet (brak Internetu = brak dostępu do chmury i swoich danych). • Wolniejsze działanie aplikacji (zależne od serwera i transferu danych). • Rzadkie błędy, np. wystąpił nietypowy problem i dysk musi zostać zamknięty.

BEZPIECZEŃSTWO DANYCH. WADA CZY ZAŁĘTA?⁷

Wiele osób powoli przenosi swoje zasoby do Internetu. Dlatego rozumiem ich obawy i słyszę nieustanne pytania dotyczące bezpieczeństwa danych. Raz po raz docierają do nas informacje, że hakerzy włamują się na dyski celebrytów i stamtąd kradną pikantne szczegóły ich życia. Czy jest to zabieg marketingowy znanych ludzi, czy hakerzy są tak dobrzy, czy też zabezpieczenia słabe? Warto o tym kilka słów powiedzieć.

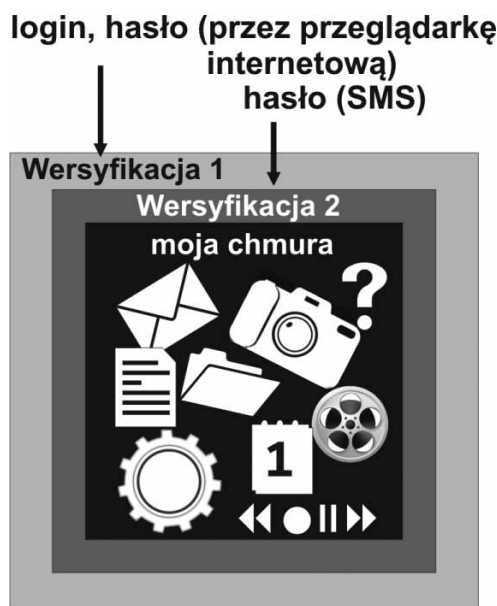
W jaki sposób twórcy chmur chronią nasze dane? Na poziomie hal serwerowych dostęp do dysków mają tylko specjaliści, którzy mogą się do nich dostać przy pomocy kodów dostępu (np. systemu biometrycznego). Jeśli chodzi o użytkowników (czyli nas) dostęp do danych następuje poprzez wpisanie loginu i hasła w oknie przeglądarki. Oczywiście wcześniej musimy założyć konto i określić swoje wymagania. Większość osób ogranicza się do takiej procedury.

To wcale nie oznacza, że jest to jedyne rozwiązanie. Twórcy chmur już dawno zaproponowali weryfikację dwuetapową, ale użytkownicy rzadko z niej korzystają, chociaż zapewnia dużo skuteczniejsze zabezpieczenie danych. Oprócz loginu i hasła przesyłane są specjalne jednorazowo generowane kody,

⁶ Przed niektórymi z nich ostrzega firma Google i opisuje na swoich stronach, jak je rozwiązać. (Typowe błędy na Dysku Google, <https://support.google.com/drive/answer/2456903?hl=pl>)

⁷ Na ten temat odbyło się już wiele ciekawych konferencji naukowych (zob. np. *Bezpieczeństwo w Internecie. Cloud computing-przetwarzanie w chmurze*, 28 – 29 maja 2012, www.giodo.gov.pl/plik/id_p/2727/lj/pl)

które możemy otrzymać w postaci SMS. Dodatkowo można dostać kod weryfikacyjny w postaci połączenia głosowego na komórkę lub telefon stacjonarny. Firma Google w zapewnieniu bezpieczeństwa poszła jeszcze dalej. Umożliwia na przykład wygenerowanie kodów zapasowych, które można potraktować jak zdrapki takie same jakie otrzymywaliśmy niegdyś w bankach. *Aby jeszcze lepiej zabezpieczyć się przed wyciekami informacji, kody weryfikacyjne możemy zastąpić kluczem bezpieczeństwa wkładanym do portu USB komputera*⁸.

Źródło: opracowanie własne

Z powyższych informacji widać, że dane w chmurze mogą być dużo bardziej bezpieczne niż w rzeczywistości są na naszych komputerach lokalnych. Problem więc nie tkwi w braku możliwości czy dostępności zabezpieczeń, ale ich używania.

Dodatkowo trzeba jeszcze wiedzieć, że chmura chroni nas przed ewentualną utratą danych w razie awarii urządzenia, na którym pracujemy. Jeśli nie będziemy mogli uruchomić ulubionego komputera, to zawsze możemy dostać się do materiałów z dowolnego urządzenia. Opracowane lub przeniesione materiały będą na nas czekać w chmurze. Podobnie będzie wtedy, gdy nasze urządzenie ktoś ukradnie. Stracimy wprawdzie sprzęt, ale nie cenne zasoby.

JEST WIELE CHMUR. KTÓRĄ WYBRAĆ?

Dzisiaj każda znacząca firma z branży ICT proponuje chmurę. Obserwujemy ich rozwój i duże możliwości. Swoje dyski udostępnia **Dropbox**, **Onet**, **Box**, **MediaFire**, **Spideroak** i wiele innych.

Niemal każde rozwiązanie jest w dwóch wariantach: bezpłatnym i płatnym. Różnią się pojemnością dysków oraz szczegółami przechowywania i udostępniania, a także formatami plików, które można odtwarzać bezpośrednio z chmury. Najbardziej popularnym miejscem do przechowywania zasobów jest chyba **Dropbox**⁹. Ale konkurencja skutecznie go goni. Wszystkie wymienione chmury mają jedną wadę. Nie można na nich opracowywać dokumentów. W tym zakresie liderami są **Google** i **Microsoft**. Pierwszy udostępnia Dysk z zainstalowanymi aplikacjami do tworzenia dokumentów tekstowych¹⁰, arkuszy kalkulacyjnych, prezentacji, rysunków i formularzy. Ma też wiele modułów pozwalających znacząco rozszerzyć te możliwości. Znajdziemy tu bezpłatne konwertery wideo, audio, z formatów PDF na Word, schematy do tworzenia map myśli, kalendarze. Zadziwiająca ilość odtwarzaczy, edytorów i gier, które w łatwy sposób możemy zainstalować na Dysku Google. Niektóre można wykorzystywać do celów edukacyjnych. Świetnie się do tego nadają. Wiele jeszcze wymaga dopracowania. Czas pokaże, czy wytrzymają próbę czasu i zobaczymy je w pełni funkcjonalne.

Z kolei Microsoft ma zdecydowanie skromniejsze możliwości, ale za to bardzo dobrze dopracowane. Firma z Redmond postawiła przede wszystkim na pakiet **Office**, którego jest twórcą i trzeba przyznać, że pielęgnuje go znakomicie. Zdecydowanie lepiej się w nim pracuje niż w jego odpowiedniku na Dysku Google. Poza tym w swoim produkcie zawarła znacznie więcej opcji. Lepiej – w porównaniu z propozycją Google – przebiega też konwersja dokumentów utworzonych na komputerze lokalnym na analogiczny format w chmurze. W pakiecie Microsoft znajdziemy **Outlooka**, **Kontakty**, **Kalendarz**, **Worda**, **Excela**, **PowerPointa**, **OneNote**. W każdej z tych chmur mamy możliwość udostępniania dokumentów na różnym poziomie: przeglądania, komentowania, sugerowania i pobierania. Poza tym wiele osób może pracować nad dokumentem jednocześnie, niezależnie gdzie się znajdują i jakie urządzenia komputerowe wykorzystali do połączenia¹¹.

⁹ Użytkownicy Office 365 mogą już otwierać dokumenty z aplikacji Dropbox i edytować je w Office na telefonach i tabletach (<https://www.dropbox.com/pl/business/resources/app-integrations>).

¹⁰ Przy okazji warto wspomnieć o **depapieryzacji**. Zastępowanie papieru cyfrowymi narzędziami w zastosowaniach do tworzenia, przetwarzania, przechowywania, przesyłania, współdzielenia i publikowania informacji wszędzie tam, gdzie to daje wymierne, dodatnie efekty. (Eric Curtis, The Paperless Classroom with Google Docs, tł. L. Hojnacki, E. Kędracka, A. Turula, T. Walasek)

¹¹ Takie rozwiązanie możemy wykorzystać także w szkole jako zorganizowane środowisko do samodzielnego uczenia się (Akronimem SOLE - Self Organized Learning Environment posłużył się prof. Sugata Mitra podczas swojego wystąpienia *Build a School in the Cloud*, http://www.ted.com/talks/sugata_mitra_build_a_school_in_the_cloud#t-9553

⁸ Szczegółowy opis zabezpieczeń można znaleźć na stronie <https://www.google.com/intl/pl/landing/2step/features.html>

PROPOZYCJE GOOGLE

PROPOZYCJE MICROSOFT

Gdybyśmy dzisiaj mieli zdecydować, z której chmury korzystać, to trzeba byłoby wziąć pod uwagę kilka – moim zdaniem – istotnych kryteriów: wielkość bezpłatnego dysku, maksymalną wielkość przesyłanego pliku, obsługiwane systemy, udostępnianie plików i folderów, opracowywanie dokumentów, proponowany system pomocy. Nie ma sensu robić zestawienia porównawczego chmur, ponieważ ich możliwości tak szybko się zmieniają, że napisanie o tym dzisiaj będzie nieaktualne jutro. Tak więc każdy musi „posmakować” cyfrowych obłoków, wyrobić sobie własną opinię, żeby podjąć decyzję, która z nich tak naprawdę będzie spełniała jego oczekiwania. W miarę zdobywania doświadczeń na pewno znajdziemy najlepsze rozwiązanie¹².

JAKIEJ UŻYWAĆ PRZEGLĄDARKI?

Na co dzień każdy z nas używa różne przeglądarki w zależności od przyzwyczajeń i preferencji. Niektórzy instalują na komputerze kilka. Pracując w chmurze, musimy zdawać sobie sprawę, że nie każda z nich spełni nasze oczekiwania. W miarę zdobywania doświadczeń zapewne się o tym przekonamy. Jeśli chcemy pracować swobodnie, to – moim zdaniem - najlepszym rozwiązaniem jest używanie Google Chrome. Ma ona zalety, których nie posiadają konkurencyjne produkty. Oto kilka z nich:

¹² Jeśli jesteście Państwo ciekawi, jak to wygląda u mnie, to: w Dropbox przechowuję i udostępniam prywatne zasoby, w Google Drive przechowuję służbowe pliki i foldery oraz opracowuję dokumenty tekstowe, a w OneDrive opracowuję arkusze kalkulacyjne. We wszystkich wymienionych rozwiązaniach udostępniam pliki i foldery w różnym zakresie (np. do wyświetlania, edytowania, komentowania).

- przenoszenie folderów z lokalnego komputera wprost do chmury (inne przeglądarki tego nie umożliwiają; najpierw trzeba założyć folder w chmurze, a potem przenieść zasoby, co bardzo utrudnia pracę).

- kopiowanie/wklejanie z kontekstowego menu lub paska narzędzi (w niektórych przeglądarkach możemy używać tylko skrótów klawiaturowych, np. Mozilla Firefox)

- drukowanie bezpośrednio z chmury bez konieczności generowania pliku PDF

- wbudowany w przeglądarkę odtwarzacz animacji Flash (nie trzeba go ciągle uaktualniać)¹³.

PODSUMOWANIE

Tak sobie myślę, że szkoła nie zawsze jest w stanie nadążyć za nowoczesnymi technologiami. Ze względów finansowych często nie może dotrzymać im kroku. Jest więc okazja, żeby to nadrobić. Tym bardziej, że chmura to nie jednorazowe czy szybko przemijające zjawisko. Widać wyraźnie z tendencji rynku ICT, że rozwój cyfrowych obłoków jest dopiero w fazie początkowej. Dla sektora edukacyjnego to okazja, żeby skorzystać z rozwiązań bezpłatnych, znacznie ułatwiających pracę i dostęp do danych. Poza tym można sporo zaoszczędzić na aplikacjach, które dla szkół są kupowane i aktualizowane za całkiem spore pieniądze. Minimalizacja kosztów w tym zakresie to pokusa warta przemyślenia. Zaoszczędzone pieniądze warto przeznaczyć na przykład na budowę solidnej infrastruktury informatycznej szkoły: szybki Internet i sieć o dużej przepustowości.

Jeżeli jeszcze Państwa nie przekonałem do pracy w chmurze, to zainteresowanych zapraszam na warsztaty, które prowadzę dla indywidualnych osób oraz szkoleniowe rady pedagogiczne realizowane w placówce zamawiającego.

¹³ Lista zalet jest dłuższa. Wymieniłem tylko najważniejsze, ułatwiające pracę w chmurze.

Beata Laskowska, Jarosław Przybył

Departament Kultury i Edukacji Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu

Jak odkrywamy tajemnice Wszechświata...

W 2011 roku Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego uruchomił pierwszą z czternastu Astrobaz Kopernik w regionie. Ambitny pomysł stworzenia sieci przyszkolnych obserwatoriów astronomicznych miał na celu podjęcie próby popularyzacji nauk ścisłych wśród młodzieży właśnie poprzez astronomię. Dziś możemy stwierdzić, że zamierzenie się powiodło, a region śmiało może aspirować do miana centrum polskiej astronomii. Okazało się, że nauka, która łączy w sobie elementy fizyki, matematyki, informatyki, optyki czy geografii, może pozytywnie oddziaływać na wybory ścieżek edukacyjnych uczniów różnych szczebli kształcenia i stać się jednym z elementów doskonalenia jakości edukacji w obszarze nauk ścisłych w województwie kujawsko-pomorskim.

KOPERNIKAŃSKIE TRADYCJE ZOBOWIĄZUJĄ

Nasz region posiada bogatą tradycję astronomiczną związaną z postacią Mikołaja Kopernika, a także dorobkiem i potencjałem naukowym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Doskonałymi miejscami promowania astronomii są od lat toruńskie i grudziądzkie planetaria. Dlatego Samorząd Województwa dążąc do uczynienia z Kujaw i Pomorza centrum polskiej astronomii, zdecydował się na budowę unikalnej w skali Polski i Europy sieci Astrobaz Kopernik. W czternastu mniejszych miejscowościach regionu powołano do życia innowacyjną inicjatywę w postaci obserwatoriów wyposażonych w profesjonalne teleskopy, sprzęt komputerowy i cyfrowe stacje pogody pozwalające na ciekawe obserwacje astronomiczne i prowadzenie zajęć dydaktycznych w niekonwencjonalnej formie.

NAJLEPSI NA ŚWIECIE

Już w tej chwili uczniowie z Kujaw i Pomorza mogą powiedzieć, że są najlepsi na świecie! W siódmej edycji międzynarodowego projektu The Great World Wide Star Count (Wielkie Ogólnoświatowe Liczenie Gwiazd) najliczniej uczestniczyli właśnie mieszkańcy naszego regionu. Nauczyciele, uczniowie i pasjonaci astronomii działający przy astrobazach wykonali aż

95% obserwacji w Polsce! Drugie miejsce zajęły Stany Zjednoczone, a na trzecim uplasowała się Kanada. W naszych astrobazach zebraliśmy więcej pomiarów niż na całym obszarze USA, a osiągnięte wyniki potwierdzają sens ich powstania.

W tym roku dwójka uczniów z Kujawsko-Pomorskiego znalazła się wśród laureatów Ogólnopolskiej Olimpiady Astronomicznej organizowanej już po raz 58 przez Planetarium Śląskie. W nagrodę Zofia Kaczmarek z I klasy Liceum Akademickiego UMK w Toruniu oraz Paweł Ciuba z III klasy Liceum Ogólnokształcącego im. Ziemi Kujawskiej we Włocławku wyjadą do Indonezji na światowy finał olimpiady.

Fot. J. Piotrowski, Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego

NIE TYLKO DLA UCZNIÓW

Dziś wiemy, że Astrobazy to nie tylko atrakcyjna i nowoczesna oferta edukacyjna, ale także miejsce dostępne dla społeczności lokalnej mającej na co dzień utrudniony dostęp do ośrodków popularyzacji nauk przyrodniczych i astronomii. Prowadzimy tu nie tylko zajęcia edukacyjne, tu spotykają się mieszkańcy, organizowane są spotkania z astronomią. Astrobazy odwiedzają przedszkolaki, seniorzy, wycieczki szkolne, a także goście z zagranicy. Niezwykłym zainteresowaniem cieszą się prelekcje dla przedszkolaków „Mały Naukowiec”. Obecnie trwa druga edycja przedsięwzięcia w 50 przedszkolach z terenów wiejskich. Prelekcje to przygotowane

przez doświadczonych animatorów z Fundacji Aleksandra Jabłońskiego pokazy, eksperymenty oraz warsztaty z zakresu nauk ścisłych, przyrodniczych oraz astronomii dla dzieci. Proste, ale bardzo ciekawe doświadczenia wywołują żywiołowe reakcje maluchów oraz zachęcają przedszkolaków do samodzielnego eksperymentowania i obserwacji otaczającego świata. W sumie w dodatkowych zajęciach wzięło już udział ponad 5000 przedszkolaków z Kujaw i Pomorza.

ASTROFESTIWALE

Zachęcamy do zainteresowania astronomią i naukami ścisłymi poprzez naukę i zabawę, czego przykładem jest Astro Festiwal, który w tym roku zorganizowaliśmy już po raz czwarty. Impreza jest okazją dla całych rodzin do spotkania z astronomią w piknikowej atmosferze. Bogaty program festiwalu oferuje atrakcje dla dzieci i dorosłych, miłośników astronomii oraz dla osób zawodowo związanych z astronomią. Ważną częścią Astro Festiwalu są obserwacje nieba, zarówno w warunkach dziennych jak i nocnych, prowadzone w plenerze przy wykorzystaniu profesjonalnego sprzętu na co dzień dostępnego w 14 Astrobazach. W programie są również wykłady dla szerokiej publiczności przygotowane przez cenioną w środowisku kadrę naukową.

MIZAR I ALKOR W CHORWACJI

W Astrobazach zrealizowaliśmy także cykl „Prelekcji Kopernikańskich” adresowany do społeczności lokalnych. Dzięki temu miłośnicy astronomii mieli okazję do poznania mało znanych faktów i ciekawostek z życia Mikołaja Kopernika. Mamy również gwiazdę Kujawsko-Pomorskiego! Mizar i Alkor - podwójna gwiazda, została wybrana w konkursie, w którym udział mogli wziąć wszyscy mieszkańcy regionu.

W tym roku przeprowadziliśmy już po raz trzeci Wojewódzki Konkurs Astronomiczny dla uczniów szkół gimnazjalnych. W konkursie oceniane są praktyczne zespołowe projekty badawcze obejmujące tematykę astronomiczną, w tym prace obserwacyjne i konstrukcyjne, a także indywidualne projekty badawcze, w których tematyka astronomiczna przedstawiana jest w kontekście historii, kultury i sztuki. W tym roku kolejna grupa 15 laureatów pojechała na obóz żeglarski do Chorwacji, gdzie pod okiem nauczycieli - koordynatorów astrobaz miała szansę zgłębiać swoje astronomiczne pasje oraz dokonywać obserwacji chorwackiego nieba.

WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

Ważną częścią działań, które prowadzimy z nadzieją na poszerzenie możliwości edukacji astronomicznej w regionie, jest nawiązywanie relacji ze środowiskiem naukowców oraz popularyzatorów astronomii na świecie. Gościliśmy już czterdziestoosobową grupę uczestników Międzynarodowej Konferencji Com-

municating Astronomy with the Public CAP 2013, a wśród nich Connie Walker z amerykańskiego National Optical Astronomy Observatory, koordynującą ogólnosiwiatowy projekt Globe at Night. Zaproszenie do obejrzenia Astrobaz przyjęła także międzynarodowa grupa 20 uczonych na czele z prof. Krzysztofem Górskim, pracujących nad projektem satelity Planck, obecnie największym projektem kosmicznym NASA oraz Europejskiej Agencji Kosmicznej, a także Michelle Larson, dyrektor Planetarium Adlera w Chicago. Goście docenili wiedzę, efekty pracy uczniów oraz astrofotografie wykonane przez miłośników astronomii, zaskoczył ich także poziom wiedzy i umiejętności dzieci mimo braku szerszej realizacji tematyki astronomicznej w szkołach. Wizyta znamienitych gości służyła pokazaniu przedsięwzięć związanych z astronomią realizowanych na Kujawach i Pomorzu, a rozmowy dotyczyły między innymi możliwości realizacji wspólnych projektów edukacyjnych w zakresie popularyzacji astronomii, np. organizacji zajęć dla młodzieży z regionu oraz Chicago czy wymiany kadry popularyzującej astronomię.

ASTROREGION NA ANTENIE OGÓLNOPOLSKIEJ

Całokształt działań w zakresie popularyzowania astronomii w województwie kujawsko-pomorskim została przedstawiona w programie telewizyjnym „Astroregion” emitowanym na antenie TVP Bydgoszcz oraz na ogólnopolskim kanale TVP Regionalna. W 18 odcinkach emitowanych przez cały 2014 rok widzowie, oprócz kosmicznych ciekawostek i nowinek, mieli okazję poznać uczniów i nauczycieli opowiadających o swojej pasji, dokonaniach i prowadzonych w astrobazach obserwacjach.

Wymienione powyżej działania spotykają się z szerokim zainteresowaniem innych województw, które pytają o szczegóły budowlane oraz wyposażenie Astrobaz. Płyną do nas sygnały świadczące o zainteresowaniu ideą oraz potrzebie podzielenia się dobrymi praktykami w nowoczesnej edukacji. Wysilek wkładany przez profesjonalistów oraz miłośników astronomii znajduje uznanie w międzynarodowym środowisku związanym z astronomią.

Mamy nadzieję, że popularyzowanie tak niszowej dziedziny jak astronomia oraz propagowanie nauk ścisłych w nietuzinkowej formie już wśród przedszkolaków przyczyni się do pobudzenia ciekawości i zwiększenia zainteresowania nimi młodych ludzi, zaś zdobywanie doświadczeń od najlepszych na świecie pozwoli wzmocnić jakość oferty edukacyjnej w regionie.

Działania prowadzone są w ramach dwóch edycji projektu „Kujawsko-Pomorskie Regionem Astronomicznym” finansowanego ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013.

Nowy rok szkolny i zmiany w Centrum

Wraz z początkiem września 2015 roku rozpoczynamy nowy rok szkolny, a tym samym nową przygodę w Młynie Wiedzy! Zapraszamy do udziału w warsztatach i zajęciach pracowni specjalistycznych Centrum Nowoczesności Młyn Wiedzy. Po raz pierwszy, specjalnie dla uczniów klas 4-6 szkoły podstawowej, przygotowaliśmy zajęcia tematyczne w pracowni biologicznej i fizycznej.

Nowy rok szkolny idzie w parze ze zmianami w Centrum Nowoczesności Młyn Wiedzy! W latach poprzednich z zajęć pracowni biologicznej i fizycznej korzystali głównie uczniowie ostatnich etapów edukacyjnych. Od pierwszego semestru roku szkolnego 2015/16 zapraszamy również uczniów niższych etapów edukacyjnych. Specjalnie dla nich przygotowaliśmy zajęcia, w których kładziemy nacisk na pracę eksperymentalną i doświadczenia. Zajęcia zostały skonstruowane w ten sposób, aby przeprowadzić uczniów przez proces eksperymentu naukowego - zaczynając od hipotezy, poprzez planowanie doświadczeń sprawdzających, po weryfikację i wnioski. Odzworowanie eksperymentu naukowego uczy przede wszystkim samodzielnego myślenia oraz pozwala na bardziej świadomą interpretację wyników doświadczeń.

Oprócz zajęć laboratoryjnych dla uczniów wszystkich etapów nauczania przygotowaliśmy nową ofertę warsztatów szkolnych. W pierwszym półroczu nie zabraknie zajęć z zakresu: przyrody i biologii, chemii oraz matematyki. Za sprawą studialnych szkiców sztuki latania Leonarda da Vinci, odkrywamy tajemnicę mechanizmu utrzymującego ptaki w powietrzu. Wspólnie sprawdzimy czym jest analiza strąceniowa oraz jak ją wykorzystać w chemii analitycznej przy badaniu gleby. Poruszymy zagadnienia związane z poszukiwaniem fałszywej monety i figur magicznych. To niezwykle interesujące i rozwijające zadania - zmuszają do planowania i szukania relacji między liczbami. Z kolei na warsztatach z zakresu chemii gospodarczej i kosmetyków wykonamy odświeżacz powietrza oraz pachnące i kolorowe mydła.

Najmłodszym dzieciom proponujemy zarówno piątkowe warsztaty przedszkolne jak i wtorkowe zajęcia w pracowni kreatywnej. W tym semestrze dzieci dowie-

dzą się między innymi, w jaki sposób widzimy, czujemy i poznajemy - odpowiedzi na te i inne pytania udzieli „Zmysłaki”! W czasie warsztatów przybliżymy dzieciom podstawowe fakty na temat zmysłów i otaczającego je świata. A wszystko za sprawą ciekawych eksperymentów oraz zaczarowanego labiryntu światła i powierzchni.

We wtorki przeniesiemy się z kolei do pracowni kreatywnej „przeBUDOWA”. Prowadzone w jej ramach zajęcia umożliwią twórczą pracę nad niezwykle projektami i spontaniczny trening komunikacji z rówieśnikami. Przedszkolaki i uczniowie klas zerowych mogą wybrać jedno z trzech zajęć tematycznych.

Wesołe Miasteczko Profesora Młynka i Jego Przyjaciół

To zajęcia dla dzieci w wieku od 3 do 4 lat. A wszystko w świecie najbliższym dzieciom, w świecie zabawy, czyli wesołym miasteczku. Tak zaprojektowana okazja edukacyjna stwarza możliwość zaobserwowania, jakie role grupowe pełnią dzieci, jak odnajdują się w relacjach międzyludzkich.

Odkrywamy planetę

To zajęcia skierowane do dzieci w wieku od 3 do 6 lat. Podczas warsztatów powstaną rakiety kosmiczne, a uczestnicy odbędą podróż, aby odkrywać nowe planety. Dzięki nabytej wiedzy o planetach Układu Słonecznego – przedszkolaki nie tylko odkryją niezwykłą planetę, ale także zaplanują jak będzie wyglądać na niej życie, tworząc niepowtarzalne wynalazki pomocne nowym mieszkańcom planety.

Czarodziejska szafa gra!

Starszacom proponujemy podróż po krainie muzyki, dzięki której zbudujemy czarodziejskie szafy. Zajęcia będą połączeniem edukacji muzycznej z elementami Metody Ruchu Rozwijającego. Dzieci nie tylko udoskonalą swoją zdolność myślenia dywergencyjnego, nauczą się także procesu przekuwania swoich pomysłów na konkretne plany i działania. Przy okazji przećwiczą umiejętności oceniania wielkości, szeregowania, grupowania elementów, stosunki przestrzenne i proste rachunki.

Szczegółowych informacji w sprawie pracowni oraz warsztatów udziela Michał Matuszak, tel. 56 690 49 90 wew. 512, e-mail: m.matuszak@centrumnowoczesnosci.org.pl

Jest taka prywatna szkoła ...

Szkół prywatnych w Polsce jest bardzo wiele, zwłaszcza uczelni o różnym poziomie, ale także szkół podstawowych, liceów i gimnazjów. Jednak na terenie powiatu lipnowskiego prywatnych szkół niewiele a gimnazjum tylko jedno - Prywatne Gimnazjum nr 1 im. Jadwigi Jałowiec w Lipnie.

CÓŻ TO ZA SZKOŁA, ŻE WARTO O NIEJ NAPISAĆ?

Fenomen placówki polega na tym, że w tak małym środowisku, przy ciągle zmniejszającej się liczbie dzieci, potrafiła się obronić i działa już 15 lat. Właśnie jubileusz 15-lecia stał się okazją do podsumowania dorobku szkoły i pokazania efektów pracy uczniów i zespołu nauczycielskiego.

Prowadząca szkołę to mgr Aleksandra Furmańska - absolwentka pedagogiki UMK w Toruniu, która przez wiele lat pracowała w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Lipnie. Szkoła nie posiada własnej bazy lokalowej, jej siedzibą jest budynek Zespołu Szkół im. Romualda Traugutta w Lipnie, ma jednak własną pracownię komputerową, tablicę multimedialną, sprzęt sportowy. W roku szkolnym 2014/2015 uczęszcza do niej 99 uczniów. Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej gp.lipno.prv.pl

JAK TO SIĘ ZACZEŁO?

Wszystko zaczęło się w roku 1999, kiedy wprowadzono reformę systemu szkolnego, tworząc sześciolletnią szkołę podstawową, trzyletnie gimnazjum i trzyletnie szkoły ponadgimnazjalne. To

wtedy - jak sama mówi - w głowie pani Oli zrodził się pomysł utworzenia małej prywatnej szkoły, do której rodzice zapisywaliby dzieci świadomie i z własnego wyboru, w której klasy liczyłyby nie więcej niż 20 uczniów, z dobrą kadrą pedagogiczną, z wieloma zajęciami dodatkowymi rozwijającymi zainteresowania i talenty dzieci, z różnorodnymi metodami nauczania, a jeśli zajdzie potrzeba - natychmiastową pomocą, gdzie uczniowie czuliby się bezpiecznie i lubili swoją szkołę. Realizacja tego pomysłu nie była jednak łatwa. Trzeba było sprostać wielu urzędowym wymogom: uzyskać pozytywną opinię Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy, opracować pełną dokumentację, różne regulaminy, plany pracy, statut szkoły, pozyskać wykwalifikowaną kadrę, znaleźć odpowiednie pomieszczenia i uzyskać zgodę władz samorządowych na realizację tego projektu. Placówka rozpoczęła swoją działalność 1 września 1999 roku. Od początku też przyjmowani są wszyscy chętni, nie tylko ci zdolni, lecz coraz częściej uczniowie mający problemy z nauką lub nawet orzeczenia poradni. Wszyscy znajdują tu opiekę i pomoc nie tylko naukową, ale też psychologiczną. Dlatego do gimnazjum zgłaszają się uczniowie z okolicznych miejscowości, a nawet z powiatu golubsko-dobrzyńskiego czy toruńskiego. Główną zaletą szkoły według rodziców jest bezpieczeństwo dzieci, małe liczebnie klasy oraz indywidualne podejście do ucznia i co jest bardzo istotne - czesne dostosowane do możliwości przeciętnej rodziny.

JAKIE SĄ EFEKTY TAKIEJ FORMUŁY SZKOŁY?

W ciągu 15 lat działalności szkoły było wiele sukcesów i osiągnięć w różnych obszarach. Warto zacząć od najważniejszych - naukowych. Średnia szkoły od lat utrzymuje się na stałym poziomie i wynosi powyżej 4,20. Nie to jednak świadczy o wysokim poziomie nauczania lecz wyniki egzaminów zewnętrznych, które otwierają uczniom drogę do dalszego kształcenia się. Są one najwyższe w powiecie, wyższe od średniej wojewódzkiej i krajowej. Także EWD plasuje szkołę w przedziale „szkoły sukcesu”. Dumą szkoły są laureaci i finaliści konkursów przedmiotowych. Na przestrzeni 15 lat uzy-

skali 24 tytuły laureatów i 18 finalistów. Należy też wymienić inne konkursy, w których nasi uczniowie zdobywali znaczące miejsca np. Liga Zadaniowa, Konkurs Ekologiczny, Konkurs Młodych Twórców, konkursy historyczne, fotograficzne, ortograficzne, Wiedzy o Zdrowiu, konkursy artystyczne, recytatorskie, w których gimnazjum reprezentował zespół teatralny „Paghetos”.

Teatr jako forma działalności pozalekcyjnej jest doskonałą formą aktywizacji uczniów, ich otwarcia się na innych ludzi, pozbycia się kompleksów czy rozładowania emocji. Podobnie zajęcia sportowe i muzyczne, psychologiczne, sekcja pływacka, które cieszą się dużym zainteresowaniem.

Atrakcją dla młodzieży szkoły są też wycieczki, zarówno krajowe jak i zagraniczne. Uczniowie zwiedzili już Anglię, Litwę, Niemcy, Danię, Francję, Grecję, byli w Pradze, Budapeszcie, Wiedniu, co roku uczestniczą w dwóch wycieczkach krajowych, wyjeździe do teatru lub muzeum.

Bardzo duże znaczenie przywiązuje się do aspektu wychowawczego, zwłaszcza podczas uroczystości szkolnych – rozpoczęcie, zakończenie roku szkolnego, Wigilia, Święto Szkoły, bal gimnazjalny, otrzęsiny klas pierwszych – wszystkie te wydarzenia szkolne są bardzo starannie przygotowane i nadzorowane.

CZY W TEJ SZKOLE NIE MA PROBLEMÓW?

Chociażby z racji wieku uczniów jest sporo sytuacji wymagających interwencji, ale są one od razu rozpoznawane i diagnozowane, natychmiast pojawiają się działania wychowawcy, psychologa, rodziców.

Można by powiedzieć, że takie formy pracy podejmują wszystkie szkoły, są przecież organizowane i wycieczki, i zajęcia pozalekcyjne, i różne atrakcyjne formy zajęć. Skąd więc się bierze wyjątkowy sukces tej szkoły? Jest to zasługa prowadzącej szkołę, kolejnych dyrektorów oraz kadry pedagogicznej. W większości są to nauczyciele pracujący w liceum, którzy mają już sprawdzone metody pracy z dziećmi w wieku gimnazjalnym. Potrafią zainteresować uczniów swoim przedmiotem, wytłumaczyć i zwyczajnie egzekwować wie-

dzę oraz doskonalić umiejętności. Duże znaczenie ma też wsparcie ze strony rodziców, którym zależy na wynikach uczniów a i sami uczniowie mają ambicje bycia najlepszymi i chcą otrzymywać dobre oceny.

Szkolnictwo prywatne często jest postrzegane jako zagrożenie dla szkół publicznych, zwłaszcza w małych środowiskach, ale to proces nieunikniony w warunkach gospodarki wolnorynkowej. Takie jest zapotrzebowanie, a rodzice są świadomi, że dobra szkoła gimnazjalna daje większe możliwości dalszej edukacji w renomowanych liceach.

15 lat działalności Gimnazjum Prywatnego nr 1 im. Jadwigi Jałowiec w Lipnie sprawiło, że szkoła ta wrosła w pejzaż środowiska, stała się kolejną ofertą edukacyjną powiatu i ci, którzy ją wybierają, czynią to bardzo świadomie i wiedzą, że placówka ta sprosta ich oczekiwaniom. Ponadto patronką gimnazjum została pani Jadwiga Jałowiec, miejscowa nauczycielka, poetka, pasjonatka pracy z dziećmi i młodzieżą. Ma to związek z pewnym modelem działań nauczycielskich, który propaguje się w tej szkole – najważniejszy jest uczeń, ale ważny jest też zespół!

A JAKIE SĄ LOSY ABSOLWENTÓW GIMNAZJUM?

Część naszych absolwentów zostaje w liceum w Lipnie, część wybiera szkoły ponadgimnazjalne w Toruniu lub Włocławku. I to jest normalne, mają wybór, więc z niego korzystają. Wielu z nich dzisiaj to dorośli, dobrze wykształceni ludzie – lekarze, inżynierowie, pracownicy naukowci, aktorzy.

CO ABSOLWENCI ZAWDZIĘCAJĄ GIMNAZJUM PRYWATNEMU NR 1?

Z okazji jubileuszu przysłali odpowiedzi na to pytanie. Oto kilka z nich:

Gimnazjum Prywatnemu nr 1 w Lipnie zawdzięcam rozwój mojej inteligencji emocjonalnej, stymulowanie kielkujących pasji. Nauczyciele potrafili, pomimo naszego buntu i silnej potrzeby bycia indywidualistą, nauczyć nas, jak stać się członkiem wspólnoty

A. W. biotechnolog

Gimnazjum zapoczątkowało moją miłość do języka niemieckiego oraz pozwoliło uwierzyć, że ciężką pracą i determinacją można spełniać marzenia.

A. K. lekarz

(...) Przyjazna atmosfera, różnorodność dodatkowych zajęć, treningi sportowe oraz ciekawe wycieczki pozwoliły czerpać radość z bycia uczennicą. Mili i wymagający nauczyciele zadbali o to, aby każdy zapamiętał, iż tylko pracą i szczerością można osiągnąć wyznaczone cele. Dziękuję za wspólną drogę w zdobywaniu wykształcenia i osiągnięciu dojrzałości.

A. L. absolwentka Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Jubileusze i talenty uczniów

Karta z historii szkoły

Szkoła w Czernikowie na ziemi dobrzyńskiej ma bogate tradycje. Pod koniec XVI wieku pojawiła się już szkółka przyparafialna, która funkcjonowała efemerycznie. Czernikowo dostało się pod zabór pruski, ale po kampanii napoleońskiej trafiło do Królestwa Polskiego pod zaborem rosyjskim. Po powstaniu styczniowym władze carskie nałożyły na gminy obowiązek szkolnictwa i już w 1865 roku gmina Obrowo otworzyła szkołę w CzernikóWKu i w Czernikowie. Mimo tendencji rusyfikacyjnych szkoła się rozwijała, ok. 1880 roku pobudowano budynek z cegły. Nauczycielowi Z. Sołtykiewiczowi społeczeństwo wystawiło pomnik w 1910 roku. Powstała Polska Macierz Szkolna. Podczas niemieckiej okupacji S. Kołaczyński powołał Polską Katolicką Szkołę Ludową i powstała już po wyzwoleniu w 1918 roku placówka polska, w pierw dwuklasowa, wkrótce siedmioklasowa. Szkoła mimo trudności lokalowych rozwijała się dzięki pasjonatom (działacz OSP, kierownik Kołaczyński, legionista, komendant Strzelca - Suski, założyciel teatru - Klimczewski). Wojna odebrała nadzieję na oświatę, a wyżej wspomnianym - aresztowanym i osadzonym w obozach - życie. Po wojnie pobudowano budynek szkoły, który służył aż do dnia dzisiejszego. Dzisiaj jest w rozbudowie.

GOŚCIE

24 kwietnia 2015 roku odbyła się uroczystość 150-lecia szkoły w Czernikowie. Przebiegła w dwóch etapach, w pierw apel dla uczniów i zaproszonych gości, a później jazd absolwentów.

Fot. Marek Kopaczewski

Stawiły się poczty sztandarowe Koła łowieckiego Bażant, SP Osówka i SP Steklin. Był obecny sztandar naszej szkoły. Wśród zaproszonych gości znaleźli się Starosta Toruński, Wójt Gminy Czernikowo z delegacją UG, GZK, emerytowany wizytator kuratorium, dyrektor SP Osówka i Szkoły Muzycznej, przedstawiciel Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji Nauczycieli w Toruniu, Rady Rodziców, przedstawiciele rodzin „ludzi z obelisku” (S. Kołaczyńskiego, J. Suskiego, J. Klimczewskiego), S. Ziemkiewicza, Zarząd Stowarzyszenia Czyż-nie, dyrektor Biblioteki Publicznej w Czernikowie, Wiceprezes Stowarzyszenia Gmin Ziemi Dobrzyńskiej, szefowa i członkowie Zespołu Obsługi Szkół, przedstawiciel Nadleśnictwa Dobrzejewice, prezes i przedstawiciele koła myśliwskiego, KGW Czernikowo i Witowąż, Klubu Seniora, Zespołu Charytatywnego, sołtysi, nagrodzeni w gminnym konkursie literackim, emerytowani i czynni nauczyciele, pracownicy szkoły, uczniowie. Otrzymaliśmy wiele życzeń z okazji jubileuszu.

JAK UROCZYSTOŚCI ROCZNICOWE WYKORZYSTAĆ DO PREZENTACJI TALENTÓW UCZNIÓW?

Fot. Dariusz Chrobak

Już w 2014 roku rada pedagogiczna naszej szkoły uchwaliła Rok Obchodów 150-lecia. Podjęto wiele działań, konkursów, projektów. Był gminny konkurs plastyczny i fotograficzny Moja Szkoła i literacko-plastyczny Moje ulubione zdjęcie. Wydaliśmy kalendarze

i widokówki, folder na 150-lecie. Zorganizowaliśmy zjazd absolwentów. Odbyły się konkursy o szkolnictwie i o ludziach z obelisku, akademie i apele pamięci, Podjęto się poszukiwań zdjęć do publikacji, która ukazała się już w grudniu 2014 roku dzięki projektowi Stowarzyszenia Czyż-nie. Uczniowie przygotowali tradycyjnie na rocznicę nadania imienia wystąpienia interdyscyplinarne całych klas, tzw. 3 minuty dla klasy. Dodatkowo klasa była w skansenie w Kłobce, by nagrać film niemy o szkolnictwie sprzed lat. W czasie uroczystości mogliśmy na korytarzach i sali zaprezentować projekty plakatów, logo na 150-lecie, ilustrację fragmentów wierszy patrona. Zaprezentowaliśmy dla uczniów i gości oraz absolwentów dokonania chóru (pieśni o patronie, wiersze), teatru 4-5-6 (piękny spektakl symboliczny o bajkach), recytatorów (finalistów regionalnego i szkolnych konkursów), poetów (laureatów gminnego konkursu literackiego Rzeczy niepokój), zespołu ludowego w strojach dobrzyńskich „Mali Czernikowianie”, grupy cheerleaders, solistów muzycznych, gitarzysty, pianistki i flecistki. Gościnnie wystąpił międzyszkolny zespół PIKOLO złożony z naszych uczniów i absolwentów oraz zespół saksofonowy ze Szkoły Muzycznej oraz absolwentka solistka Dorota Bułakowska. Goście i absolwenci obejrzeli wystawy o patronie, na korytarzu - z konkursów plastycznych na logo, plakat, prezentację komputerową o 150-letnim szkolnictwie, gdzie zaprezentowano inne osiągnięcia i działania uczniów

(sportowe, plastyczne, przedmiotowe, regionalne, historyczne, polonistyczne, w Odysei Umysłu, w programie Myśliwi-Dzieciom, Śladami przeszłości).

KLIMAT SZACUNKU DLA TALENTÓW

Jak widać podczas uroczystości rocznicowej można zaprezentować osiągnięcia szkoły, a także promować uczniowskie talenty. Podczas obchodów udało nam się pokazać dzień dzisiejszy - zwykłe działania (zgodnie z teorią wielorakich inteligencji): plastyczne, fotograficzne, techniczne, muzyczne, taneczne, recytatorskie, wokalne, teatralne uczniów, ale również udowodnić, że talenty są na wyciągnięcie ręki, wystarczy dać uczniom szansę zaprezentowania się, a ich umiejętności kwitną. W końcu certyfikat „Szkoły promującej Talenty” zobowiązuje. A jeśli nawet coś nie wyjdzie, to świat się nie zawali. Człowiek jest ludzki właśnie ze swoimi pomysłami i przywarami. Profesjonalizm i pedanteria nie są najważniejsze. Klimat wzajemnego szacunku, radości, że ktoś wspaniale występuje, jest wartością dodaną. Od lat staramy się kształtować przekonanie wśród uczniów, „nie tylko ważny jest mój występ, równie ważny jest inny”.

Poza tym w prezentacji udało nam się przypomnieć najważniejsze chwile i osiągnięcia szkoły, których nie mieliśmy możliwości pokazania podczas uroczystości.

Katarzyna Nicholls

długoletnia nauczycielka metodyki j. angielskiego w NKJO w Toruniu, autorka wielu artykułów i publikacji książkowych

Spotkanie z angielską szkołą średnią

Wielka Brytania słynie z doskonałych prywatnych szkół z internatami. Jednakże dla wielu, nawet dobrze sytuowanych Brytyjczyków z klasy średniej, ich koszt jest zbyt wysoki. Pozostaje zatem zapisanie dziecka do szkoły państwowej. Państwowe szkoły średnie w Wielkiej Brytanii są szkołami rejonowymi. O przyjęciu do placówki decyduje zatem miejsce zamieszkania. Jako, że szkoła szkole nierówna, decyzja o miejscu zamieszkania często zależy tu od tego, czy pobliska szkoła rejonowa reprezentuje odpowiedni poziom. Wysoka jakość szkoły winduje więc często ceny nieruchomości, które znajdują się w jej rejonie.

ETAPY KSZTAŁCENIA

Dzieci rozpoczynają naukę w szkole podstawowej w oddziale przedszkolnym (Reception class) po ukończeniu piątego roku życia. Do oddziału przedszkolnego przyjmowane są też czterolatki, jeśli ukończyły 4 lata przed 1 września. Rocznik szkolny to dzieci urodzone pomiędzy 1 sierpnia danego roku kalendarzowego a 1 września roku następującego. Po ukończeniu oddziału przedszkolnego nauka w szkole podstawowej trwa kolejne 6 lat. Szkoła podstawowa dzieli się na dwa etapy Key Stage 1 (R-2) i Key Stage 2 (3-6). Nauka ma charakter zintegrowany. Za realizację programu w da-

nym roku odpowiada jeden nauczyciel. Inaczej jednak niż w Polsce, nauczyciel zwykle zmienia się co roku. Liczebność klasy zależy od tego, gdzie się dana szkoła znajduje, ale przeciętnie klasa liczy ok. 30 uczniów.

W wieku 11 lat, uczniowie przechodzą do szkół średnich, zaczynając od klasy 7. Tutaj po raz pierwszy pojawia się podział na przedmioty, których uczą różni nauczyciele. Pierwsze trzy lata szkoły średniej to Key Stage 3. Pod koniec klasy dziewiątej uczniowie wybierają przedmioty, które będą zdawać na egzaminie kończącym szkołę średnią tzw. GCSE. Przez następne dwa lata (etap Key Stage 4) uczestniczą w lekcjach obowiązkowych i wybranych przedmiotów. Przedmioty obowiązkowe to język angielski, matematyka i przyroda. Oprócz wymienionych uczniowie mogą też zdawać przedmioty z wybrane z następujących bloków: Sztuka (plastyka, media, drama, muzyka, taniec), Projektowanie i technologia, Nauki humanistyczne (historia i geografia) lub Języki Obce. Przeciętnie, uczeń, który chce podjąć studia wyższe wybiera 8-10 przedmiotów w ramach GCSE. Wyniki egzaminów GCSE brane są pod uwagę przy rekrutacji do liceum. Liceum nie jest obowiązkowe i nie obowiązuje tu rejonizacja.

Nauka w angielskim liceum trwa dwa lata, klasa 12 i 13. Uczniowie wybierają 3-4 przedmioty, które chcą zdawać na egzaminie końcowym GCE (odpowiednik matury) i przez dwa lata intensywnie przygotowują się do egzaminów końcowych. Dzięki temu, że tych przedmiotów jest tylko kilka, liczba godzin na nie przeznaczonych wzrasta. Liczebność grup waha się od 5 do 20 uczniów, więc też i efektywność nauczania jest wyższa. Obecnie egzaminy podzielone są na dwa etapy. Etap As odbywa się pod koniec nauki w klasie 12, a etap A2 w klasie 13. Ostateczny wynik egzaminu to suma wyników uzyskanych z poszczególnych przedmiotów na etapach As i A2. Dokonując wyboru przedmiotów na egzamin, uczniowie kierują się swoimi zainteresowaniami, wymaganiami uniwersytetów i możliwościami szkoły.

TYPOWY DZIEŃ SZKOLNY

Dzień szkolny rozpoczyna się zwykle o godzinie 8.55 sprawdzeniem obecności przez wychowawcę. Jest to też czas na krótkie sprawy porządkowe i ogłoszenia. O 9.00 rozpoczynają się lekcje. Każda trwa 60 minut. Po dwóch pierwszych lekcjach uczniowie mają 25 minutową przerwę, potem kolejne dwie lekcje i dłuższą 40 minutową przerwę na obiad. Po obiedzie klasy spotykają się na 25 minut z wychowawcą. W różnych szkołach ten czas planuje się różnie. Jednego dnia można go poświęcić na pracę domową, innego na zabawy integracyjne lub dyskusje, lekturę albo apel szkolny. Potem jest jeszcze jedna lekcja, która kończy się o 15.30.

Każdy uczeń ma swój indywidualny plan lekcji. Nauka większości przedmiotów odbywa się bowiem na trzech etapach zaawansowania. Uczniowie przydzielani są do danej grupy na podstawie wyników osiągniętych w danym semestrze. Uczeń może zatem w kolejnym semestrze przejść do grupy o wyższym lub niższym poziomie zaawansowania w zależności od poczynionych postępów.

ROK SZKOLNY

Rok szkolny rozpoczyna się na początku września, a kończy pod koniec lipca. Dzieli się na trzy semestry: jesienny, wiosenny i letni. W każdym semestrze uczniowie mają tygodniową przerwę śródsemestralną. Poza tym są jeszcze po dwa tygodnie przerwy świątecznej na Boże Narodzenie i Wielkanoc. W każdym roku szkolnym kilka dni przeznaczają się na szkolenie nauczycieli. Uczniowie nie mają wtedy lekcji. Jest to zwykle pierwszy dzień po przerwie. Wakacje letnie trwają ok. 6 tygodni.

PRZEDMIOTY

W szkole średniej po raz pierwszy pojawia się wyraźny podział na przedmioty. Zwykle do nauczania każdego przedmiotu przydziela się w każdej grupie dwóch nauczycieli. Każdy z nich zajmuje się innym zakresem materiału. Plan lekcji ustalany jest w cyklach dwutygodniowych. Rozkłady zajęć w tygodniu pierwszym i tygodniu drugim różnią się od siebie. Ciekawe jest to, że przedmioty artystyczne i techniczne traktowane są równie poważnie jak przedmioty typowo akademickie. Przedstawienia i koncerty szkolne są w związku z tym na profesjonalnym poziomie. W ramach zajęć z technologii wszyscy uczniowie uczą się szyć, gotować oraz wykonywać przedmioty codziennego użytku z drewna lub metalu.

PODRĘCZNIKI I POMOCE SZKOLNE

Uczniowie brytyjscy nie kupują podręczników ani zeszytów. Wszelkie pomoce szkolne zapewnia za darmo szkoła. Do podręczników przywiązuje się tu dużo mniejszą wagę niż w Polsce. Nauczyciele mają do dyspozycji zestawy podręczników, ćwiczeń lub czytanek do wykorzystania w klasie, ale korzysta się z nich sporadycznie i nie zabiera do domu. Prace domowe zmuszają uczniów do szukania informacji w różnych źródłach i zachęcają do wyrażania własnych opinii i przemyśleń.

ZEBRANIA Z RODZICAMI

Szkoły organizują spotkania z rodzicami 1-2 razy do roku. Wyglądają one nieco inaczej niż w Polsce. Przed zebraniem uczeń ustala z poszczególnymi nauczycie-

lami dokładny termin spotkania. Każdy nauczyciel ma do dyspozycji 5 minut na ucznia. W spotkaniu uczestniczą nie tylko rodzice, ale również uczniowie, którzy są pełnoprawnymi partnerami w rozmowie. Na początku spotkania nauczyciel opisuje osiągnięcia ucznia oraz obszary, na których powinien się skupić, aby te osiągnięcia były jeszcze wyższe. Nacisk kładzie się na pozytywne aspekty pracy ucznia. Potem jest czas na pytania i rozmowę. Choć 5 minut wydaje się krótkim czasem na spotkanie i omówienie pracy ucznia, to jednak moje pierwsze doświadczenia takich spotkań dowodzą, że czas ten w zupełności wystarcza.

OCENY

W pierwszych trzech latach szkoły średniej ocena, podobnie jak w szkole podstawowej, ma charakter opisowy. Rodzice otrzymują list z oceną opisową ucznia po każdym z trzech semestrów. Ocena ta składa się z dwóch elementów. Pierwszy element to opis osiągnięć ucznia w zakresie każdego przedmiotu. Nauczyciele określają przy tym poziom, na którym uczeń obecnie pracuje oraz poziom, do którego dąży. Drugi element oceny to stosunek do nauki, który wyrażony jest w skali 1-6, przy czym 1 opisuje ucznia charakteryzującego się wysokim poziomem motywacji i autonomii, a 6 ucznia mało zmotywowanego i przeszkadzającego w lekcjach. Opisy poziomów osiągnięć dołączane do każdej oceny znajdują się też w dzienniczkach uczniów.

W wyższych klasach szkoły średniej oraz liceum uczniowie oceniani są w skali A*, A, B, C, D, E, U. Ocena A* jest oceną najwyższą, ocena U to odpowiednik polskiej oceny niedostatecznej. Oceny uzyskane w trakcie roku szkolnego mają charakter informacyjny. Oceny, które liczą się przy rekrutacji na studia wyższe lub do pracy, to te uzyskane na egzaminach końcowych, czyli po roku 11 (odpowiednik egzaminu gimnazjalnego) i 13 (odpowiednik matury). Sesja egzaminacyjna odbywa się w maju i w czerwcu. W zależności od liczby przedmiotów wybranych przez ucznia może on w tym czasie zdawać od 10 do 25 egzaminów. Jest to zatem okres bardzo intensywnej pracy dla uczniów. Wyniki egzaminów publikowane są w połowie sierpnia.

WSPARCIE DLA UCZNIÓW

W szkole, z którą mam kontakt, centrum wsparcia ucznia znajduje się w osobnym budynku na terenie szkoły. Centrum przeznaczone jest dla uczniów, którym ze względu na różnego rodzaju problemy trudno jest danego dnia wytrzymać w klasie. Uczeń może się tam zrelaksować w pokoju aromaterapii, posłuchać relaksującej muzyki albo ułożyć puzzle. Czasami wystarczy pół godziny, żeby mógł się uspokoić

i wrócić na lekcje. Do Centrum Wsparcia trafiają też uczniowie, których zachowanie destruktywnie wpływa na pozostałych uczniów i realizację materiału. Taki uczeń spędza dzień szkolny pod opieką pedagoga, który nadzoruje i wspiera go w realizacji materiału omawianego przez pozostałych uczniów w klasie.

KOMPUTERYZACJA SZKÓŁ

Nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne wykorzystywane są na coraz większą skalę w szkołach brytyjskich. Większość sal lekcyjnych wyposażona jest w tablice multimedialne i zestawy przenośnych komputerów. Logując się na platformie szkolnej do ShowMy Homework, uczeń i rodzice mogą sprawdzić, jaką pracę domową zadano na kolejny dzień i pobrać karty pracy lub inne materiały potrzebne do jej wykonania. Technologia ułatwia też rodzicom na przykład dokonywanie opłat za obiady i różne szkolne wyjścia. Parent Pay pozwala im przełać środki bezpośrednio na konto szkoły. Uczeń może wtedy bezgotówkowo zakupić obiad w szkolnej kafeeterii – wystarczy odcisk palca! Technologia pomaga również monitorować frekwencję. Nieobecność ucznia w szkole automatycznie powoduje wysłanie informacji do rodziców za pośrednictwem telefonu lub emaila. W ten sam sposób rodzice informują szkołę o usprawiedliwionej nieobecności ucznia. System ten pomaga automatycznie monitorować i analizować frekwencję uczniów. Informacja o uczęszczaniu na zajęcia jest dołączana do oceny semestralnej.

PODSUMOWANIE

Niespełna dwa lata doświadczeń z angielską szkołą średnią budzą w mnie mieszane uczucia. Komuś, kto wychował się w systemie polskiej edukacji, trudno przestawić się i właściwie ocenić edukację w szkole angielskiej. Analizując program wielu przedmiotów na poziomie gimnazjalnym, wydaje się, że zakres wiedzy jest nieco niższy niż w Polsce. Z drugiej strony liceum daje możliwość dużo większej specjalizacji w zakresie wybranych przedmiotów i zakres wiedzy i umiejętności wymaganych od uczniów na tym etapie jest chyba jednak wyższy. Szkoła angielska nie zapewnia uczniom takiej wiedzy ogólnej, jak szkoła polska, ale daje za to możliwość pogłębiania wiedzy, zainteresowań i praktycznych umiejętności w zakresie wybranych przedmiotów. Wyposaża też uczniów w praktyczne umiejętności życiowe, które nieco zaniedbaliśmy w szkołach polskich. Poza tym, daje możliwość rozwoju wielu różnych, nie tylko typowo akademickich zdolności. Fakt, że uczniowie mogą się rozwijać na swoim poziomie, pozytywnie wpływa na ich motywację. Ogólnie biorąc, system brytyjski - według mnie - lepiej odpowiada wymogom czasów, w których żyjemy.

Nowa biblioteka we Włocławku

Już działa we Włocławku nowa filia Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Z. Arentowicza we Włocławku. Zamysłem organizatorów filii było stworzenie biblioteki rodzinnej: takiej, w której dobrze będą się czuli wszyscy: dzieci, młodzież i osoby starsze. Placówka zaskakuje i zachwyca nowoczesną aranżacją wnętrza – kolorowe regały w kształcie łuków, barwne okrągłe dywany, kanapy zachęcające do odpoczynku. To biblioteka, gdzie można zdjąć buty i oddać się czerpaniu przyjemności z obcowania z książką, audiobookiem, gazetą... Można posłuchać tu też płyt winylowych, część tej kolekcji można wypożyczyć do domu.

Czytelników, zwłaszcza tych najmłodszych, cieszą audiobooki. Miło wieczorem posłuchać bajki w wykonaniu wspaniałych lektorów. Oczywiście rzeczą jest popularność stanowisk komputerowych – biblioteki od tego trendu nie uciekną. Jednak bibliotekarze starają zwrócić uwagę młodych ludzi na inne niż Internet sposoby spędzania wolnego czasu: słuchanie muzyki, czytanie prasy, czytanie książek, które rozwiją zainteresowania, umiejętności i talenty (literackie, plastyczne itd.). Biblioteka zachęca do udziału w spotkaniach różnego rodzaju. Formy tych spotkań powinny być więc na tyle atrakcyjne, aby oderwały młodych ludzi od komputera.

W maju tego roku gościem biblioteki był na przykład włocławski raper – Smoldi. Kolejnym gościem będzie młodziutka poetka (absolwentka Gimnazjum nr 2 we Włocławku) Julia Szczapińska.

Zamysłem bibliotekarzy pracujących w nowej filii było zrewolucjonizowanie stylu przeprowadzanych zajęć w bibliotece, które odbywają się w ramach współpracy ze szkołami i przedszkolami. Dotychczasowe lekcje biblioteczne przeobraziły się w „pogaduchy biblioteczne”. A atmosfera tych zajęć przynosi owoce: dzieci przyprowadzają do biblioteki swoich rodziców i w ten sposób sami stają się przewodnikami po niej dla własnych mam, ojców...

Można sobie tylko wyobrazić dumę pięcioletniego Maciusia, który pełen emocji oprowadzał mamę i opowiadał jej, co i gdzie można znaleźć. Rodzinne wyprawy po książkę kończą się często długą, wspólną zabawą w otoczeniu gier i puzzli. Sukcesem zakończyły się pierwsze ferie zimowe w historii biblioteki.

Każdego ranka czekała na dzieci nowa zagadka czy zadanie z cyklu: „11 tajemnic zimowych”. Atrakcją okazało się tu na przykład zdobywanie specjalnych pieczętek po wykonaniu zadania na osobistej karcie uczestnika. Najaktywniejsi otrzymali na koniec ferii nagrody.

Bibliotekarze nie chcą pozostawać w murach biblioteki. Realizowane są wyjścia w plener w ramach cyklu „dyżurów bajkowych”. Podczas tych spotkań na placach zabaw, w piaskownicach czytane są bajki, dzieci biorą udział w konkursach, odpowiadają na zagadki.

Współczesna biblioteka musi być elastyczna i otwarta na nowinki techniczne. Sympatyczny zespół, odwaga w działaniach, zrywanie ze stereotypami – to obok bogatych zbiorów dobry sposób na sukces. Młodzi ludzie, jeśli mają korzystać z bibliotek, muszą je widzieć jako placówki im przyjazne i nowoczesne.

Danuta Potręć
KPCEN w Toruniu

Moja rodzina, to cały mój świat – Dni Dialogu 2015

Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Toruniu od pięciu lat współpracuje z Wyższą Szkołą Filologii Hebrajskiej w zakresie edukacji o Holocaustie i tolerancji. W 2014 roku miała miejsce konferencja „Jak rozmawiać z uczniami o dyskryminacji?” z warsztatami dla nauczycieli zwłaszcza szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. W ramach Dni Dialogu – Bliżej siebie w roku 2014 nauczyciele edukacji o Holocaustie, pod kierownictwem Iwony Michałek, przeprowadzili zajęcia z uczniami, rozmawiając z nimi o zagładzie Żydów, do czego zobowiązują zapisy w podstawie programowej. Setna rocznica urodzin Jana Karskiego stała się okazją do współpracy między dwiema instytucjami. Również 110 rocznica urodzin Juliana Tuwima zaowocowała kilkoma przedsięwzięciami, którymi w obchody włączyli się konsultanci KPCEN w Toruniu.

Tegoroczne Toruńskie Dni Dialogu - przedsięwzięcie zorganizowane przez Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Toruniu - zostały podsumowane podczas gali, która miała miejsce 21 maja 2015 roku w Wyższej Szkole Filologii Hebrajskiej w Toruniu.

Zebranych w auli dyrektorów szkół, nauczycieli, uczniów i rodziców powitali o. dr Jozue Misiak prezes Fundacji „Hodos”, współorganizator Toruńskich Dni Dialogu, oraz Małgorzata Trzeciak dyrektor KPCEN w Toruniu.

Fot. Tadeusz Wański

Spotkanie uświetniły występy uczniów klas drugich i klasy piątej ze Szkoły Podstawowej nr 2 w Toruniu, którzy zaprezentowali piosenki oraz miniaturę teatralną „Bogowie jak ludzie” do mitu „Demeter

i Kora”. Dziękujemy nauczycielom-opiekunom: Renacie Nogajskiej, Beacie Markowskiej i Małgorzacie Rogulskiej oraz uczniom.

W ramach Toruńskich Dni Dialogu konsultanci zaproponowali następujące działania skierowane do uczniów i nauczycieli naszego województwa:

- Przegląd poetycki - *O rodzinie w kilku wersach* (koordynatorki: Danuta Potręć i Ewa Kondrat)
- Konkurs plastyczny - *Dom, rodzina i ja* (koordynatorka Dorota Andrzejewska)
- Konkurs na scenariusz projektu - *Rodzinne gry i zabawy w różnych kulturach* (koordynatorka Agnieszka Przybyszewska)
- Konkurs - *Życie rodzinne w różnych krajach i kulturach w ćwiczeniach interaktywnych* (koordynatorka Marzenna Wierzbicka)
- Plakat promujący książki *Rodzina i życie codzienne w różnych krajach* (koordynatorka Anna Piątek)
- Wernisaż plakatów i rysunków (przygotowali: Tadeusz Wański i Regina Strzemeska)

Zespołem kierowała Iwona Michałek. Galę prowadziła Danuta Potręć.

Sponsorami wspaniałych nagród byli: KPCEN w Toruniu, IRS w Warszawie oraz wydawnictwa: „Znak”, „W drodze”, „Drzewo Babel”. Na podkreślenie zasługuje fakt, że KPCEN w Toruniu jest wydawcą tomiku wierszy uczniów ze szkół województwa kujawsko-pomorskiego, którego egzemplarz otrzymał każdy uczeń-autor oraz nauczyciel.

Z utworów poetyckich oraz plakatów i rysunków wykonanych przez uczniów wyłania się obraz rodziny radosnej, wspierającej się pomimo konfliktów, spędzającej wspólnie czas, w której ważni są wszyscy członkowie. Zadziwia u młodych autorów świadomość, że rodzina jest najważniejszą wartością w życiu.

Gratulujemy laureatom i wyróżnionym uczniom oraz nagrodzonym w konkursach nauczycielom. Wyniki konkursów i decyzje dotyczące przeglądu zamieszczone zostały na stronie KPCEN w Toruniu www.kpcen-torun.edu.pl. Dziękujemy nauczycielom, którzy przygotowywali uczniów do uczestnictwa w przedsięwzięciach realizowanych w ramach Toruńskich Dni Dialogu – Rodzina oraz dyrektorom szkół i rodzicom za umożliwienie uczniom uczestniczenie w gali.

Gala Kujawsko-Pomorskiego Festiwalu Gimnazjalnych Projektów Edukacyjnych

16 czerwca 2015 roku w Muzeum Etnograficznym im. Marii Znamierowskiej-Prüfferowej odbyła się gala podsumowująca V edycję Kujawsko-Pomorskiego Festiwalu Gimnazjalnych Projektów Edukacyjnych.

Zebranych przywitała prowadząca uroczystość Agata Wesołowska specjalista Departamentu Kultury i Edukacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w Toruniu. Gałę swoją obecnością zaszczytili: Krzysztof Bylicki z Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy dyrektor Delegatury w Toruniu, Mariola Cyganek dyrektor Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy, Małgorzata Trzeciak dyrektor Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji Nauczycieli w Toruniu, Grażyna Szczepańska wicedyrektor Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji Nauczycieli w Toruniu.

Celem festiwalu jest promocja dobrych praktyk w zakresie kształtowania tożsamości regionalnej, promocja małych ojczyzn i regionu. Zainteresowanie młodych ludzi spuścizną regionu, tradycjami w małych ojczyznach oraz historią najbliższego otoczenia przekłada się na realizację niezwykle ciekawych projektów edukacyjnych.

W imieniu organizatora konkursu Piotra Całbeckiego Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego głos zabrał Czesław Ficner zastępca dyrektora Departamentu Kultury i Edukacji. Podkreślił ogrom pracy włożony w przygotowanie zadań, wysoką jakość i ciekawe tematy projektów. Złożył gratulacje uczniom, nauczycielom, opiekunom i wszystkim osobom wspierającym działania. Podziękowania usłyszeć również członkowie Kapituły oceniający nadesłane prace konkursowe. Dyrektor Krzysztof Bylicki zwrócił uwagę na wartość prac eksponujących dziedzictwo lokalne i tożsamość kulturową. Gimnazjaliści są świadomi siły, jaką daje poczucie związku z regionem. To kształtuje osobowość i postawę życiową.

W imieniu Kapituły głos zabrała Maria Aleksandra Gancarz. Potwierdziła coraz wyższy poziom prac konkursowych, a co za tym idzie trudność i wielość zadań

członków Kapituły. Niezmiernie cieszy różnorodność działań podejmowanych przez uczniów przekładająca się na wytwory w formie monografii, sprawozdań, bibliografii, dzienników, albumów, kronik, filmów, wywiadów, piosenek, prezentacji multimedialnych. W V edycji Kujawsko-Pomorskiego Festiwalu Gimnazjalnych Projektów Edukacyjnych Kapituła obradowała w następującym składzie:

- Czesław Ficner – Przewodniczący Kapituły, Wicedyrektor Departamentu Kultury i Edukacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego
- Kamila Łajczak, Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego
- Agnieszka Puzinowska, Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego
- Ewa Ignaszak, Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy, Delegatura w Toruniu
- Joanna Banach, Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy, Delegatura w Toruniu
- Violetta Panfil-Smolińska, Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy
- Iwona Rostankowska, Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Bydgoszczy
- Maria Aleksandra Gancarz, Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Toruniu
- Grażyna Szczepańska, Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Toruniu
- Aneta Gabryelska, Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli we Włocławku
- Małgorzata Kowalczyk-Przybytek, Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli we Włocławku
- Maria Jadczyk, Centrum Kształcenia Ustawicznego – Toruński Ośrodek Doradztwa Metodycznego i Doskonalenia Nauczycieli
- Elżbieta Tomaszewska, Centrum Kształcenia Ustawicznego – Toruński Ośrodek Doradztwa Metodycznego i Doskonalenia Nauczycieli
- Ewa Kondrat, Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Toruniu – sekretarz Kapituły.

W wyniku obrad wyłoniono najlepsze projekty. Laureatami i zdobywcami wyróżnień są:

I miejsce – Miejski Zespół Szkół Publiczne Gimnazjum nr 1 w Radziejowie *Żołnierze Wyklęci: Historia o nich głucho milczała...*

II miejsce – Zespół Szkolno-Przedszkolny w Bądkowie *Pamięć o naszych przodkach zapisano w księgach parafialnych - My tylko pomagamy ją odczytać*

III miejsce – Zespół Szkół w Ostromecku *Marian Rejewski - Kopernik Bydgoszczy*

Prace wyróżnione

Zespół Szkół w Dąbrowie Chełmińskiej - *Zapomniane grodzisko w Gzinie*

Gimnazjum nr 1 w Barcinie - *Śladami przydrożnych krzyży i kapliczek*

Zespół Szkół nr 6, Gimnazjum Specjalne nr 19 w Toruniu - *Obrzędy i Zwyczaje w Polskiej Tradycji. Rok Oskara Kolberga*

Gimnazjum nr 1 w Łasinie - *Święci, błogosławieni, słudzy Boży rejonu toruńskiego.*

Podczas gali wysłuchano ciekawych prezentacji. Uczestnicy zmagają wielokrotnie podkreślali, jak ważne są umiejętności zdobyte podczas realizacji zadań projektowych. Samodzielność w działaniu, dociekanie istoty sprawy, samokształcenie, ale też umiejętność współpracy, działanie na rzecz społeczności lokalnej, aktywność i kreatywność są elementem wzbogacającym uczestników zmagają. Niezwykle ważne jest bowiem poczucie dumy z narodowej i lokalnej historii, kultywowanie pamięci o przodkach i dążenie do odkrywania własnej tożsamości. Szanując i rozumiejąc przeszłość, budujemy teraźniejszość, aby przyszłość napawała nadzieją. Wszyscy uczestnicy uroczystości ze wzruszeniem nucili refren piosenki zespołu Chłopcy z Placu Broni:

Wolność kocham i rozumiem

Wolności oddać nie umiem...

Ewa Kondrat

sekretarz Kapituły

KPCEN w Toruniu

V edycja Kujawsko-Pomorskiego Festiwalu Gimnazjalnych Projektów Edukacyjnych rozstrzygnięta

W projektach zgłoszonych do V edycji Kujawsko-Pomorskiego Festiwalu Gimnazjalnych Projektów Edukacyjnych wzięło udział 233 uczniów pod kierunkiem 52 nauczycieli. Członkowie Kapituły, powołani przez Urząd Marszałkowski, ocenili prace konkursowe przysłane przez 23 zespoły uczniowskie z 21 placówek. Kapitułę przewodniczył Czesław Ficner Wicedyrektor Departamentu Kultury i Edukacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Poniżej recenzje nagrodzonych projektów opracowane przez członków Kapituły.

I miejsce – Miejski Zespół Szkół Publiczne Gimnazjum nr 1 w Radziejowie

Żołnierze Wyklęci: Historia o nich głucho milczała...

Nauczyciele: Barbara Rolirad, Maria Ezman, nauczycielele wspierający: Paweł Centkowski, Krzysztof Marcyjanik, 15 uczniów

Gimnazjum w Radziejowie

Celem projektu było upowszechnienie wśród uczniów i społeczności lokalnej wiedzy o Żołnierzach Wyklętych, którzy walczyli o niepodległość Polski po II wojnie światowej na terenie Kujaw Wschodnich. Uczniowie potraktowali trudny i bolesny temat, bo wiele lat ukrywany, wnikliwie i wielowątkowo. Przed-

stawili przyczyny i skutki działania drugiej konspiracji w latach 1944-1963, współpracując z różnymi instytucjami, m.in. IPN-em w Warszawie i w Bydgoszczy, Miejską i Powiatową Biblioteką Pedagogiczną w Radziejowie, krewnymi wybranych bohaterów oraz szkołami powiatu radziejowskiego.

Efektom materialnym pracy było przygotowanie wielu przydatnych materiałów, takich jak: sporządzenie literatury przedmiotu, monografie i prezentacje multimedialne o wybranych bohaterach, puzzle autorskiego logo projektu, wystawa fotograficzna, wystawa pokonkursowa, będących cennymi pomocami dydaktycznymi. Natomiast niewątpliwą wartością była umiejętność współpracy i współdziałania a także emocjonalne podejście do zagadnienia widoczne zarówno w trakcie *Wieczornicy* przygotowanej dla społeczności Radziejowa, jak i w prezentacji pokazującej realizację projektu. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż uczniowie potrafili zaangażować do realizacji swojego projektu także uczniów innych szkół powiatu, ogłaszając i realizując konkurs plastyczny *W hołdzie żołnierzom wyklętym*. Te różne aktywności uczniów uzupełniły zajęcia warsztatowe, wycieczki do miejsc pamięci o bohaterach, udział w *Biegu tropem wilczym* w Inowrocławiu Fundacji Wolność i Demokracja, udział w grze terenowo-sprawnościowej *O szablę pułkownika Pileckiego* w Toruniu (uzyskanie III miejsca).

Szeroko upowszechnione efekty i rezultaty projektu wśród społeczności lokalnej stanowią znaczący wkład w popularyzację wiedzy historycznej istotnej dla tożsamości narodowej i regionalnej. Wielość wykonanych działań, pomysłowość i kreatywność a także rzetelność i odpowiedzialność umożliwiły uznanie tego projektu przez Kapitułę jako najlepszego w V Edycji Festiwalu.

Maria Aleksandra Gancarz KPCEN w Toruniu

II miejsce – Zespół Szkolno-Przedszkolny w Bądkowie

Pamięć o naszych przodkach zapisano w księgach parafialnych – My tylko pomagamy ją odczytać

Nauczyciel: Józef Nowakowski, 16 uczniów

ZSP w Bądkowie

Projekt edukacyjny *Pamięć o naszych przodkach zapisano w księgach parafialnych – My tylko pomagamy ją odczytać* miał charakter badawczy. Wśród celów praktycznych uczestnicy wskazali znalezienie partnerów projektu, czyli osób oraz instytucji archiwalnych mogących pomóc w zdobyciu informacji i dokumentów. Ponadto celem projektu było rozwijanie umiejętności korzystania z ksiąg jako źródeł historycznych, zasad ich weryfikacji, kopiowania, opracowywania i cytowania.

Praktycznym wytworem prac zespołu jest prezentacja multimedialna *Krótki poradnik genealogiczny*, który został wykorzystany podczas warsztatów genealogicznych pt. *To dopiero gratka, gdy wnuczek uczy dziadka* dla seniorów – słuchaczy Uniwersytetu Ludzi Aktywnych w Bądkowie. Uczniowie sporządzili 28 skorowidzów zawartości ksiąg parafialnych, które przekazali m.in. do parafii Łowiczek, Archiwum Diecezjalnego we Włocławku i Archiwum Państwowego we Włocławku.

Aneta Gabryelczyk, Małgorzata Kowalczyk-Przybytek
KPCEN we Włocławku

III miejsce - Zespół Szkół w Ostromecku

Marian Rejewski - Kopernik Bydgoszczy

Nauczyciele: M.Otlewska, A.Gapińska, G. Szatkowska, A. Kamrowska-Nowak, K. Wesołowska, R. Kłoczek, M. Olszówka, W. Witt, M. Płomiński, A. Grzybek-Korzeniowska, I. Deja, 15 uczniów

Zespół Szkół w Ostromecku

Zespół Szkół w Ostromecku w roku szkolnym 2014/2015 w V Festiwalu Projektów Edukacyjnych dla Gimnazjów przedstawił wszechstronny, nastawiony przede wszystkim na zdobywanie wiedzy historycznej i matematycznej, projekt poświęcony znanemu matematykowi i kryptologowi Marianowi Rejewskiemu. W pracach projektowych uczestniczyło piętnastu uczniów pod kierunkiem Mirosławy Otlewskiej wspomaganą przez 10 innych nauczycieli. W poszukiwaniu wiedzy o Marianie Rejewskim uczniowie dotarli nie tylko do literatury przedmiotu, lecz także odbyli konsultacje naukowe w wielu instytucjach edukacyjnych, np. w Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego, Muzeum

Wojsk Lądowych, Muzeum Techniki w Warszawie. W ramach realizacji projektu uczniowie przygotowali: prototyp Enigmy, konkurs matematyczny dla gminnych gimnazjów, prelekcję dla mieszkańców gminy, dekoracje w całej szkole pod hasłem *Śladami Mariana Rejewskiego*, wywiady, drukowany magazyn szkolny, album fotograficzny o życiu M. Rejewskiego, przewodnik po życiu M. Rejewskiego, inscenizację, dzień szyfrów. Dotarli także do wszystkich instytucji w województwie kujawsko-pomorskim noszących imię wielkiego kryptologa. Zwieńczeniem szkolnych prac nad projektem było nadanie imienia Mariana Rejewskiego Zespołowi Szkół w Ostromecku. Nietuzinkowa i zróżnicowana forma realizacji tego projektu, ogromny wkład pracy uczniów i nauczycieli spowodował, że projekt ten uzyskał III miejsce w V edycji Festiwalu.

Maria Jadcak Centrum Kształcenia Ustawicznego - Toruński Ośrodek Doradztwa Metodycznego i Doskonalenia Nauczycieli

Prace wyróżnione

Zespół Szkół w Dąbrowie Chełmińskiej

Zapomniane grodzisko w Gzinie

Nauczyciele: Jolanta Romanowska, Agnieszka Kempa, Grażyna Walczak, 16 uczniów

Zespół projektowy działał pod opieką Jolanty Romanowskiej, nauczycielki biologii i wiedzy o społeczeństwie, Agnieszki Kempy, nauczycielki historii, Grażyny Walczak, nauczycielki wychowania fizycznego.

ZS w Dąbrowie Chełmińskiej

Głównym celem projektu było poznanie dziedzictwa kulturowego własnego regionu, uświadomienie wartości kulturowej i historycznej grodziska w Gzinie oraz promowanie i popularyzowanie wiedzy o regionie i grodzisku.

Uczniowie odtworzyli życie codzienne w grodzisku sprzed 2500 lat, poznali jego historię i znaczenie. Poprzez warsztaty przenieśli się w pradawne czasy, odkrywali piękno archeologii. Dzięki realizacji zadań projektowych dowiedzieli się, w jak niezwykłym miejscu żyją.

Na podkreślenie zasługuje różnorodność oraz wielość podjętych działań. Uczniowie odbyli szereg wyjazdów edukacyjnych, uczestniczyli w wykładach

naukowych i warsztatach archeologicznych, tkackich, garncarskich, wikliniarskich i kulinarnych. Wszystkie działania podjęte przez uczniów zdecydowały o wartości edukacyjnej i atrakcyjności efektu końcowego. Uczniowie doskonalili umiejętność zbierania, analizowania i selekcji informacji z różnych źródeł: specjalistycznej literatury, dokumentów, sprawozdań, Internetu, obserwacji, spotkań z naukowcami i świadkami wykopali, zdjęć. Brali udział w warsztatach: archeologicznych, ceramicznych, tkackich. Samodzielnie wykonali wytwory rękodzielnicze (stroje, naczynia, kosze z wikliny). W celu upowszechnienia swoich działań odbyła się prezentacja filmu dla społeczności szkolnej, rodziców, a w szczególności mieszkańców Gzina. Film przedstawiono też na sesji Rady Gminy.

Prezentacja filmu, zdjęć, spotkała się z dużym zainteresowaniem mieszkańców, miłośników archeologii, w związku z tym 30 maja 2015 roku na boisku sołeckim w Gzinie odbył się Festyn Archeologiczny, w całości przygotowany przez uczniów i nauczycieli Zespołu Szkół w Dąbrowie Chełmińskiej (pokazy dawnego życia, wycieczka na grodzisko, spotkania z archeologami z UMK).

W realizacji projektu uczniowie zaprezentowali kreatywność, duże zaangażowanie i samodzielność w docieraniu do informacji. Z wytworów projektu uczniowie będą mogli korzystać w czasie zajęć edukacyjnych. Podjęcie działań projektowych przyczyniło się do popularyzacji wiedzy o historii regionu, pozwoliło na rozbudzenie zainteresowań przeszłością małej ojczyzny, a także kształtowanie poczucia odpowiedzialności za ochronę zabytków kultury materialnej.

Działania zespołu projektowego wspierali inni nauczyciele oraz dyrekcja szkoły. Służy to integracji lokalnego środowiska, potwierdza sens podejmowania takich zadań.

Violetta Panfil-Smolińska, Iwona Rostankowska
KPCEN w Bydgoszczy

Gimnazjum nr 1 w Barcinie

Śladami przydrożnych krzyży i kapliczek

Nauczyciele: Jacek Grobelniak, Hubert Łukomski, 9 uczniów

Gimnazjum nr 1 w Barcinie

Na wyróżnienie zasługuje również projekt edukacyjny *Śladami przydrożnych krzyży i kapliczek*, przygotowany przez uczniów Gimnazjum nr 1 w Barcinie. Wykorzystując zabawę w poszukiwanie skarbów (geocaching), młodzież umieszczała w miejscach kultu religijnego skrytki z informacjami o przydrożnych krzyżach i kapliczkach, a także opisywała na portalu internetowym miejsca, które warto zobaczyć. Dużą pomysłowością uczniowie wykazali się przy tworzeniu logbooków i znajdowaniu miejsc ukrycia skrzynek. W sposób niebanalny projekt przekazuje wiedzę o regionie i ocala od zapomnienia historie, np. kapliczek w Wójcinie i Józefince czy krzyży w Kierzkowie i Barcinie. Z pewnością wiele pracy wymagało przygotowanie materiałów i mapy założonych skrzynek. Możliwość praktycznego wykorzystania, twórcze rozwiązanie zadań, pomysłowość wykonania oraz przydatność dydaktyczna i wychowawcza – to atuty omawianego projektu. Duże wrażenie robi sposób jego dokumentowania poprzez stronę internetową geocaching.com, na której umieszczane zostały opisy wraz z koordynatami do odnalezienia danego miejsca. Projekt jest więc oryginalny i w dużym stopniu wykorzystuje technologię informacyjno-komunikacyjną. Dopełnia go estetyczna i ciekawa prezentacja.

Ewa Ignaszak Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy,
Delegatura w Toruniu

Zespół Szkół nr 6, Gimnazjum Specjalne nr 19 w Toruniu

Obrzędy i Zwyczaje w Polskiej Tradycji. Rok Oskara Kolberga

Nauczyciele: Piotr Szcześniewski, Mirosława Strutyńska, 12 uczniów

Duże wrażenie robi projekt edukacyjny *Obrzędy i zwyczaje w polskiej tradycji. Rok Oskara Kolberga*, przygotowany przez uczniów Gimnazjum nr 19 w Toruniu. W sposób właściwy i przemyślany został przygotowany proces jego realizacji, a produkt projektu i jego prezentacja charakteryzują się wysokim poziomem merytorycznym i edukacyjnym. Ujęcie tematu w sposób wszechstronny nawiązuje do ludowości naszego regionu. Na uwagę zasługuje twórcze rozwiązywanie zadań, np. przygotowanie wystroju karczmy w stylu folk oraz wystaw wnętrza wiejskiej chaty, prac uczniów i strojów ludowych. Przygotowanie regionalnych potraw, występy uczniów przed społecznością szkolną, opracowanie scenariusza krótkiego filmu i wykonanie animacji poklatkowych, wycieczka na wieś i założenie fotobloga promującego obrzędy, tradycje i zwyczaje regionu – to kolejne atuty projektu. Ma on dużą wartość w zakresie praktycznego wykorzystania. Został przedstawiony nie tylko uczniom i rodzicom, lecz również studentom kursu oligofrenopedagogiki

TWP w Toruniu. Prezentacja projektu została wykonana w sposób estetyczny z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnej. W zakresie przybliżania pasji i zainteresowań patrona szkoły Oskara Kolberga projekt posiada dużą wartość wychowawczą.

Ewa Ignaszak Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy,
Delegatura w Toruniu

Gimnazjum nr 1 w Łasinie

Święci, błogosławieni, słudzy Boży rejonu toruńskiego

Nauczyciel: Aleksandra Jankowska, 7 uczniów

Gimnazjum nr 1 w Łasinie

Projekt edukacyjny *Święci, błogosławieni, słudzy Boży rejonu toruńskiego* został przygotowany przez uczniów Gimnazjum nr 1 w Łasinie pod kierunkiem mgr Aleksandry Jankowskiej. Głównym celem projektu była prezentacja sylwetek osób świętych, błogosławionych oraz sług Bożych, które życiem i działalnością związane były z rejonem toruńskim. W ramach projektu zorganizowano wycieczkę do Rywałdu – miejsca internowania Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Uczestnicy wysłuchali wykładu prof. Wojciecha Polańskiego *Kujawsko-Pomorski Szlak Męczeństwa ks. Jerzego Popiełuszki. Represje wobec Kościoła Katolickiego w Polsce po II wojnie światowej na przykładzie błogosławionego ks. Jerzego Popiełuszki w 30-tą rocznicę Jego męczeńskiej śmierci* oraz wykładu prof. Waldemara Rozyńskiego *Związki Prymasa Stefana Wyszyńskiego z województwem kujawsko-pomorskim*. Gimnazjaliści przygotowali ponadto okolicznościowe montaż słowno-muzyczne poświęcone postaciom świętych, albumy tematyczne oraz wystawy. W ramach działań projektowych uczniowie przeprowadzili wywiady ze świadkami życia bohaterów projektu, w tym z s. Joanną Grodzicką uzdrowioną za wstawiennictwem błogosławionego ks. Wincentego Frelichowskiego. O projekcie informowała lokalna prasa.

Aneta Gabryelczyk,
Małgorzata Kowalczyk-Przybytek
KPCEN we Włocławku

Laureatom Festiwalu serdecznie gratulujemy.

Wiesława Budrowska

Biblioteka Pedagogiczna im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej w Toruniu

Projekt *Środy z TIK-iem*

Biblioteka Pedagogiczna im. gen. bryg. prof. Elżbiety Zawackiej w Toruniu aktywnie wspiera nauczycieli i bibliotekarzy w organizacji szkoleń dotyczących wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w pracy z uczniem. Przygotowuje ofertę szkoleniową dostosowaną do ich zainteresowań. Współpracuje z innymi instytucjami oświatowymi, które wspomagają realizację atrakcyjnych form i tematów doskonalenia zawodowego.

Wynikiem współpracy Biblioteki Pedagogicznej w Toruniu oraz pracowników Instytutu Informacji Naukowej i Bibliologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu było przedsięwzięcie *Środy z TIK-iem*. W projekcie znalazły się zajęcia dotyczące przywileju bibliotecznego, infografiki, efektywnego wyszukiwania informacji i samodzielnego założenia strony WWW. Koordynatorem szkoleń ze strony Instytutu Informacji Naukowej i Bibliologii UMK była dr Małgorzata Kowalska. Zajęcia przeprowadzili: dr Wanda A. Ciszewska, mgr Przemysław Krysiński, dr Natalia Pamuła-Cieślak, mgr inż. Mariusz Jarocki. Bezpłatne warsztaty odbywały się w każdą środę od 23 kwietnia do 21 maja 2014 roku w godzinach popołudniowych w sali dydaktycznej Biblioteki Pedagogicznej w Toruniu.

Projekt otworzył wykład otwarty dr Wandy A. Ciszewskiej *Przywilej biblieczny a prawo do wynagrodzenia za wypożyczenia biblieczne (public lending right)* adresowany do bibliotekarzy. Prelegentka w przystępny sposób omówiła zagadnienie dozwolonego użytku oraz prawo publicznego użyczenia w odniesieniu do bibliotek. Przedstawiła także najczęściej pojawiające się w tej sprawie kontrowersje.

Warsztaty *Kolory mówią*, w których uczestniczyli nauczyciele i nauczyciele bibliotekarze, przeprowadził mgr Przemysław Krysiński. Omówił i zaprezentował popularne formy graficzne (plakat, ulotkę, logo, infografikę), które nauczyciele mogą wykorzystać w przygotowaniu interesujących zajęć, pomocy dydaktycznych, materiałów informacyjnych czy prowadzeniu kampanii promocji czytelnictwa oraz wskazał darmowe narzędzia do

tworzenia infografik. Uczestnicy samodzielnie projektowali i wykonywali infografiki, korzystając z cennych uwag prowadzącego.

Zajęcia *Ukryty Internet, czyli co?* prowadziła dr Natalia Pamuła-Cieślak. W gąszczu informacji dostępnych w sieci prowadzenie efektywnych poszukiwań wcale nie jest proste i często sprawia wiele problemów. O tym, jak sobie z nimi poradzić, mówiła dr Natalia Pamuła-Cieślak. Zdefiniowała pojęcie Ukrytego Internetu, zaprezentowała strategię i narzędzia wyszukiwawcze ułatwiające dotarcie do materiałów głęboko położonych w zasobach WWW oraz wyszukiwarki ogólne i specjalistyczne. W części praktycznej uczestnicy spotkania pod kierunkiem prowadzącej doskonalili swoje umiejętności informacyjno-wyszukiwawcze.

Warsztaty zamykające cykl *Środy z TIK-iem* dotyczyły systemu WordPress. Prowadzący, mgr inż. Mariusz Jarocki, pokazał, w jaki sposób samodzielnie założyć stronę WWW czy blog, który można podłączyć do serwisów społecznościowych. Przy pomocy nauczyciela uczestnicy szkolenia zakładali konta w serwisie WordPress, ćwiczyli tworzenie wpisów, strony, galerii zdjęć, obsługę multimediów, systemu komentarzy, możliwości zmian ustawień systemu czy szablonów. System WordPress doskonale nadaje się do wykorzystania w nauczaniu oraz wspólnej pracy nauczyciela i ucznia.

Zajęcia prowadzone w ramach projektu *Środy z TIK-iem* cieszyły się dużym zainteresowaniem uczestników. Każde spotkanie miało komplet słuchaczy (16 osób – liczba korzystających z zajęć osób dostosowana została do liczby stanowisk komputerowych w sali dydaktycznej Biblioteki Pedagogicznej). Wszyscy wypełnili ankiety ewaluacyjne, w których pozytywnie ocenili zarówno tematykę, jak i prowadzących oraz przygotowane materiały szkoleniowe.

Pozytywna ocena projektu *Środy z TIK-iem* świadczy o tym, że nauczyciele i bibliotekarze nadal są zainteresowani szkoleniami związanymi z wykorzystaniem TIK w pracy z uczniem, dlatego też Biblioteka Pedagogiczna w Toruniu będzie myśleć o kolejnych, interesujących propozycjach.

Autorzy literatury dziecięcej w Dziecięcej Akademii Czytania Bajek

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Mariana Rejewskiego w Bydgoszczy już czwarty rok realizuje projekt edukacyjny pod nazwą Dziecięca Akademia Czytania Bajek. W ramach tego projektu prowadzimy zajęcia edukacyjne dla dzieci przedszkolnych oraz uczniów młodszych klas szkół podstawowych, których głównym elementem jest głośne czytanie. Działalność naszej Akademii od początku wspiera **Fundacja ABCXXI Cała Polska Czyta Dzieciom**.

Cele, które przyświecają organizowanym spotkaniom to:

- popularyzacja książki i biblioteki wśród najmłodszych dzieci
- wytworzenie pozytywnej motywacji do czytania książek
- wspieranie dziecka w rozwoju w celu udanego startu szkolnego
- budzenie potrzeb estetycznych i poznawczych dzieci oraz kształtowanie wrażliwości artystycznej dzieci
- integracja dzieci i doskonalenie umiejętności współdziałania w zespole.

We wrześniu 2014 roku zainaugurowaliśmy czwartą edycję pod hasłem „**Poznajemy autorów literatury dziecięcej**”, której celem nadrzędnym było wspieranie programu „Sześciolatek w szkole”. Zależało nam szczególnie, aby wspierać rozwój dziecka poprzez głośne czytanie oraz promowanie wartości książki jako ważnego elementu prawidłowego rozwoju najmłodszych.

Czytamy Brzechwę

W trakcie comiesięcznych spotkań zapoznawaliśmy uczestników z postaciami książkowymi i dorobkiem artystycznym polskich twórców literatury dla dzieci. I tak w całym roku szkolnym 2014/2015 dzieci miały okazję poznania lub przypomnienia sobie twórczości Kornela Makuszyńskiego, Jana Brzechwy, Juliana Tuwima, Czesława Janczarskiego, Marii Konopnickiej, Wandy Chotomskiej i Agnieszki Stelmasyk.

Zajęcia, które prowadzimy w Dziecięcej Akademii Czytania Bajek, zawsze rozpoczynają się krótką pogadanką wprowadzającą w temat. Towarzyszy jej prezentacja, w trakcie której każdy uczestnik ma okazję wypowiedzenia się. Obowiązkowym elementem jest głośne czytanie trwające około 20 minut.

Nie brakuje czasu na zajęcia artystyczne indywidualne lub zespołowe, np. kolorowanie, rysowanie, wykonywanie ilustracji, rozwiązywanie krzyżówek, zagadek, rebusów. Często z wykonanych prac powstaje wystawka, która zostaje w naszej bibliotece. Zajęciom towarzyszą wystawy książek ze zbiorów Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. M. Rejewskiego w Bydgoszczy. Zawsze na zakończenie dzieci otrzymują drobne upominki.

Spotkanie z Agnieszką Stelmąsyk

Jednym z najciekawszych tegorocznych wydarzeń w Dziecięcej Akademii Czytania Bajek było **spotkanie autorskie** z bydgoszczanką panią **Agnieszką Stelmąsyk**. Jest to autorka wielu niezwykle popularnych oraz poczytnych książek dla dzieci i młodzieży. Napisała już

prawie 50 tytułów, które rozeszły się w ponad 200 000 egzemplarzy. Najbardziej znane serie to: „Kroniki Archeo”, „Kto mnie przytuli”, „Biuro śledcze Tomuś Orkiszek”, „Klub poszukiwaczy przygód”, „Terra incognita”, „Koalicja szpiegów”. Autorka opowiedziała o początkach drogi literackiej, o bohaterach swoich książek, o tym, skąd czerpie inspiracje do swoich powieści, a także o planach na przyszłość. Nie zabrakło najważniejszego punktu zajęć, czyli głośnego czytania. Autorka wybrała fragmenty ze swojej najnowszej powieści „Biuro śledcze Tomuś Orkiszek”.

Pani Agnieszka Stelmazyk okazała się niezwykle miłą i ciepłą osobą, mającą bardzo dobry kontakt z dziećmi. Wykazała się ogromną cierpliwością i poczuciem humoru, odpowiadając na liczne pytania oraz wypisując dziesiątki autografów i pozując z dziećmi do wspólnych zdjęć. Było to dla nich wyjątkowe wydarzenie, ponieważ większość jeszcze nigdy nie uczestniczyła w prawdziwym spotkaniu autorskim.

Zwieńczeniem całej czwartej edycji były zajęcia odbywające się w czerwcu pod hasłem „**Czytanie mnie**

kręci”. Podsumowaliśmy wszystkie tematy tegorocznych zajęć i jeszcze raz w ogromnym skrócie przypomnieliśmy wszystkich bohaterów spotkań. Nie zabrakło pogadanki na temat książki, biblioteki i czytania. Towarzyszyła jej prezentacja, w trakcie której uczestnicy mieli okazję dowiedzieć się, czym jest książka, dlaczego jej obecność w życiu dziecka jest tak ważna, co to jest biblioteka i w jaki sposób funkcjonuje. Dzieci zapoznały się z regulaminem poszanowania książek oraz dzieliły się opowieściami na temat swoich ulubionych tytułów i bohaterów literackich.

Tegoroczna edycja zakończyła się małym jubileuszem. 12 czerwca 2015 roku przeprowadziliśmy **setne zajęcia** w Dziecięcej Akademii Czytania Bajek. Wspólne spotkania zawsze wzbudzają wśród małych uczestników pozytywne emocje. Mamy nadzieję, że kolejne propozycje zajęć, w trakcie których promujemy wartość głośnego czytania najmłodszym, spotkają się z równie dużym zainteresowaniem ze strony dzieci i nauczycieli.

Autor zdjęć: Wojciech Niedzwiedziński

Agnieszka F. Handzel, Małgorzata Tyczyńska

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Mariana Rejewskiego w Bydgoszczy

Przykłady dobrych praktyk

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Mariana Rejewskiego w Bydgoszczy oprócz swojej podstawowej działalności, jaką jest gromadzenie i udostępnianie zbiorów, organizuje lekcje dla uczniów, wspomagając tym samym nauczycieli w ich pracy edukacyjnej.

Zgodnie z wytycznymi MEN zawartymi w Rozporządzeniu z dnia 28 lutego 2013 roku służy to w szczególności wspieraniu procesu kształcenia, a także wspomaganie działalności szkół. Dobre praktyki w realizacji zadań dydaktycznych skupiają się wokół wszystkich poziomów nauczania, wydarzeń kulturalnych, społecznych.

Jedna z inicjatyw Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Mariana Rejewskiego w Bydgoszczy jest związana z przypadającą 110. rocznicą urodzin bydgoszczanina Mariana Rejewskiego, wybitnego matematyka i kryptologa, oraz uchwaloną w związku z tym Decyzją Rady Miasta Bydgoszcz o ustanowieniu roku 2015 Rokiem Mariana Rejewskiego. Oka-

za szczególnej organizacji obchodów wynikała także z nadania 28 listopada 2011 roku Uchwałą Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej w Bydgoszczy imienia Mariana Rejewskiego.

Działania edukacyjne prowadzone w bibliotece w związku z wyżej wymienionymi obchodami miały na celu promowanie naszej placówki, upowszechnianie wiedzy o patronie, budowanie tożsamości regionalnej, wspieranie szkół i nauczycieli.

Obchody rocznicy urodzin patrona miały charakter: - naukowy - biblioteka była współorganizatorem z UKW w Bydgoszczy sympozjum „Marian Rejewski - wielki bydgoszczanin, matematyk, kryptolog, czyli dlaczego warto zajmować się matematyką i kryptologią”, a także brała aktywny udział w Bydgoskim Festiwalu Nauki poświęconym naszemu rodakowi - edukacyjny - prowadzone były zajęcia lekcyjne dla wszystkich poziomów nauczania poświęcone postaci patrona oraz jego dokonaniom

- artystyczny - zorganizowano konkurs „Marian Rejewski - największy haker XX wieku”
- promocyjny - każdy czytelnik otrzymał elektroniczną kartę czytelnika z wizerunkiem Mariana Rejewskiego, a na stronie internetowej biblioteki promowano konkursy organizowane przez inne placówki i instytucje związane z obchodami.

W Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej znajduje się stała wystawa „Marian Rejewski – bydgoszczanin, matematyk, kryptolog” przyciągająca ogromne rzesze zainteresowanych od dnia jej powstania, w związku z czym okazjonalnie prezentowana jest również w regionie, była także w stolicy.

Kryptologia, matematyka, historia i dokonania Mariana Rejewskiego wydają się tematem poważnym i zbyt skomplikowanym dla najmłodszych. Dlatego też przekaz powinien być dostosowany do poziomu uczniów. W przypadku dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym zagadnienie powinno być przedstawione w sposób zrozumiały, jasny i prosty. Zajęcia dla najmłodszych o Marianie Rejewskim zwracają uwagę na dokonania i wpływ złamania kodu na losy II wojny światowej, dzieci poznają krótki rys historyczny, maszynę szyfrującą Enigma, przy pomocy której wysyłano wiadomości, zapoznają się ze sposobem szyfrowania (zamianą liter). Zajęcia uzupełnia prezentacja multimedialna ukazująca m.in. miejsca upamiętniające osobę Mariana Rejewskiego w Bydgoszczy. Przy temacie kryptologii nie mogło także zabraknąć łamigłówek i rebusów dla dzieci.

Przykładem dobrych praktyk mogą być także realizowane w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej im. Mariana Rejewskiego w Bydgoszczy zajęcia z doradztwa zawodowego dla uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Wybór zawodu jest dziś rozumiany nie jako jednorazowy akt, ale ciąg decyzji, proces, który zaczyna się we wczesnym dzieciństwie. Skoro proces poznania siebie, swoich zainteresowań, a co się z tym wiąże również wyboru zawodu zaczyna się w dzieciństwie, a młody człowiek większą część swojego aktywnego czasu spędza w szkole, przygotowanie ucznia do wyboru zawodu i kierunku kształcenia powierza się nauczycielom. W związku z tym w bibliotece opracowano cykl trzech lekcji: „Jesteś siebie wart”, „Poznaj zawody” oraz „ABC poszukiwania pracy”.

Szkoła i rodzina to pierwsze miejsca, w których młodzież kształtuje obraz siebie. Wielu młodych potrafi czasem nawet bez zastanowienia wymienić swoje wady. A zalety? Większość młodzieży ma ogromny problem z nazwaniem swoich mocnych stron. Nie potrafią określić swoich zalet. Zajęcia „Jesteś siebie wart” mają to zmienić. Po uczestnictwie w tej lekcji uczniowie mają sobie uświadomić, jakie zalety, mocne strony posiadają. Umieją je również nazwać. To bardzo ważny krok przed kolejnymi zajęciami, które mają pomóc uczniom w wybraniu odpowiedniego zawodu.

Nauczyciel, prawnik, kucharz, fryzjer – do pracy w każdym z tych zawodów potrzeba określonych uprawnień. Lekcja „Poznaj zawody” to kilka ćwiczeń, dzięki którym uczniowie uświadamiają sobie, jakich kwalifikacji potrzeba, aby wykonywać określony zawód. Co ważne, dowiadują się również, jak istotne jest dopasowanie osobowości danej osoby do wybranego zawodu. Czy Smerf Ważniak byłby dobrym nauczycielem a Shrek instruktorem szkoły przetrwania? Pod koniec tej lekcji wszystko staje się jasne, a uczniowie wiedzą, że wymarzona praca to ta, którą wykonujemy z pasją.

Co to jest rynek pracy? Jak przygotować się do rozmowy kwalifikacyjnej? Dlaczego pierwsze wrażenie jest ważne? – odpowiedź na te pytania otrzymują uczniowie na trzecich zajęciach „ABC poszukiwania pracy”. Wielu uczniów chciałoby znaleźć pracę w czasie wakacji, ale nie zawsze się to udaje. Młodzież zapomina lub też nie wie, że list motywacyjny, CV to pierwsze dokumenty, które widzi nasz potencjalny pracodawca. Lekcja składa się z prezentacji multimedialnej i ćwiczeń, które w prosty sposób pokazują uczniom, jak istotne jest pierwsze wrażenie oraz jak przygotować się do potencjalnej rozmowy z przyszłym szefem. Zajęcia nie dają gwarancji znalezienia pracy, ale zwracają uwagę na rzeczy ważne, z których uczniowie nie zawsze zdają sobie sprawę.

Wybór kierunku studiów lub miejsca pracy wymaga dokonania wglądu w siebie, oceny własnych zasobów i możliwości oraz zaplanowania swojej przyszłości w oparciu o poznanie oferty edukacyjnej szkół wyższych oraz sytuacji na rynku pracy. Współczesne planowanie kariery edukacyjno-zawodowej jest koniecznością, przed którą prędzej czy później stanie każdy uczeń. Praca powinna być nie tylko źródłem dochodu, lecz także zawodowej satysfakcji wynikającej z rozwijania swoich pasji, realizowania zainteresowań i rozwoju osobistego. Podjęcie decyzji o dalszym kształceniu i wybór zawodu powinny być procesem decyzyjnym trwającym dłuższy czas. Mając na uwadze te kwestie, zajęcia celowo ujęto w cykl trzech lekcji. Wszystkiego nie dałoby się omówić w czasie 45 minut a są to sprawy ważne i warto, żeby młodzież i nauczyciele mieli czas, aby się z nimi zapoznać.

Wymienione przykłady to tylko kilka z bardzo licznych propozycji zajęć edukacyjnych oferowanych w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej im. Mariana Rejewskiego w Bydgoszczy. Więcej informacji na temat działalności edukacyjnej biblioteki można uzyskać na stronie internetowej www.pbw.bydgoszcz.pl w zakładce *Działalność edukacyjna*. Mamy nadzieję, że przedstawione powyżej przykłady dobrych praktyk zachęcą Państwa do skorzystania z oferty naszej biblioteki lub zainspirują do opracowania własnych działań.

Dobra praktyka

Zestawienie bibliograficzne wybranych wydawnictw zwartych i artykułów z czasopism

WYDAWNICTWA ZWARTE:

1. Bydgoski bąbel matematyczny: o wprowadzeniu zmian w nauczaniu matematyki w klasach I - III / [aut. Wiesława Binkowska-Wójcik i in.]. - Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych, cop. 2014.
2. Doradztwo edukacyjno - zawodowe: przykładowe rozwiązania / [praca zbiorowa pod red. Agnieszki Pfeiffer ; aut. Maciej Barczak et al.]. - Warszawa: Krajowy Ośrodek Wsparcia Edukacji Zawodowej i Ustawicznej, 2014.
3. Dzieci aktywne w społeczności scenariusze projektów edukacyjnych rozwijających kompetencje społeczne i obywatelskie oraz umiejętność uczenia się w kl. 4 - 6 SP / red. prowadząca Elżbieta Tołwińska-Królikowska. - Warszawa: Federacja Inicjatyw Oświatowych, 2013.
4. Dzieci badają świat: scenariusze projektów edukacyjnych rozwijających kompetencje matematyczne i naukowo-techniczne oraz umiejętność uczenia się w kl. 4 - 6 SP / red. prowadząca Elżbieta Tołwińska-Królikowska. - Warszawa: Federacja Inicjatyw Oświatowych, 2013.
5. Dzieci obywatele: scenariusze projektów edukacyjnych rozwijających kompetencje społeczne i obywatelskie oraz umiejętność uczenia się w kl. 1 - 3 SP / red. prowadząca Elżbieta Tołwińska - Królikowska. - Warszawa: Federacja Inicjatyw Oświatowych, 2013.
6. Dzieci odkrywają świat: scenariusze projektów edukacyjnych rozwijających kompetencje matematyczne i naukowo-techniczne oraz umiejętność uczenia się w kl. 1-3 SP / red. prowadząca Elżbieta Tołwińska - Królikowska. - Warszawa: Federacja Inicjatyw Oświatowych, 2013.
7. Dzieci w świecie nauki: materiały edukacyjne związane z rozwijaniem ruchu naukowego w szkole podstawowej / red. prowadząca Elżbieta Tołwińska - Królikowska. - Warszawa: Federacja Inicjatyw Oświatowych, 2013.
8. Innowacyjność w edukacji historycznej i w promocji dziedzictwa kulturowego regionu / pod red. Zdzisława Biegańskiego i Teresy Maresz. - Toruń: Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko - Pomorskiego, 2012.
9. Metoda projektów dla szkół podstawowych: klasy 1-3 / Agnieszka Mikina. - Poznań: Oficyna MM Wydawnictwo Prawnicze, 2014.
10. Między dzieciństwem a dorosłością: młodzież w bibliotece / pod red. Anny Marii Krajewskiej. - Warszawa: Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2012.
11. Projekty edukacyjne w bibliotece / Anna Dobraczyńska. - Warszawa: Dr Josef Raabe Spółka Wydawnicza, 2013.
12. Teoretyczno-metodyczne aspekty opieki i wychowania w świetlicy: scenariusze spotkań, programy / Grażyna Gajewska, Elżbieta Turska. - Zielona Góra: PEKW „Gaja”, 2011.
13. Z małej szkoły w wielki świat: realizacja projektu i jego efekty: raport / koncepcja i nadzór Elżbieta Tołwińska - Królikowska. - Warszawa: Federacja Inicjatyw Oświatowych, 2013.
14. Zdolni w szkole, czyli o zagrożeniach i możliwościach rozwojowych uczniów zdolnych: poradnik dla nauczycieli i wychowawców: praca zbiorowa / pod red. Wiesławy Limont,

Joanny Cieślukowskiej, Dominiki Jastrzębskiej. - Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji, [2012].

ARTYKUŁY Z CZASOPISM:

1. Dobre praktyki dotyczące kształcenia zawodowego w aspekcie transgranicznego rynku pracy / Tadeusz Popowicz // Dyrektor Szkoły. - 2010, nr 2, s. 24 - 26
2. Dobre praktyki w szkołach wielokulturowych / Urszula Jędrzejczyk // Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze. - 2012, nr 4, s. 34-37
3. Dobre praktyki współpracy ponadnarodowej w projekcie „Rozwój zainteresowań uczniów gimnazjum drogą do kariery” - wnioski dla praktyki wdrażania metody projektów w warunkach polskich / Konrad Rokoszewski, Bożena Zając, Agnieszka Mikina // Doradca Zawodowy. - 2012, nr 4, s. 26 - 29
4. Dobry program to dobre praktyki / Krystyna Małyśiak, Barbara Mizia // Wychowanie w Przedszkolu. - 2014, nr 5, s. [36] - [37]
5. Film w bibliotece: (przykłady dobrych praktyk) / Anna Knajder - Sowa // Poradnik Bibliotekarza. - 2014, nr 4, s. 43 - 44
6. Jak nie zostać „wykomputerowanym” / Aleksandra Banach - Kaźmierczak, Małgorzata Gasik // Meritum. - 2014, nr 3, s. 73-74
7. Konkursy interdyscyplinarne dla uczniów na temat życia i twórczości Janusza Korczaka - przykład wartościowego wykorzystania TIK w edukacji / Grażyna Gregorczyk, Bożena Boryczka, Małgorzata Rostkowska // Meritum. - 2013, nr 4, s. 88 - 93
8. Kropla krąży kamień, czyli jak przekonać się do OK / Beata Franczuk // Meritum. - 2015, nr 1, s. 61 - 64
9. O pierwszych Piastach w rzeczywistości rozszerzonej / Bartłomiej Janicki // IT w Edukacji. - 2015, nr 2, s. 30 - 32
10. Polonistyczne (i nie tylko) innowacje w szkole ponadgimnazjalnej / Wioletta Poturalska // Język Polski w Liceum. - 2012/2013, nr 1, s. 73 - 76
11. Rok Czytelnika. Projekt metodą webquest / Jolanta Wawoczny // Biblioteka w Szkole. - 2015, nr 1, s. 24 - 25
12. Rozumiem - chcę - działam: strategie i dobre praktyki kształcenia kompetencji społecznych w szkole / Sylwia Żmijewska - Kwirąg // Meritum. - 2014, nr 2, s. 48 - 56
13. Sprytny sposób na efektywną naukę / Ewa Weber // Meritum. - 2014, nr 3, s. 71 - 72
14. Tabletowy piątek / Monika Walkowiak // IT w Edukacji. - 2015, nr 2, s. 28 - 29
15. Teatr rodziców / Ewa Rosińska, Aneta Linczerska // Miesięcznik Dyrektora Przedszkola. - 2015, nr 3, s. 53 - 55
16. Tutoring w szkole jako ważna praktyka zmiany edukacyjnej / Elżbieta Nerwińska // Meritum. - 2010, nr 3, s. 49 - 56
17. Uczeń pyta, chatbot odpowiada / Agnieszka Czapla, Mariusz Czapla // IT w Edukacji. - 2015, nr 1, s. 36 - 37
18. W stronę kreatywności...: przykłady dobrych praktyk w bibliotece pedagogicznej / Kamila Jakubczyk // Poradnik Bibliotekarza. - 2010, [nr] 4, s. 33
19. Współpraca szkół zawodowych ze środowiskiem biznesu: od teorii do dobrej praktyki / Aleksandra Kulpa - Puczyńska // Edukacja Ustawiczna Dorosłych. - 2012, nr 4, s. 77 - 86
20. Zarządzanie awatarową klasą / Jolanta Okuniewska // Meritum. - 2013, nr 4, s. 78 - 81

Akredytowana Wojewódzka Placówka Doskonalenia Nauczycieli
**Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli
we Włocławku**

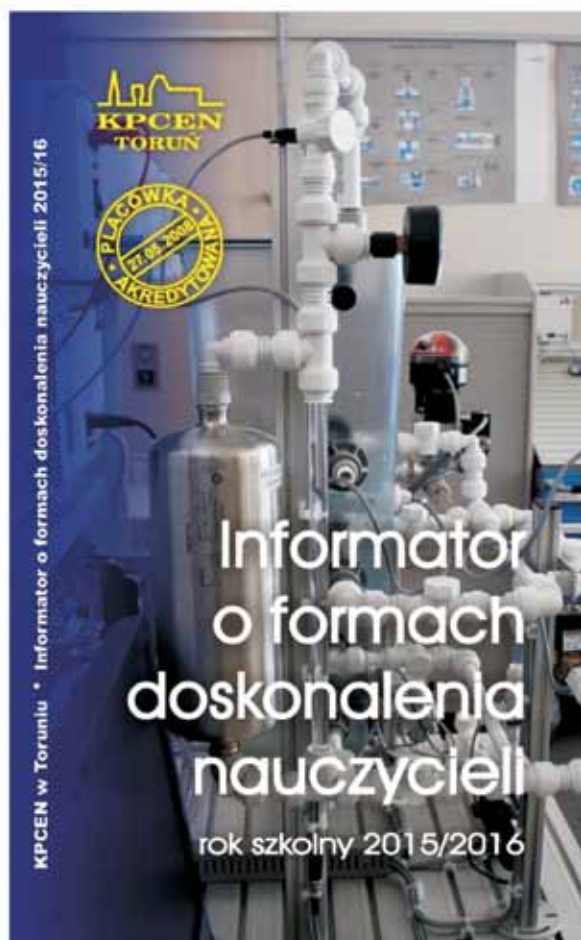

Innowacyjna Edukacja

- kreatywny i profesjonalny zespół specjalistów
- nowoczesne narzędzia dydaktyczne
- cyfrowe laboratoria przyrodnicze
- interaktywna biblioteka pedagogiczna
- konferencje, wykłady, seminaria, warsztaty, kursy

Kształcimy kompetencje cyfrowe

ul. Nowomiejska 15A, 87-800 Włocławek
tel. 54 231 33 42, fax 54 412 10 98, www.cen.org.pl, kpcen@cen.info.pl

Kujawsko-Pomorskie
Centrum Edukacji Nauczycieli
w Toruniu

zaprasza

do

skorzystania z

oferty szkoleń
na rok szkolny 2015/16

od

25 sierpnia 2015 r.

na stronie:

www.kpcen-torun.edu.pl

DOSKONALENIE ZAWODOWE NAUCZYCIELI W PUBLICZNYCH PLACÓWKACH WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

- debaty
- warsztaty
- publikacje
- konsultacje
- konferencje
- kursy online
- programy autorskie
- opieka metodyczna
- kursy kwalifikacyjne
- pomiar dydaktyczny
- innowacje pedagogiczne
- szkoleniowe rady pedagogiczne

**ZAPRASZAMY
DO WSPÓŁPRACY**

KUJAWSKO-POMORSKIE CENTRUM EDUKACJI NAUCZYCIELI W BYDGOSZCZY

PLACÓWKA AKREDYTOWANA

tel. 52 349-31-50

52 349-31-03

kom. 607-886-112, 697-011-84

formy@cen.bydgoszcz.pl

www.cen.bydgoszcz.pl, www.kursyonline.bydgoszcz.pl

Kujawsko - Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli
w Toruniu

PLACÓWKA AKREDYTOWANA

tel. 56 62 277 47;

881 93 10 25, fax. 56 62-23-181

ul. Henryka Sienkiewicza 36, 87-100 Toruń

www.kpcen-torun.edu.pl

Akredytowana Wojewódzka Placówka Doskonalenia
Kujawsko-Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli
we Włocławku

www.cen.org.pl

ul. Nowomiejska 15A, 87-800 Włocławek
tel. 54 231 33 42, e-mail: kpcen@cen.info.pl